

Nacionalni svet za kulturo
Analiza o položaju samozaposlenih v kulturi v
Sloveniji s predlogi izboljšav

Avtorji:

Jadranka Plut

mag. Marija Mojca Pungerčar

asist. dr. Andrej Srakar

Ljubljana, 29. 12. 2016

1. Uvod

Delovna skupina, ki jo je ustanovil Nacionalni svet za kulturo, njeni člani so bili Jadranka Plut, (predsednica), mag. Marija Mojca Pungerčar, dr. Andrej Srakar in Simon Kardum, je v začetku meseca julija 2015 oblikovala in lansirala spletni vprašalnik, tesno sledeč vprašalniku, oblikovanem v času raziskave »Socialni položaj samozaposlenih v kulturi in predlogi za njegovo izboljšanje s poudarkom na temi preživetvene strategije na področju vizualnih umetnosti«, pripravljene s strani Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani v letu 2012. K tedanjemu vprašalniku smo dodali še vrsto vprašanj, denimo o pokojninah, zdravstvenem stanju in socialni izključenosti, pa tudi bolj podrobna in razdelana vprašanja glede prihodkov.

V pričujočem končnem poročilu predstavljamo kratek pregled literature na področju trga dela in samozaposlenih v kulturi, pregled nekaterih osnovnih statističnih podatkov o samozaposlenih v kulturi ter pregled vseh opisnih statistik vprašanj iz spletnega vprašalnika in nekatere primerjave rezultatov s prehodnimi raziskavami. V zaključku predstavljamo tudi statistične ocene smiselnosti izbranih ukrepov ter končni predlog ukrepov in izboljšav na področju samozaposlenih v kulturi.

2. Kratek pregled dosedanjih spoznanj v strokovni literaturi

Področje trga dela v umetnosti je zanimivo področje, ki z vidika kulturne ekonomike ponuja precej presenetljivih spoznanj (pri nadaljnjem prikazu izhajamo iz nedavno objavljenega prispevka Srakarja, 2015a). Na področju kulturne ekonomike je trg dela v umetnosti nosilna tema že vse od začetkov, kot takšno jo prepoznavata oba temeljna pregledna teksta na področju, Throsbyjev iz 1994 in Blaugov iz 2001. Po začetkih v prelomnem delu kulturne ekonomike, Baumolovem in Bowenovem delu *Performing Arts – The Economic Dilemma* (1966) je v kulturni ekonomiki večji odziv to področje dobilo z znamenitim člankom Sherwina Rosena o ekonomiki superzvezd (1981) in kasnejšimi odzivi Adlerja (1985), Macdonalda (1988) in Towseove (1992). Empirične študije

(denimo Wassall in Alper (1992), Throsby (1992) in Towse (1992) so pokazale, da je umetniško delo resnično posebno v tem, da imajo umetniki multiple zaposlitve in da ima izobrazba manjši učinek na uspešnost umetnikov kot na drugih področjih¹.

Trg dela v umetnosti se torej od siceršnjih lastnosti »labour markets« na drugih področjih v marsičem razlikuje, kljub temu pa je uporaba ekonomskih metod na tem področju ne le možna, ampak velikokrat precej konvencionalna in preprosta. Prva težava pa nastopi pri opredelitvi in klasifikaciji umetnikov. Velikokrat so kategorije v umetnosti nejasne in se celo naglo spreminjajo v skladu z inovacijami na področju. V konkretnih primerih to velja denimo za poklice na področjih intermedijske, filmske in plesne umetnosti, verjetno pa kar na večini področij t.i. sodobne umetnosti. Številni umetniki opravljajo tudi različne poklice (t.i. multiplo delo), kar je pravzaprav ena temeljnih značilnosti umetniškega poklica. Umetniki se praviloma od splošne populacije ločijo tudi po drugačnih pogojih dela: Throsby (1994) poroča, da v Avstraliji okrog 70 odstotkov umetnikov dela dlje od običajnega polnega delovnega časa, v ZDA pa le 20-25 odstotkov opravlja umetniško delo za običajni delovni čas, preostali del dneva morajo nameniti t.i. postranskim (angl. humdrum, glej npr. Caves, 2000) dejavnostim.

Poleg multiplega dela je značilnost umetniškega dela tudi v močnih nedenarnih spodbudah, podobno kot denimo pri večini akademskih in znanstvenih poklicev. Zato umetnik, ko dobi povišico plače na »postranskem delu« ne pomisli na to, da bo delal dlje, pač pa, da bo lahko večji del časa namenil umetniškim dejavnostim (čemur v ekonomiji pravimo učinek dohodka). Med dejavniki, ki vplivajo na raven dohodkov v umetnosti, ni posebnih presenečenj: ključni so izobrazba, pogoji dela in usposobljenost. Poseben pomen ima talent – v ekonomiji je zelo živa razprava o ekonomiki superzvezd, temelječa na prispevku pokojnega ekonomista Sherwina Rosena (1981). Superzvezde na trgu umetnosti zaznamuje to, da že majhne razlike v talentu pomenijo velike razlike v dohodkih. Podoben pojav označuje Richard Caves (2000), ko govori o značilnosti »A-list/B-list«, torej temu, da imamo A seznam zvezdnikov in vse preostale umetnike v B

¹ Čeprav je tu nasprotujoče rezultate predstavil Randall Filer (1986).

seznamu, prehodi v A seznam pa so zelo težavni in redki. Logična posledica je velika neenakost v dohodkih umetnikov, ki jo srečamo na vseh umetniških področjih (v Sloveniji je tu ugotovitev podprla študija Društva Asociacija, Odprte zbornice za sodobno umetnost in Društva novinarjev Slovenije iz 2013 ter kasnejši prispevek Srakarja iz 2015).

Zelo zanimive ugotovitve je v svojem prispevku prispeval Pierre-Michel Menger (2006). Kot ugotavlja:

»Umetnika ne moremo slikati niti kot običajnega »racionalneža«, dobro prilagojenega na preživetje v vedno bolj tekmovalnem tržnem vzdušju, pa tudi ne kot kratkovidneža, ki prevzema poklicna tveganja zaradi napačnih predvidevanj svojih možnosti uspeha ali zgolj zaradi svoje predhodne socializacije v poklic umetnika. Precej prej ga lahko vidimo kot bayesijanskega² igralca, ki zbira informacije, se uči na napakah, obnavlja veščine, pričakovanja in poglede, gradi omrežja, da bi razširil svoj sklop izkustev, ne vedoč natančno za svoje izhodiščne sposobnosti.« (Menger, 2006: 793, prevod A.S.)

Umetnikom je torej bistveno bližje podjetniško obnašanje in diverzifikacija tveganj, kot pa običajno, tradicionalno poklicno obnašanje. Multiplo delo torej ni le odziv na negotovost povpraševanja na umetniškem trga dela, pač pa notranja značilnost umetniškega dela.

Umetniki se lahko na specifičnost tveganj v umetniškem poklicu odzovejo tudi drugače: z ustanavljanjem kolektivnih pobud (Peacock in Weir, 1975; Simpson, 1981) ali z nekakšnim delavskim samoupravljanjem (Peacock (1970) to prikazuje na primeru nekaterih največjih londonskih simfoničnih orkestrov, kjer so lastniki kar sami

² Bayesovo ime je v uporabi na področju ekonomije predvsem tedaj, ko želimo poudariti značaj nekega pojava, da je nagnjen k nepredvidljivosti, t.j. temu, da so kasnejši *ex-post* rezultati nekega poskusa precej različni od začetnih *ex-ante* parametrov. Velikokrat je o tem govora tudi v navezavi na »učenje«, t.j. spreminjanje značilnosti skozi spoznavanje spremenjenih *ex-post* verjetnosti pojavov po nekem dogodku samem.

glasbeniki). Kot še piše Menger, obstajajo različni ukrepi in organiziranja v delavske sindikate, vendar pa je denimo francoska praksa pokazala, da nadomestila za brezposelnost, posebej usmerjena v umetniški sektor in namenjena kompenzaciji za temeljno negotovost umetniškega dela, o kateri smo govorili predhodno, povzročijo le dodatne finančne preglavice, v francoskem primeru se je močno povečalo le število prejemnikov takšne pomoči brez kakršnega koli učinka na trgu dela.

Ugotovimo lahko, da nadomestila sama po sebi ne zapadejo »učinku dohodka«. Če bi mu, bi v primeru francoske prakse učinkovala na umetnike tako, da bi jim sprostila nekaj časa, ki bi ga umetniki nato vložili v ustvarjanje. Socialna nadomestila, ki so namenjena golemu preživetju, še niso pogoj za kvalitetno umetniško produkcijo, ki bi posredno ali neposredno generirala priložnosti na trgu dela. Za umetniško produkcijo so potrebna namenska sredstva, ki se ne zajedajo v golo preživetje umetnikov.

Zanimive trditve, ki gredo prav tako v smeri predstavljenih ugotovitev Mengerja, je v svojem delu s pomenljivim naslovom *Why Are Artists Poor? The Exceptional Economy of the Arts* prispeval tudi nizozemski ekonomist in likovni umetnik Hans Abbing (2002). Slednji je trdil, da je elastičnost odzivanja umetnikov na višje javne subvencije večja, kot je višina subvencij samih, kar pomeni, da se bo ob večjih javnih subvencijah umetnikom nesorazmerno veliko posameznikov odločilo za prestop v umetniški poklic in bo končni iztržek za umetnike negativen, dejanska raven revščine pa še višja. Kot trdi tudi Abbing, torej višanje javnih sredstev za umetnost ni vedno pravilna kulturnopolitična rešitev.

Seveda se lahko vprašamo, kaj v tem primeru predstavlja rešitev. Sodeč po teoretskih izsledkih, ki smo jih predstavili, je vloga umetnika na trgu dela nekje vmes med delodajalcem in delavcem, zaradi temeljne negotovosti na trgu dela v umetnosti, zaradi multiplih služb in multiplega dela in zaradi narave umetnikov kot »bayesijanskih akterjev«, katerih poznavanje lastnih sposobnosti in mesta na trgu dela se spreminja v odvisnosti od novih del in novih izkušenj, o čemer piše tudi Menger. Seveda to ne pomeni, da s tem zagovarjamo prekarnost tega poklica v smislu suženjskih razmer in

slabega gmotnega in socialnega položaja. Trdimo pa, da narava umetniškega dela nekoliko odstopa od običajnega delavskega statusa (npr. v industriji, trgovini, storitvenih dejavnostih, celo javnem sektorju) in bi običajno izenačevanje z delavci spregledalo nekatere temeljne lastnosti umetniškega dela, ki ga delajo posebnega. Seveda pa je potrebno razmere za takšno delo urediti in omogočiti umetnikom bistveno bolj dostojno preživetje in boljše socialne in gmotne razmere, kot jih imajo sedaj.

Ena od velikih težav dosedanjih raziskav - tudi naše - je ta, da značilnosti, ki veljajo za umetnike, posplošujejo tudi na druge delavce v kulturi. Delo v umetnosti in delo v kulturi nista istovetna, kot tudi nista istovetna umetnost in kultura. Med tema dvema področjema vladajo pogosto trenja in napetosti. Poklic umetnika ni sinonim za samozaposlenega kulturnika. Med njima obstajajo temeljne razlike, ena od njih se imenuje »naročnik«. Samozaposleni kulturniki v določenih poklicih, ki niso umetniški (npr. oblikovalec, prevajalec) ali pa so za umetnost podpornega značaja (npr. producent), imajo lahko znotraj kulture in izven nje naročniška razmerja, ki lahko presegajo enkratne projektne angažmaje in omogočajo rednejše sodelovanje z naročniki. Npr. producent lahko z neko kulturno organizacijo sodeluje redno, neodvisno od vsebine posameznega projekta. Prevajalec lahko redno prevaja različne tekste, ne glede na njihova sporočila, oblikovalec pa lahko za določenega naročnika redno oblikuje publikacije. Zato so ti poklici v manjši meri podvrženi slabim stranem prekernosti. Drugače je v primeru umetnikov, kjer so njihove storitve visoko personificirane in enkratne. Umetniki lahko samo v redkejših primerih pridejo do stalnega ali rednejšega naročnika. Npr. povabilo galerije slikarju se nanaša samo za pripravo ene razstave, naročilo za umetnino - npr. kip - pa običajno samo za stvaritev ene umetnine. Podobno je v primeru skladateljev, plesalcev, tudi igralcev itd. Zato lahko rečemo, da so umetniki ves čas na prostem trgu ponudbe in povpraševanja, neugodni učinki prekernosti pa prav njih najbolj prizadenejo.

V tem smislu lahko torej rečemo (v navezavi na ločitev, ki jo je glede tega vpeljal Caves v delu iz leta 2000, na »humdrum« in dejanske umetniške poklice), da bi področje samozaposlenih v kulturi v Sloveniji morda potrebovalo jasnejšo ločitev med

umetniškimi in drugimi kulturnimi poklici, saj imajo oboji zelo različne značilnosti in pogoje dela.

S tem smo že pri slovenski realnosti. Status, v okviru katerega delujejo pri nas ustvarjalci in kulturni delavci, ki imajo za preživetje tako različne možnosti, kot smo opisali zgoraj, je enak tako za kulturniške kot tudi za umetniške poklice. Zaradi tega pravladuje občutek, da različne poklice v kulturi in umetnosti skupni status združuje prisilno. Brez upoštevanja njihovih razlik ni mogoče misliti skupnih rešitev.

V raziskovalnem smislu je bilo na področju samozaposlenih v kulturi opravljeno že kar nekaj raziskav. Najprej, krajša analiza Ministrstva za kulturo³, opravljena v sredini preteklega desetletja, ki je povzela osnovne značilnosti statusa umetnikov v nekaterih evropskih državah. Dalje, v letu 2010 je raziskovalna skupina v okviru Društva Asociacija opravila študijo Ocena stroškov dela za samozaposlene v kulturi, kjer je ugotovila, da so »v primerjavi z zaposlenimi kolegi v kulturi samozaposleni glede na vloženo delo, dolžino delavnika, obremenitev in dohodek, ki ga dosegajo, v neenakem ali celo diskriminiranem položaju, prav tako ne morejo uveljaviti številnih pravic zaposlenih (bolniška, dopust itd.)«. Avtorji analize so primerjali prihodke zaposlenih in samozaposlenih v kulturi. Rezultati so pokazali na nevzdržne dohodkovne razlike. Kot trdijo, »na enaki stopnji poklicne poti samozaposleni v kulturi dosega le okoli 40 % dohodka zaposlenega v kulturi, če avtorski honorar ovrednotimo primerljivo, s plačo zaposlenega, in še manj, če upoštevamo dejanske stroške samozaposlenih. Pri tem pa je delavnik samozaposlenega daljši tudi za 30 %« (glej Društvo Asociacija, 2010). Te ugotovitve gredo v smeri ugotovitev mednarodnih študij, ki smo jih predstavili predhodno, predvsem v luči primerjalno nižjih dohodkov samozaposlenih v kulturi kot zaposlenih v kulturi ali drugih sektorjih (o tem več kasneje) ter daljšega delavnika.

³ Raziskave Ministrstva za kulturo glede samozaposlenih v kulturi so dostopne na spletni strani http://www.mk.gov.si/si/storitve/raziskave_in_analize/samozaposleni_v_kulturi/.

Ministrstvo za kulturo RS je v letih 2012 in 2013 financiralo izvedbo dveh študij na to tematiko. Raziskovalci Filozofske fakultete in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani so v študiji »Socialni položaj samozaposlenih v kulturi in predlogi za njegovo izboljšanje s poudarkom na temi preživetvene strategije na področju vizualnih umetnosti« opravili kvantitativno in kvalitativno analizo stanja samozaposlenih v kulturi v Sloveniji, ki je javno dostopna na spletni strani Ministrstva za kulturo (http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/samozaposleni_v_kulturi/Samozaposleni_v_kulturi_koncno_porocilo-FINAL.pdf) in predstavili sklop priporočil odločevalcem, vendar pa je vprašljivo, ali jim je ministrstvo resnično sledilo pri načrtovanju ukrepov na področju samozaposlenih v kulturi. Kot pišejo avtorji, »kolikor bodo odgovorni za njihov položaj smiselno uporabili predlagane ukrepe, bo mogoče doseči večji izkoristek ustvarjalnega potenciala samozaposlenih v kulturi, zagotoviti bo mogoče, da se v celoti posvetijo njihovi osnovni dejavnosti, obenem pa se jim omogoči boljši socialni položaj.« (Vidmar Horvat et al. 2012: 150). Pišejo še: »Pri obravnavi samozaposlenih bi se moralo upoštevati dva ključna vidika, država pa bi morala uvajati dve proaktivni drži in upoštevati dvonivojsko razumevanje samozaposlenih v kulturi: 1) umetnik kot socialni subjekt s pripadajočimi socialnimi pravicami in varnostjo, ter 2) umetnik kot ustvarjalec s pripadajočo javno infrastrukturo za spodbujanje vrhunskosti v kulturni/umetnostni sferi.« (ibid: 149). Prav v tej razcepljenosti med socialnim statusom in umetniško izjemnostjo je žal ujeta večina kulturnopolitičnih razmišljanj na tem področju.

Druga tovrstna raziskava na tem področju je »Primerjalnopravna analiza ureditve statusa in socialne varnosti samozaposlenih oseb v kulturi v nekaterih evropskih državah«, ki jo je opravil Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Kot pišejo avtorji, je bila »predmet te študije analiza pravne ureditve statusa samozaposlenih oseb v kulturi in ureditve njihove socialne varnosti ter davčnih obremenitev v naslednjih evropskih državah: Avstrija, Danska, Finska, Francija, Hrvaška, Italija, Nemčija in Švedska.« (Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2013: 2). V teh državah naj bi bila stopnja samozaposlenosti med kulturnimi ustvarjalci tu višja kot v drugih

dejavnostih, delež samozaposlenosti pa narašča. Študija ugotavlja tudi, da »v večini držav za samostojne kulturne ustvarjalce ni predvidena posebna pravna oblika. Samostojni umetniki delujejo v eni od splošnih organizacijskih oblik, zlasti kot samostojni podjetniki.« (ibid.: 2). Avtorji ugotavljajo tudi, da »zakonodaje skušajo izenačiti pogoje glede socialne varnosti za samozaposlene osebe in redno zaposlene delavce« (ibid.). V tej luči bi lahko glede na predhodno postavljene ugotovitve ponovno povedali, da je potrebno približevanje pogojev dela (gmotnih in socialnih), kamor zagotovo sodijo socialni prispevki, med samozaposlenimi in zaposlenimi, vendar ob tem nikakor spregledati temeljnih razlik v naravi dela obeh pravnih statusov.

V zadnjih letih sta bili napravljene še dve študiji, ki so jih opravili raziskovalci Društva Asociacija. Najprej, v letu 2012 je bila napravljena ocena učinkov sprememb Uredbe o samozaposlenih v kulturi. Na osnovi izračunov so avtorji predlagali resno pretehtanje upoštevanja nekaterih kriterijev pri podeljevanju pravice do plačevanja prispevkov, ki je sedaj način sofinanciranja samozaposlenih v kulturi s strani ministrstva za kulturo RS. Avtorji so bili predvsem skeptični do prevelikega poudarjanja kriterija umetniške izjemnosti, konkretno umetniških nagrad. Ponovno se je postavilo vprašanje, ali je status samozaposlenega v kulturi in posebne pravice, ki so omogočene nekaterim znotraj njega, socialni korektiv, nagrada za prispevek za preteklo delo oz. nadomestilo za preteklo delo (termina, ki jih v svojem delu uporablja tudi ministrstvo za kulturo) ali mehanizem izenačevanja gmotnih in socialnih pogojev dela samozaposlenih z zaposlenimi v kulturi.

Zadnja študija, ki jo bomo omenili, je »Ocena učinkov nove zakonodaje (Zakon o dohodnini, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju) na samozaposlene v kulturi«, napravljena s strani Društva Asociacija, Odprte zbornice za sodobno umetnost in Društva novinarjev Slovenije v letu 2013. V gradivu je prikazana analiza učinkov nove davčne in pokojninske zakonodaje na prihodke samozaposlenih v kulturi. Nova zakonodaja naj bi prinesla veliko skupno izgubo v skupni višini skoraj 600,000 EUR. Kar je dodaten razlog za skrb je to, da se bo od tistih, od katerih se jemlje (torej večinoma od tistih z najnižjimi prihodki), vzelo skupno kar 651,446.79 EUR oz. v povprečju ca.

357.00 EUR letno. Obenem se ohranja dosedanja velika neenakost dohodkov med samozaposlenimi, saj bodo učinki najmočnejše prizadeli tiste z nižjimi prihodki. Študija je finančnemu ministrstvu in vladi Republike Slovenije predlagala, da ob uvedeni novi zakonodaji vpelje popravek in vključi za posameznike s statusom samozaposlenih, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih stroškov, še 15% posebno osebno olajšavo, s čimer bo močno omilila negativne posledice za samozaposlene. Študija je doživela na velik odziv in naposled vodila v sprejetje dveh ukrepov s strani Ministrstva za kulturo RS, ki ju lahko razumemo kot poskus popravila škode: kulturnih žepnin in možnosti plačevanja računovodstva za samozaposlene v kulturi. Žal se druga sploh ne izvaja zaradi finančnih posledic na proračun ministrstva za kulturo, prve pa so vredne svojega imena in pomagajo le maloštevilnim, pa tudi po vrednosti so skorajda žaljivo nizke in znašajo na triletni ravni zgolj višino enomesečne povprečne slovenske bruto plače (1,500.00 EUR bruto).

3. Pregled nekaterih osnovnih podatkov iz sekundarnih virov

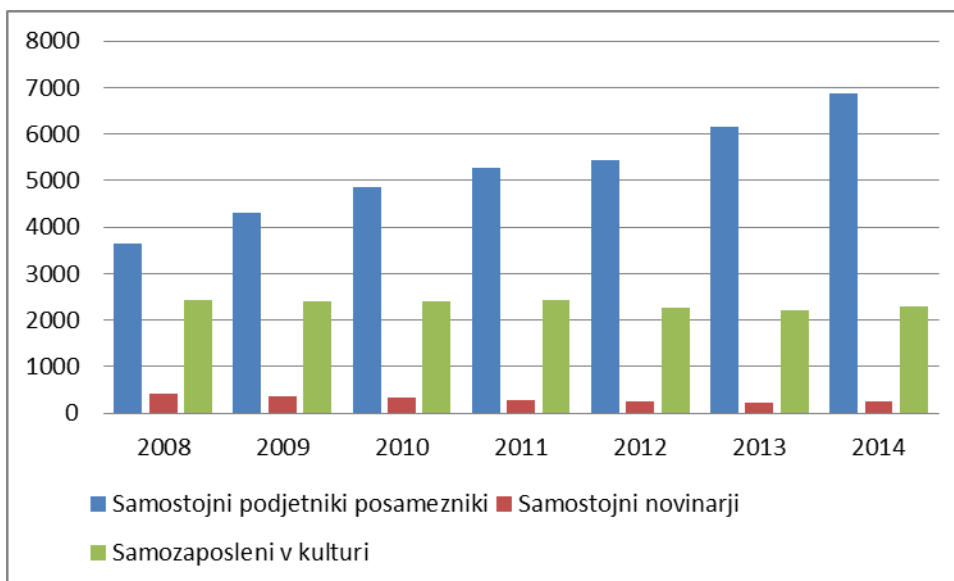
Poglejmo, kaj nam osnovni podatki povedo o številu samozaposlenih v kulturi in sorodnih pravnih oblik oz. statusov. Spodnji podatki pokažejo tovrstna gibanja v letih 2008-2014.

Slika 1 in Tabela 1 pokažeta, da število samozaposlenih v kulturi stagnira oz. celo upada⁴, gledano z malce dolgoročneje perspektive (od leta 2008 se je zmanjšalo za okvirno 6%), kljub temu, da kakršnih koli vidnih padanj (javnih) sredstev, namenjenih subvencijam za prispevke za samozaposlene v kulturi ni videti (glej denimo prispevek Srakar, 2015b). Podoben trend lahko vidimo tudi pri samostojnih novinarjih. Ravno obraten trend pa je viden pri tretji sorodni skupini: samostojnih podjetnikih v kulturi. Slednji so se od leta

⁴ Novejši podatki Ministrstva za kulturo RS kažejo sicer na drastičen dvig števila samozaposlenih v kulturi v registru in tistih s pravico do plačevanja socialnih prispevkov v letih 2015-2016, vendar bi to terjalo dodatno pojasnilo in posebno razlago (gre za dvig za skoraj tretjino npr. v številu tistih s pravico do plačevanja prispevkov), ki trenutno ni bila podana v nobenem nam znanem viru, zato to omenjamo le v opombi.

2008 po številu skorajda podvojili. Glede na to, da to ni podprto s trendi padanja ali zviševanja sredstev, tega ne moremo interpretirati drugače kot s tem, da je prišlo do očitnih sprememb v poslovnem okolju teh pravnih statusov, oziroma da je v gospodarstvu na voljo več vzpodbud kot na področju kulture. Kot bomo videli v naslednjem razdelku, so tudi pri novi davčni in pokojninski zakonodaji samostojni podjetniki naleteli na bolj ugodno obravnavo kot samozaposleni v kulturi, kar je lahko eden večjih razlogov za opažene trende. Z besedo, že uporabljeno v slovenskem prostoru v preteklih letih, bi ta trend lahko poimenovali »s.p.-izacija kulture«.

Slika 1: Gibanja števila posameznikov-pravnih oseb v poklicih, povezanih s kulturo

Vir: Lasten prikaz na osnovi podatkov Ministrstva za kulturo, 2015

Tabela 1 nam pokaže tudi gibanja števila drugih pravnih in organizacijskih subjektov v teh letih. Zanimivo je, da je kljub govoru o racionalizaciji javnega sektorja v kulturi, število javnih zavodov kljub temu naraščalo, iz 236 v letu 2008 na 251 v letu 2014. V podobnem trendu je bilo tudi ustanavljanje gospodarskih družb in zadrug, zanimivo pa je, da je v enakem obdobju močno naraslo (se skorajda podvojilo) število zasebnih nepridobitnih organizacij, govora je večinoma o t.i. zasebnih zavodih na področju kulture.

Število društev pa je, zanimivo, ostalo približno konstantno v celotnem preučevanem obdobju.

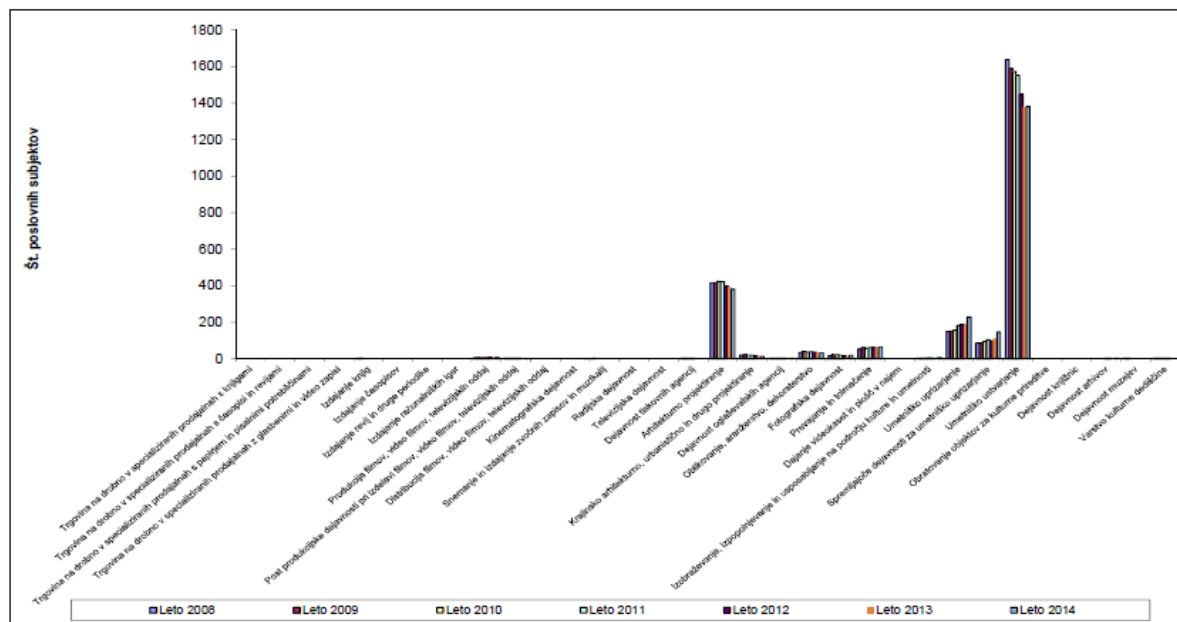
Tabela 1: Število samozaposlenih in drugih pravnih oblik – AJPES, SURS

Pravnoorganizacijska oblika	Leto 2008	Leto 2009	Leto 2010	Leto 2011	Leto 2012	Leto 2013	Leto 2014
Javni zavodi, javni skladi oziroma javna agencija	236	244	248	251	253	252	251
Gospodarske družbe in zadruga	2,644	2,798	2,858	2,929	2,988	3,043	3,090
Samostojni podjetniki posamezniki	3,634	4,306	4,846	5,260	5,439	6,168	6,868
Nepridobitne organizacije - pravne osebe zasebnega prava	354	411	474	522	546	582	625
Društva	607	606	599	619	618	625	627
Samostojni novinarji	409	357	329	283	262	229	247
Samozaposleni v kulturi	2,436	2,403	2,403	2,421	2,278	2,218	2,291
Drugo	14	14	16	15	11	10	13
Skupaj	10,336	11,141	11,775	12,302	12,395	13,127	14,012

Vir: Ministrstvo za kulturo, 2015

Med poklici v kulturi, kjer je največ samozaposlenih, je pričakovano najti umetniško ustvarjanje (tu je najti prek 75% vseh posameznikov v statusu samozaposlenega v kulturi), arhitekturno projektiranje ter umetniško uprizorjanje. Med tistimi z največjim deležem samozaposlenih pa so tu še prevajanje in tolmačenje, fotografska dejavnost, oblikovanje, aranžerstvo in dekoraterstvo ter produkcija filmov, videofilmov in televizijskih oddaj. Zanimivo, da najdemo zelo malo samozaposlenih na področjih radijske dejavnosti, pa tudi umetniškega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja.

Slika 2: Število posameznikov v poklicih na področju kulture

Vir: Ministrstvo za kulturo, 2015

Zelo zanimivo je tudi pogledati podatke o številu samozaposlenih, ki imajo pravico do plačevanja prispevkov s strani ministrstva za kulturo RS⁵. Prikazani so v Tabeli 2. Podatki pokažejo, da tudi v gibanju števila tistih s pravico do plačevanja prispevkov vsaj do leta 2014 ni možno videti kakšne posebej opazne in dolgotrajnejše rasti. Je pa vidna rast v deležu tistih, ki takšne prispevke prejema v skupnem številu samozaposlenih v kulturi.

Tabela 2: Število in delež samozaposlenih s pravico do plačevanja prispevkov s strani ministrstva za kulturo RS

Leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Število samozaposlenih skupno	2,436	2,403	2,403	2,421	2,278	2,218	2,291
Število samozaposlenih s pravico do plačevanja prispevkov	1,470	1,431	1,470	1,514	1,494	ni podatka	1,570

⁵ Za novejšje podatke glej razlago v opombi 4.

Delež tistih s pravico do plačevanja prispevkov	60.34%	59.55%	61.17%	62.54%	65.58%	ni podatka	68.53%
--	--------	--------	--------	--------	--------	------------	--------

Vir: Ministrstvo za kulturo RS, lastni izračuni.

Spodnja tabela (Tabela 3) pokaže primerjavo plač in prihodkov za javne in zasebne uslužbence v kulturi in v Sloveniji nasploh. Videti je, da javni uslužbenci v kulturi zaslužijo več, kot je slovensko povprečje in nasploh v povprečju največ med posamezniki v kulturi. Manjše zaslužke, čeprav še vedno višje od slovenskega povprečja, imajo zaposleni pri zasebnih pravnih osebah. Samozaposleni v kulturi, za katere so lahko uporabili le podatke za leta 2009-2011, zbrane v namen analize učinkov davčne in pokojninske zakonodaje, podrobneje prikazane v naslednjem razdelku, so jasno tisti z daleč nižjimi letnimi bruto prihodki od zaposlenih v javnem ali zasebnem sektorju. Še več, glede na to, da so njihovi prihodki močno neenakomerno porazdeljeni (o tem več kasneje), je bolj realen pokazatelj od povprečja mediana, ki pa znaša le še malenkost višje od minimalne plače. Iz tega lahko jasno vidimo, da velik del samozaposlenih v kulturi v gmotnem smislu životari in se giblje v nevarni bližini minimalne plače oz. revščine, o čemer prav tako več kasneje.

Tabela 3: Plače oz. prihodki v kulturi in v Sloveniji v splošnem

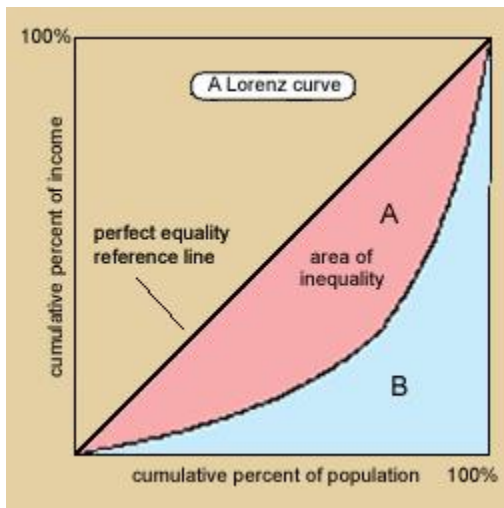
Leto	Skupaj		Zasebne pravne osebe	Samozaposleni v kulturi - povprečje	Samozaposleni v kulturi - mediana	Povprečna slovenska bruto plača	Minimalna slovenska bruto plača
	javne in zasebne pravne osebe	Javne pravne osebe					
2000	990.01	-	-	-	-	-	-
2001	1,095.10	-	-	-	-	-	-
2002	1,198.75	-	-	-	-	-	-
2003	1,275.85	-	-	-	-	-	-
2004	1,348.28	-	-	-	-	-	-
2005	1,358.71	1,398.3	1,311.96	-	-	-	-

		1					
2006	1,399.93	1,445.6 4	1,350.81 -	-	-	1,207.49	538.53
2007	1,471.91	1,491.9 7	1,452.53 -	-	-	1,277.00	566.53
2008	1,594.37	1,644.3 8	1,549.19 -	-	-	1,383.16	589.19
2009	1,662.14	1,765.5 6	1,570.58	1,214.24	1,009.18	1,437.06	597.43
2010	1,694.90	1,795.1 7	1,603.96	1,173.87	1,042.16	1,490.63	734.15
2011	1,689.81	1,784.7 1	1,600.37	1,171.40	1,038.66	1,523.47	748.10
2012	1,659.11	1,773.9 7	1,542.90 -	-	-	1,527.29	763.06
2013	1,622.58	1,728.2 3	1,511.82 -	-	-	1,522.46	783.66
2014	1,615.21	1,729.5 9	1,494.09 -	-	-	1,538.59	789.15

Vir: Lastni izračuni na temelju podatkov Ministrstva za kulturo in Statističnega urada RS.

Na tem mestu napravimo kratek ekskurz, da bi lahko pogledali, kako je z neenakostjo prihodkov med samozaposlenimi v kulturi. Neenakost prihodkov v ekonomiji ponavadi merimo z Ginijevim koeficientom. Ginijev koeficient označuje ploščino med simetralo lihih kvadrantov in Lorenzovo krivuljo v prikazu porazdelitve prihodkov. Lorenzova krivulja, ki jo je razvil Max O. Lorenz, je neke vrste simbol merjenja in analize dohodkovne neenakosti in je na splošno zelo priljubljeno grafično orodje. Pokaže nam s kolikšnim deležem celotnega dohodka razpolaga določen delež prebivalstva (Stanovnik in Stropnik, 1995). Na vodoravni osi imamo kumulativno nanese enote populacije, ki so razvrščene po višini dohodka y tako, da je prejemnik najnižjega dohodka prvi (z leve), prejemnik najvišjega dohodka pa zadnji. Na navpični osi merimo kumulativne odstotke celotnega dohodka $\Phi(y)$. Na spodnji sliki je prikazano risanje Lorenzove krivulje.

Slika 3: Lorenzova krivulja

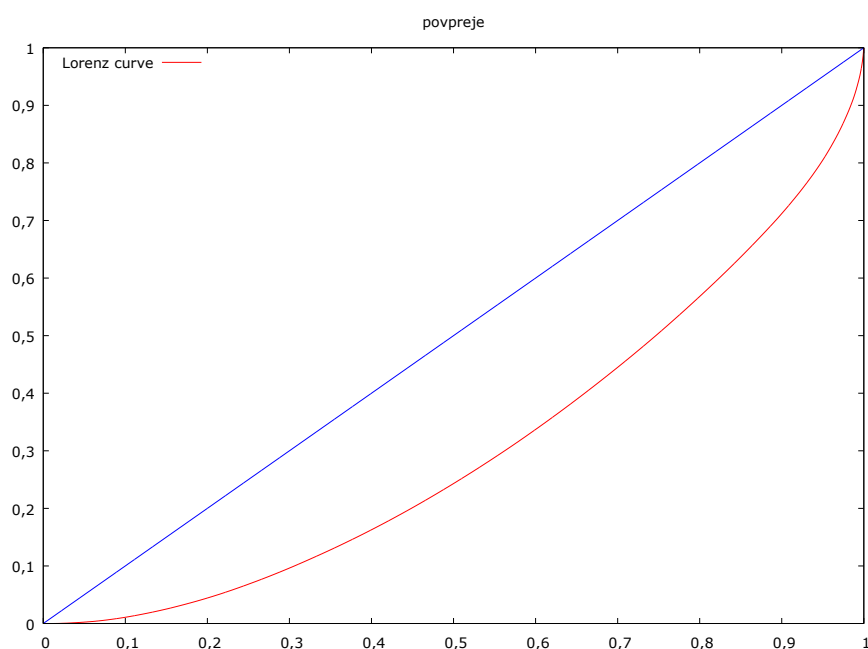
Vir: http://www.unc.edu/depts/econ/byrns_web/Art/Glossary/LorenzCurve.jpg

V povezavo z Lorenzovim grafikonom lahko Ginijev koeficient, ki je najbolj priljubljena in najpogosteje uporabljena mera dohodkovne neenakosti, posredno izračunamo kot razmerje med osenčeno (rdečo) površino na zgornji sliki in velikim trikotnikom pod diagonalo kvadrata (rdeča in modra površina skupaj). Z oddaljevanjem krivulje od diagonale se vrednost Ginijevega koeficienta in s tem neenakost dohodkov povečuje. Ginijev koeficient je vedno med 0 in 1, večja vrednost pomeni tudi večjo neenakost. Poleg Ginijevega koeficienta poznamo še več drugih sorodnih mer neenakosti, kot so Pieschev, Mehranov in Kakwanijev koeficient ter Theilov indeks, ki imajo sicer drugačne postopke izračuna in praviloma tudi drugačno obliko statistične porazdelitve, vendar zanje velja podobno: višji kot so, večja je opazovana neenakost.

Ginijevi koeficienti se redno izračunavajo za vse svetovne države. Podatki OECD pokažejo, da ima Slovenija v splošnem eno najmanjših ali celo kar najmanjšo dohodkovno neenakost med vsemi svetovnimi državami, ki znaša okrog 0.24, evropske države se večinoma gibljejo po vrednosti Ginijevega koeficienta do vrednosti 0.30. ZDA imajo že precej višji Ginijev koeficient, 0.38, velike vzhodnoazijske in latinskoameriške države pa imajo vrednosti preko 0.40, nekatere pa celo prek 0.50.

Izračunajmo torej sedanjo neenakost v prihodkih samozaposlenih prek Ginijevega koeficienta in sorodnih mer neenakosti. Naša predpostavka je seveda, da je ta neenakost precej visoka, v skladu s prej predstavljeno teorijo. Spodaj je prikaz Lorenzove krivulje na temelju naših podatkov in izračun Ginijevega koeficienta prihodkov samozaposlenih in sorodnih mer neenakosti.

Slika 4: Lorenzova krivulja za neenakost prihodkov med samozaposlenimi v kulturi

Vir: lastni izračuni

Lorenzova krivulja (Slika 4) pokaže usločeno obliko, ki pomeni večjo neenakost, čeprav iz nje še ni razbrati zelo velike neenakosti. Nekoliko drugačno sliko pa pokaže izračun Ginijevega koeficienta. Slednji (Tabela 3) znaša preko 0.4, kar je več kot za polovico več od siceršnjega slovenskega povprečja. Zlasti visok je bil v letu 2009, kasneje, v letih gospodarske in finančne krize pa je, zanimivo, upadal, kar je v skladu z nedavnimi opažanji Srakarja in Verbiča (2015), da je dohodkovna neenakost v Sloveniji, ki je že sicer med najnižjimi, v letih gospodarske krize še upadla in ne narasla, kot predvidevajo

denimo teorije Thomasa Pikettyja (glej Piketty, 2014; 2015). Zanimivo je, da takšna gibanja pokažejo prav vsi kazalniki neenakosti v tem obdobju.

Tabela 4: Koeficienti neenakosti, samozaposleni v kulturi skupno

	2009	2010	2011
Relativno odstopanje povprečij	0.3136	0.2886	0.2836
Koeficient variacije	1.2889	0.9531	1.0914
Ginijev koeficient	0.4564	0.4219	0.4131
Mehranov koeficient	0.6135	0.5796	0.5707
Pieschev koeficient	0.3779	0.3431	0.3343
Kakwanijev koeficient	0.1850	0.1623	0.1576
Theilov indeks	0.3698	0.2771	0.2724
Indeks entropije	31.8763	9.5301	28.5883

Vir: Lastni izračuni

V tabeli 4 so prikazani enaki koeficienti neenakosti (v enakem obdobju) še za samozaposlene brez iz s pravico plačevanja prispevkov. Vidimo, da k veliki neenakosti največ prispevajo samozaposleni brez te pravice, kamor seveda sodijo tako tisti z nizkimi prihodki, ki jim ministrstvo ne pripozna njihove vrhunskosti (ali za pravico do plačevanja prispevkov sploh ne zaprosijo), pa tudi tisti z ekstremno visokimi prihodki, ki presežejo cenzus, torej mejo prihodkov, nad katero ni več upravičeno zaprositi za pravico plačevanja prispevkov. Ko upoštevamo le samozaposlene s pravico plačevanja prispevkov, postane neenakost precej manjša, še vedno pa okvirno polovico višja od siceršnje neenakosti v Sloveniji v splošnem.

Kljub temu, da iz kulturne ekonomike poznamo omenjeni A-list/B-list učinek (Caves 2000) oz. veliko neenakost v porazdelitvi prihodkov, kjer ima večina umetnikov relativno nizke prihodke, nekaj t.i. superzvezd pa izjemno visoke prihodke (glej denimo Abbing 2002; Frey & Pommerehne 1989; Rosen 1981; Towse 2010), pa je opažena neenakost vseeno razlog za določeno skrb – v bodoče bi bilo dobro sprejemati ukrepe, ki bodo to raven neenakosti zmanjšali in omogočili nekoliko višje povprečne, predvsem pa

medianske prihodke samozaposlenih v kulturi v Sloveniji, v skladu s tem, kar je ugotavljala že študija Društva Asociacija, Odprte zbornice za sodobno umetnost in Društva novinarjev Slovenije (2013).

Tabela 5: Koeficienti neenakosti, samozaposleni v kulturi brez in s pravico plačevanja prispevkov

	2009	2009	2010	2010	2011	2011
	SZK z	SZK brez	SZK z	SZK brez	SZK z	SZK brez
Relativno odstopanje povprečij	0.2794	0.3482	0.2505	0.3293	0.2436	0.3251
Koeficient variacije	0.7106	1.4370	0.6334	1.0534	0.5934	1.2804
Ginijev koeficient	0.3840	0.5031	0.3486	0.4734	0.3369	0.4731
Mehranov koeficient	0.5597	0.6512	0.5166	0.6316	0.5036	0.6305
Pieschev koeficient	0.2961	0.4290	0.2645	0.3944	0.2536	0.3944
Kakwanijev koeficient	0.1428	0.2154	0.1224	0.1940	0.1156	0.1951
Theilov indeks	0.2056	0.4646	0.1585	0.3550	0.1326	0.3808
Indeks entropije	22.7287	47.7164	7.5275	12.7073	23.5659	36.3000

Vir: Lastni izračuni

Med osnovnimi podatki glede materialnega položaja samozaposlenih v kulturi, pogledajmo še, kaj lahko rečemo glede tveganja revščine. Splošni prag tveganja revščine je ponavadi opredeljen kot 60% mediane ekvivalenčnega dohodka (čeprav so novejša določila glede tega nekoliko drugačna, glej npr. Stropnik in Srakar, 2015), sami pa smo v ta namen vzeli vnaprej izračunane vrednosti Statističnega urada RS, ki so prikazane v Tabeli 5. Vidimo, da se stopnja tveganja revščine v Sloveniji nahaja okrog 12-13%, med samozaposlenimi pa je več kot še enkrat višja, in znaša malo manj kot 30% (videti je tudi, da je v času gospodarske krize nekoliko upadla, kar je morda nekoliko presenetljivo). To si lahko razlagamo tako, da je kriza v kulturi nekoliko zakasnila, ker je obdobje štiriletnega programskega financiranja trajalo do konca 2013. Kakšne »zobe« je kriza pokazala kulturi, bodo torej pokazale šele številke iz leta 2014 in leta 2015. Ponovno lahko potrdimo izhodiščno opažanje o močno slabšem gmotnem, in v tem primeru tudi socialnem položaju samozaposlenih v kulturi v primerjavi s slovenskim povprečjem –

podatki o revščini so razlog za resno skrb, saj kažejo, da je skorajda vsak tretji samozaposlen v kulturi v mejah tveganja revščine.

Tabela 6: Prag in stopnja tveganja revščine v Sloveniji v splošnem in med samozaposlenimi v kulturi

	2009	2010	2011
prag tveganja revščine (v EUR)	7,118.00	7,042.00	7,199.00
stopnja tveganja revščine v Sloveniji	11.30%	12.70%	13.60%
stopnja tveganja revščine med samozaposlenimi v kulturi	29.93%	27.81%	26.72%

Vir: Lastni izračuni, Statistični urad RS.

4. Analiza nekaterih opisnih statistik vprašalnika

V nadaljevanju prikazujemo nekatere opisne statistike rezultatov vprašalnika, opisanega predhodno. Vprašalnik je bil izveden kot spletna raziskava prek spletne strani Ika, ki jo koordinira Center za družboslovno informatiko Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani. Spletna raziskava je bila izvedena med 23. julijem in 23. oktobrom 2015. Skupnih upoštevanih odgovorov je bilo 589, od tega 358 tistih, ki so anketo izpolnili v celoti ter 231 tistih, ki so nanjo odgovorili delno. Ko smo iz tega izločili še tiste, ki so odgovorili, da nimajo (in/ali nikoli niso imeli) statusa samozaposlenega v kulturi, je ostalo 584 končnih odgovorov v analizi. Celoten vprašalnik je priložen v prilogi.

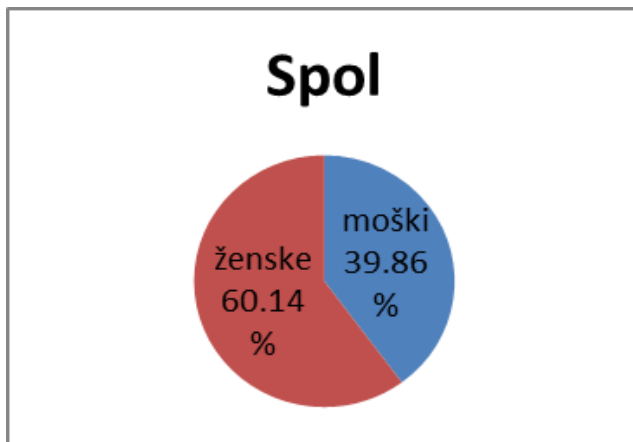
Pregled rezultatov je strukturiran po najpomembnejših vprašanjih v vprašalniku.

a. Socioekonomske spremenljivke

Vprašanje Q1: Ker se raziskava veže v veliki meri na anketo med samozaposlenimi, izvedeno za raziskavo Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani za naročnika Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije v letu 2012, nas najprej zanima, ali ste sodelovali tudi v tisti raziskavi?

Na to vprašanje je odgovarjalo 567 respondentov. Več kot tri četrtine, 453 (79.89%) respondentov, je odgovorilo, da ni sodelovalo v raziskavi, ki sta jo izvajali Filozofska in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani za naročnika Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije v letu 2012, 72 (12.70%) da je sodelovalo in 42 (7.41%) je izbralo možnost "Drugo". Pod "Drugo" je bilo največ odgovorov 9 (23.08%), da ne vedo, če so sodelovali, ter 6 (15.38%), da se ne spomnijo, če so sodelovali. Z rezultati omenjene raziskave je bilo seznanjenih 1 respondent (2.56%).

Slika 5: Odgovori na vprašanje SPOL - Prosim navedite vaš spol:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

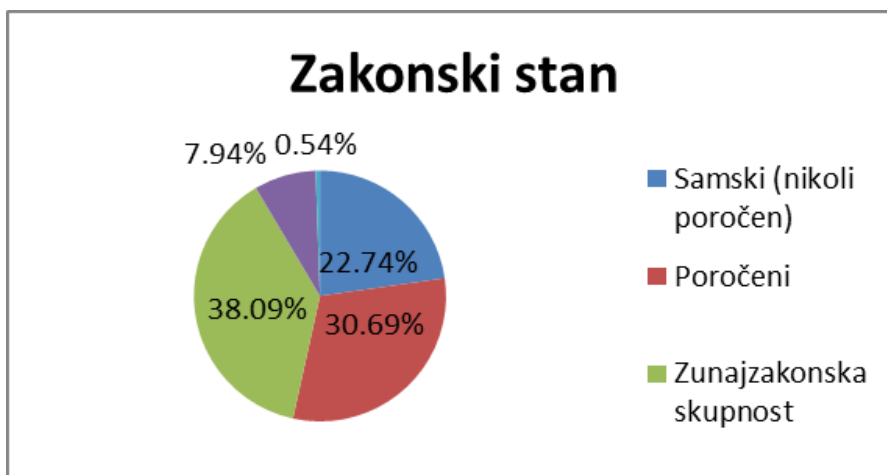
Glede vključenosti v anketo glede na spol (Slika 5), na kar je odgovorilo 567 respondentov, je razvidno, da je sodelovalo 226 (39.86%) moških in 341 (60.14%) žensk. Če to primerjamo z aktualnimi podatki samozaposlenih, ki jih vodi Ministrstvo za kulturo, ugotovimo, da je trenutna slika glede na spol 52.42% žensk in 47.57% moških. V

prejšnji anketi Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani izvedene za naročnika Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije v letu 2012 je bilo razmerje respondentov po spolu podobno trenutni raziskavi (60.5% žensk in 39.5% moških).

Vprašanje Q2: Prosimo vpišite vašo letnico rojstva:

Na vprašanje o letnici rojstva je odgovorilo 563 vprašanih. Največkrat vpisana letnica je bila 1981, vpisalo jo je 29 respondentov. Povprečna starost respondenta v naši anketi je 43 let. Če to primerjamo s povprečno starostjo v analizi iz leta 2012, so respondenti v tej analizi mlajši za približno 9.2 leta.

Slika 6: Odgovori na vprašanje ZAKONSKI STAN - Kakšen je vaš zakonski stan?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Odgovarjalo je 554 respondentov. Največji delež 211 (38.09%) živi v zunajzakonski skupnosti, sledijo poročeni 170 (30.69%), iz česa lahko sklepamo, da jih 381 (68.78%) respondentov živi v neki obliki partnerske skupnosti.

Vprašanje Q3: Ali ima vaš partner/ica status samozaposlenega v kulturi?

Na vprašanje je odgovorilo 376 respondentov: 298 (79.26%) jih je odgovorilo nikalno, 78 (20.74%) pritrdilno. Če podatke primerjamo z analizo iz leta 2012 lahko vidimo, da je

bilo število obeh partnerjev s statusom samozaposlenega višje za približno 3.6%. Manj kot polovica (35%) od teh je po podatkih analize iz 2012 živel v skupnem gospodinjstvu z dvema osebama, medtem ko je v naši analizi takšnih nekoliko več (45.45%).

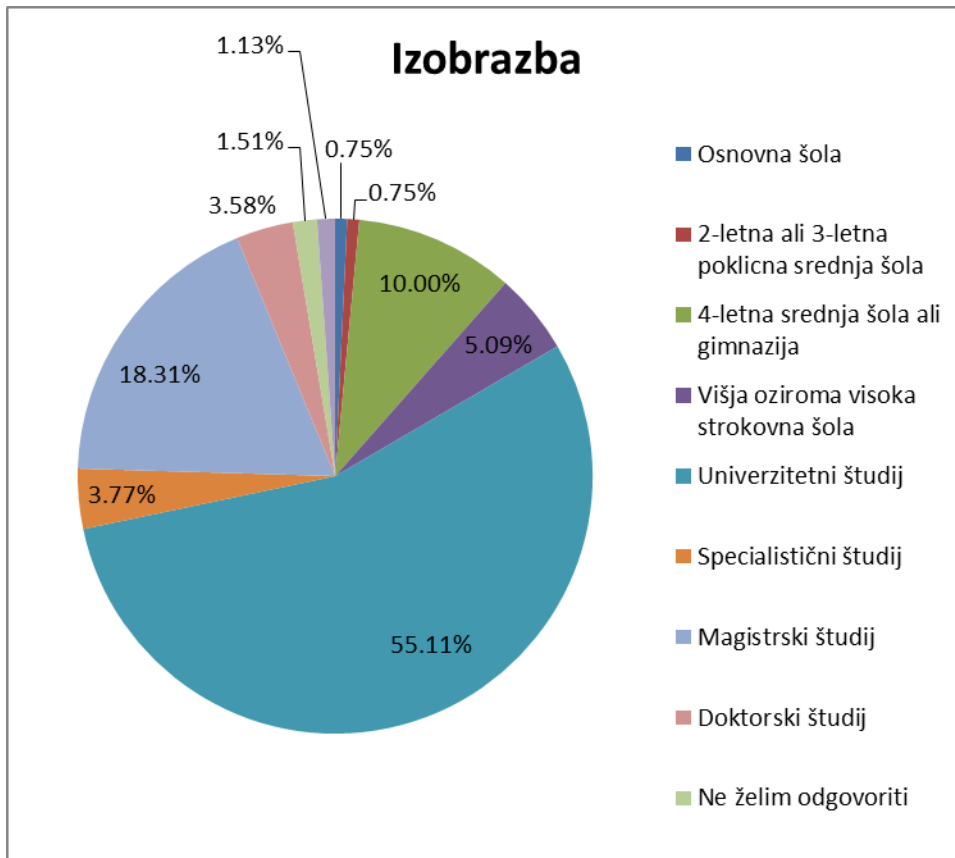
Vprašanje Q4: Koliko vzdrževanih oseb živi v vašem gospodinjstvu?

Ugotovili smo, da od 504 respondentov, ki je odgovorilo na to vprašanje, 234 (46.43%) respondentov v gospodinjstvu nima vzdrževanih članov, medtem ko ima 122 (24.21%) natančno enega vzdrževanega člana, preostalih 148 (29.36%) pa več kot enega.

Vprašanje Q5: Koliko otrok (v starosti od 0-14 let) živi v vašem gospodinjstvu?

Podatki raziskave kažejo, da od 494 respondentov, 322 (65.18%) nima otrok v starosti 0-14 let, vendar glede na povprečno starost respondentov to ne pomeni, da je toliko samozaposlenih v kulturi brez otrok, pač pa so njihovi otroci že starejši od 14 let. To domnevo potrjuje tudi struktura samozaposlenih v kulturi po številu vzdrževanih oseb, kjer ima 53.57% respondentov v gospodinjstvu vsaj eno vzdrževano osebo.

Slika 7: Odgovori na vprašanje Q6 - Kakšna je vaša zadnja končana formalna stopnja izobrazbe?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Pri izobrazbeni strukturi samozaposlenih v kulturi je iz odgovorov razvidno, da je bistveno boljša kot pri splošni slovenski populaciji. Na vprašanje o stopnji izobrazbe jih je odgovarjalo 530 respondentov, 292 (55.09%) je odgovorilo, da ima univerzitetno izobrazbo, 97 (18.30%) jih je zaključilo magistrski študij, medtem ko jih je 53 (10.00%) odgovorilo, da imajo izobrazbo, ki je enaka štiriletni srednji šoli ali gimnaziji. Pod vprašanje Drugo, je pri formalni izobrazbi od 6 respondentov, ki so odgovarjali na to vprašanje, 1 (16.67%) respondent vpisal različna formalna in manj formalna izobraževanja, 2 (33.33%) dodiplomski študij v tujini in 1 (16.67%) nedokončane akademije. Podatki niso posebej presenetljivi in pokažejo, da so v splošnem samozaposleni v kulturi bolj izobraženi od splošne populacije. Vprašali bi se lahko, ali je to bolj posledica statusa samozaposlenega ali preprosto področja, na katerem delujejo.

Kot je pokazala analiza samozaposlenih (v splošnem, ne le v kulturi), starih 50 let in več (Srakar, 2015c), so starejši samozaposleni v splošnem v Sloveniji manj izobraženi kot zaposleni. Verjetno bi torej to ugotovitev lahko prej pripisali področju, kjer delujejo (kultura) kot pa samemu statusu samozaposlenega.

Vprašanje Q7: Katere so vaše registrirane dejavnosti-naštejte prosim vse dejavnosti, za katere ste registrirani na Ministrstvu za kulturo:

Na vprašanje o registrirani dejavnosti na Ministrstvu za kulturo je odgovorilo 472 respondentov. Z največjim deležem prevladujejo: prevajalec v slovenski jezik in iz slovenskega jezika v tuji jezik 65 (13.77%), takoj za njim pa z 59 (12.50%) arhitekt, 56 (11.86%) slikar, z 48 (10.17%) kritik recenzent in z 38 (8.05%) producent, medtem ko se 21 (4.45%) ni našlo v klasifikaciji, ki smo jim jo ponudili. Zanimivo je, da je raziskava iz leta 2012 pokazala, da so pod vprašanjem o poklicih z daleč največjim deležem prevladovali arhitekti (19.8%) in slikarji (5.3%), kar rezultatom naše raziskave ustreza le deloma. Pod odgovor "Drugo" o registrirani dejavnosti je od 18 respondentov, ki je odgovarjalo, natančno polovica, 9 respondentov, vpisala: samostojna novinarka in novinar.

Vprašanje Q8: Na katerih od spodaj navedenih področij delujete v letu 2015? Označite vsa, ki so relevantna.

Odgovorilo je 470 respondentov. Največ samozaposlenih v kulturi deluje na področju likovne umetnosti 150 (31.91%), takoj za tem pa še na področju knjige, 147 (31.28%) ter medijev in avdiovizualne kulture, 144 (30.64%). Za uprizoritvene umetnosti se je opredelilo 121 (25.74%) respondentov. Pod Drugo področje delovanja, kjer je odgovarjalo 31 respondentov, jih je največ odgovorilo, da delujejo na področju filma 4 (12.90%) in fotografije 2 (6.46%).

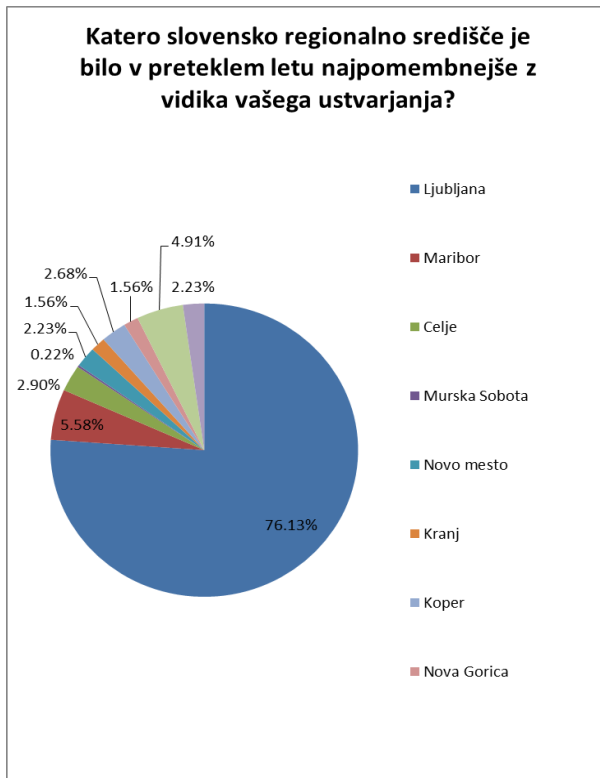
Vprašanje Q9: Prosimo vas, da izberete tudi ustrezno področje vašega delovanja po standardni klasifikaciji dejavnosti SKD (prosimo izberite samo en odgovor):

Na vprašanje o področju delovanja na osnovi standardne klasifikacije SKD je odgovarjalo 449 respondentov, daleč največ, skoraj polovica, torej 22 (44.99%), odgovorila, da deluje v panogi R90.03 (Umetniško ustvarjanje). Podoben odstotek je bil tudi v raziskavi iz leta 2012. V drugi številčno najbolj krepki panogi M71.11 (Arhitekturna in urbanistična dejavnost) deluje 47 (10.47%) respondentov, v panogi M74.30 (Prevajanje in tolmačenje) deluje 37 (8.24%) respondentov. Zanimivo je da po 24 (5.35%) oz. 22 (4.90%) respondentov deluje na dveh področjih R90.02 (Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizorjanje) in M73.11 (Oblikovanje, aranžerstvo in dekoraterstvo). To sta področji delovanja, ki ju v analizi iz leta 2012 nismo zasledili. Pod "Drugo" najdemo 16 (3.56%) respondentov.

Vprašanje Q10: Vpišite prvo številko iz poštne številke kraja v katerem živite:

Od skupaj 448 respondentov, ki so odgovarjali na to vprašanje, je daleč največ vpisalo številko 1, kar 323 (72.10%). Lahko torej zaključimo, da je največ respondentov ankete iz ljubljanske okolice, medtem ko jim sledijo: mariborska okolica 35 (7.81%), Kranj in okolica 23 (5.13%), primorski del (Koper in Nova Gorica) 34 (skupno 7.59%) in Celje in okolica 14 (3.13%). Tudi v prejšnji anketi iz leta 2012 je Ljubljano izbralo 78.1% vprašanih.

Slika 8: Odgovori na vprašanje Q11 - Katero slovensko regionalno središče je bilo v preteklem letu najpomembnejše z vidika vašega ustvarjanja?

Na vprašanje, katero slovensko regionalno središče je v preteklem letu najpomembnejše z vidika njihovega ustvarjanja, je od 448 respondentov, ki je odgovarjalo na to vprašanje daleč največ 341 (76.12%) izbralo Ljubljano. Pričakovano je najpomembnejša torej Ljubljana (za več kot tri četrtine respondentov), sledita ji Maribor 25 (5.58%) in drugo 22 (4.91%), od katerih sta 2 (10.00%) respondenta vpisala Škofjo Loko.

Vprašanje Q12: V kateri tuji državi ste večinoma delovali v preteklem letu?

Na to vprašanje je odgovorilo 9 respondentov. Rezultati so pokazali, da respondenti pretežno delujejo v evropskih državah (Italija, Madžarska, Nemčija, Avstrija, Anglija, Nizozemska, Hrvaška, Češka). Delujejo pa tudi izven Evrope, v državah nekdanjih jugoslovanskih republik, arabskih državah, Združenih državah Amerike.

Vprašanje Q13: V katerem tujem mestu oz. tujih mestih v tej državi ste večinoma delovali v preteklem letu?

Od 10 respondentov, ki je odgovorilo na to vprašanje so izpostavljena mesta evropske skupnosti kot so Dunaj, London, Amsterdam, Madrid, Piacenza, Zagreb, Pordenone in Budimpešta. Pa tudi v enem od mest nekdanje skupne jugoslovanske države, v Banja Luki v Bosni in Hercegovini ter v Dallasu, Združenih državah Amerike.

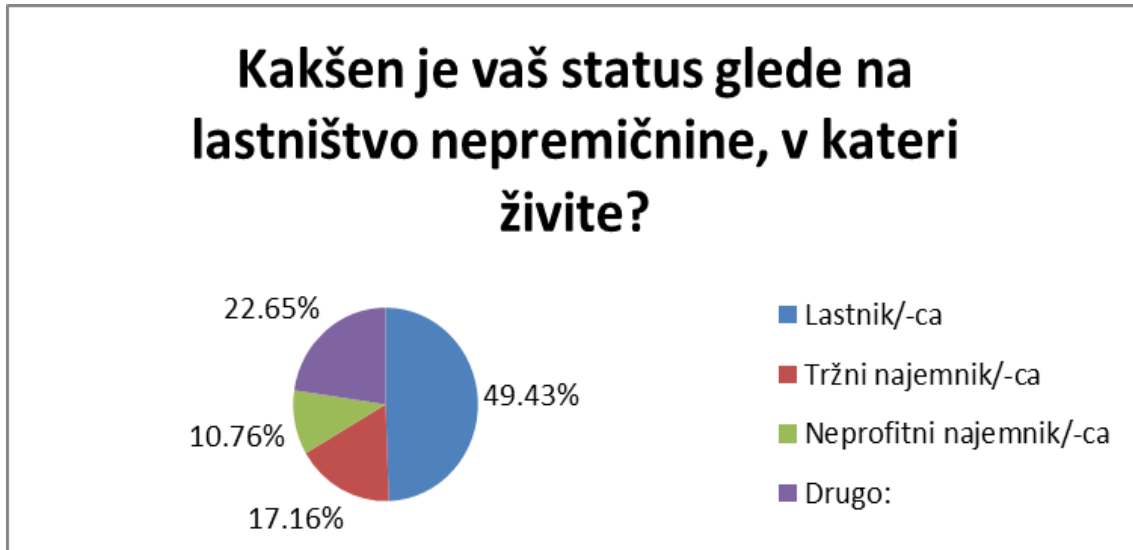
Vprašanje Q14: V kakšni stavbi živite?

Od 442 odgovorov več kot polovica respondentov 303 (68.55%) živi v večstanovanjski zgradbi, 121 (27.38%) živi v enodružinski hiši, 18 (4.07%) pa je izbralo "drugo". Največ odgovorov pod drugo je, da živijo v dvostanovanjski hiši 3 (17.65%) in v več družinski hiši 3 (17.65%) od skupaj 17 respondentov, ki je odgovorilo pod drugo.

Vprašanje Q15: Vaše prebivališče se nahaja v: več odgovorov.

Na vprašanje kje se nahaja prebivališče je odgovorilo skupaj 445 respondentov. Pričakovani odstotek odgovorov, več kot polovica 263 (59.10%), je, da je prebivališče respondentov v glavnem mestu Ljubljana in v predmestju Ljubljane 38 (8.54%). V manjšem mestu živi 53 (11.91%) respondentov ter 53 (11.91%) jih živi na vasi. Ostanek 38 (8.54%) odgovorov pa predstavlja prebivališče v večjem mestu.

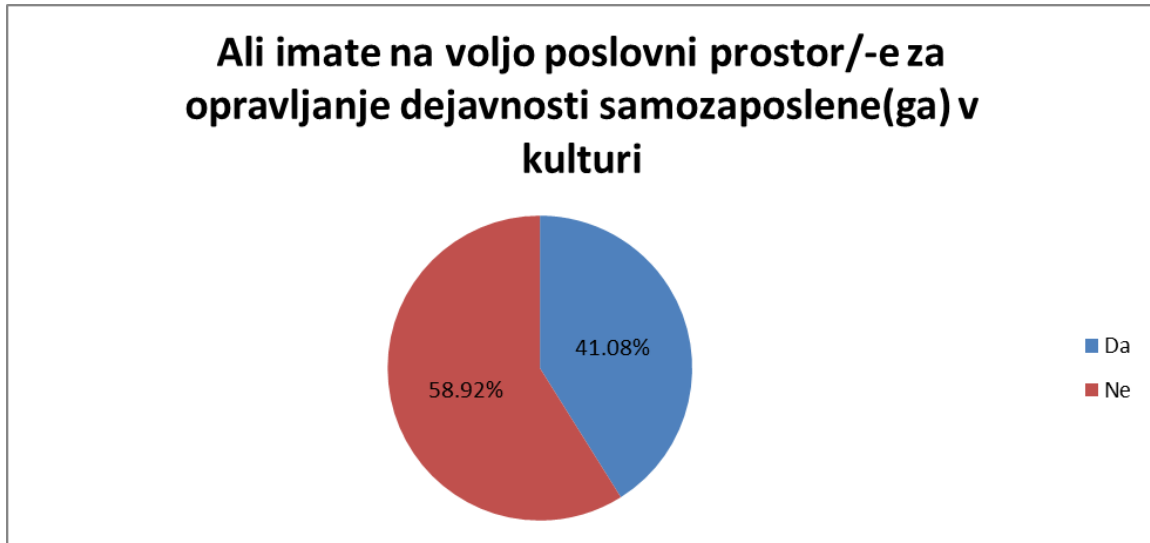
Slika 9: Odgovori na vprašanje Q16 - Kakšen je vaš status glede na lastništvo nepremičnine, v kateri živite?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Dobra polovica respondentov od 437, ki jih je odgovarjalo je 216 (49.43%) lastnikov nepremičnine, v kateri živi. V Sloveniji je kar velik odstotek (76.6%) nepremičnin lastniških. Kar 99 (22.65%) jih je odgovorilo drugo. Največ 15 (21.13%) je solastnikov nepremičnine.

Slika 10: Odgovori na vprašanje Q17 - Ali imate na voljo poslovni prostor/-e za opravljanje dejavnosti samozaposlene(ga) v kulturi?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je dogovarjalo skupaj 443 respondentov. Manj kot polovica samozaposlenih 182 (41.08%) ima na voljo poslovni prostor, medtem ko 261 (58.92%) respondentov nima prostorov za opravljanje dejavnosti. Podatki znova potrjujejo, da večina samozaposlenih ne razpolaga s prostorom za opravljanje dejavnosti. To potrjuje dejstvo, da se samozaposleni umetniki že vrsto let soočajo z infrastrukturnim problemom pomankanja delovnih prostorov na področju kulture. Iz leta v leto se je povečevala potreba po delovnih prostorih, ki jih kulturna politika ni sistemsko reševala.

Vprašanje Q18: Ali je ta prostor oziroma ali so ti prostori del vaših bivanjskih prostorov v kraju, kjer živite?

Od 179 oseb, ki so odgovorile na to vprašanje, jih je za več kot polovico, torej 93 oseb (51.96%) delovni prostor del njihovih bivanjskih prostorov, v kraju kjer živijo, medtem ko jih je 86 (48.04%) odgovorilo, da imajo ločene delovne prostore izven kraja bivanja.

Vprašanje Q19: Kakšen je vaš status glede na lastništvo prostora/-ov za opravljanje dejavnosti samozaposlene(ga) v kulturi?

Vseh 85 respondentov, ki so odgovorili na to vprašanje ima na voljo prostor za opravljanje dejavnosti samozaposlenega v kulturi. Od tega je 30 (35.29%) tržnih najemnikov, 23 (27.06%) ima prostore na voljo brezplačno, 15 (17.65%) je neprofitnih najemnikov, 9 (10.59%) je lastnikov prostorov, 5 (5.88%) jih je začasnih uporabnikov izpraznjenih prostorov, 3 (3.53%) osebi pa sta izbrali "drugo".

Pod drugo so vsi respondenti navedli razlog, da so pravkar izgubili prostor, ki jim je bil prej brezplačno dostopen od Mestne občine Ljubljana.

V prejšnji anketi Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani v letu 2012, izvedene za naročnika Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, je bil delež najemnikov prostorov po tržni najemnini nižji (17.4%), tudi delež neprofitnih najemnikov je bil nižji (8%), medtem ko začasnih uporabnikov izpraznjenih prostorov ni bilo.

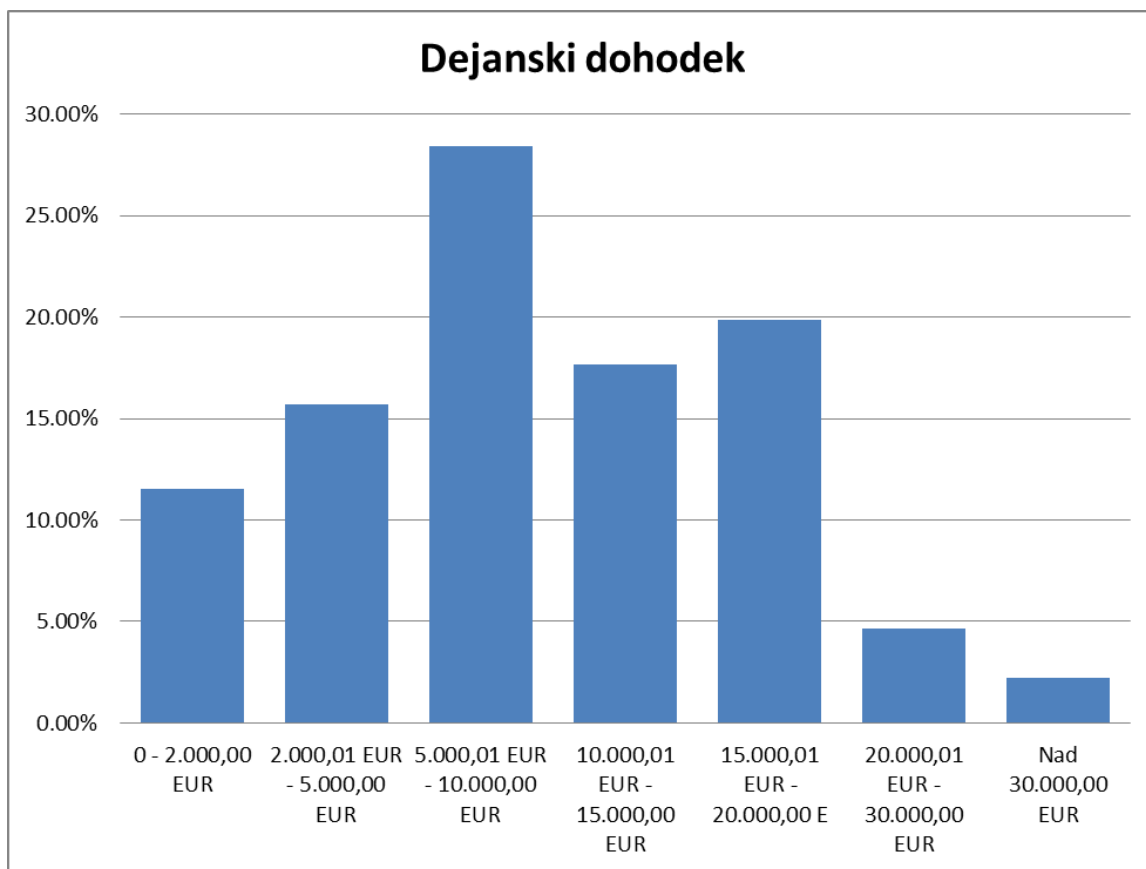
Slika 11: Odgovori na vprašanje Q20 - Ali se na svoje delovno mesto dnevno vozite vsaj 30 km daleč?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je v anketi odgovorilo 437 oseb. Večina respondentov 392 (89.70%) se ne vozi na svoje delovno mesto 30 km daleč, iz česar lahko sklepamo, upoštevajoč odgovore o poslovnem prostoru za opravljanje dejavnosti (približno 59% samozaposlenih nima prostorov za opravljanje svoje dejavnosti), da samozaposleni delajo doma ali nekje v bližini doma in se ne vozijo na svoje delovno mesto.

Slika 12: Odgovori na vprašanje Q21 - Prosimo, opredelite raven vašega bruto letnega dohodka iz opravljanja dejavnosti:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 408 oseb oz. 69.86% respondentov. 116 oseb oz. 28.43% tistih, ki so odgovorili na to vprašanje, pri opravljanju dejavnosti zasluži 5.000.01 € - 10.000.00 €. Druga skupina po velikosti so tisti, ki so odgovorili, da zaslužijo 15.000.01

€ - 20,000.00 € (81 oseb oz. 19.85% oseb, ki so odgovorile na to vprašanje). Manj kot 2,000.00 € na leto zasluži 47 oseb oz. 11.52% oseb, ki so odgovorile na to vprašanje. Iz odgovorov je razvidno, da več kot polovica anketirancev, ki so odgovorili na to vprašanje (227 oseb oz. 55.64%) iz naslova opravljanja dejavnosti zasluži do 10,000.00 € bruto na leto. Tistih, ki zaslužijo več kot 30,000.00 €, je 9 oseb oz. 2.21% oseb, ki so odgovorile na to vprašanje.

Iz odgovorov je razvidno, da več kot polovica respondentov, ki so v anketi odgovorili na to vprašanje, v svojem poklicu zasluži tako malo, da pade pod raven prihodka v višini minimalne bruto plače (790.37 €/mesec oz. 9,484.00 €/leto). Podatki iz ankete pokažejo tudi velike razlike med njihovimi prihodki.

Vprašanje Q22: Ali ste v zadnjih 12 mesecih prejeli še kakšne druge prihodke, razen prihodkov iz dejavnosti (npr. plačo iz naslova redne zaposlitve za polovični ali krajši delovni čas, avtorske honorarje za delo izven dejavnosti, zaslužek iz registriranega popoldanskega s.p.-ja, zaslužek iz dopolnilnega dela, dohodek iz premoženja, nadomestila za bolniške in nege družinskih članov, socialne transferje, itd.).

Na vprašanje je v anketi odgovorilo 418 oseb. 110 oseb (26.32%), ki so odgovorile na to vprašanje, je odgovorilo pritrdilno in 308 (73.68%) nikalno. V primerjavi s prejšnjimi leti je nekoliko poraslo število tistih, ki imajo dodatne prihodke, saj je po podatkih prejšnje ankete (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) imelo leta 2012 dodatne prihodke 16.3% anketirancev, 83.7% pa jih ni imelo. Po podatkih obeh anket so samozaposleni kulturniki, ki imajo dodatne prihodke, v manjšini.

Tudi pri delu, za katerega niso registrirani, ostajajo respondenti v veliki meri znotraj kulture. Samo ena je navedba dodatnega s.p.-ja. Podobno kot v anketi iz leta 2012, je med drugimi prihodki velikokrat navedeno izobraževalno/pedagoško delo.

Med prihodki, ki so jih respondenti navedli pod drugo, so socialni transferji, nadomestila za nego, bolniško ali porodniško, invalidnina, dodatna dela v smislu preživetvenih strategij itd. Dohodek iz avtorske pravice, pri čemer ni mišljen avtorski honorar, ampak prihodki, ki jih običajno delijo kolektivne organizacije, navajata samo dva anketiranca, eden od njiju v obliki odškodnine za kršenje te pravice. Čeprav je nekaj prihodkov iz naslova avtorskih pravic najbrž zajetih še v odgovorih o dohodkih iz premoženja, je vendarle presenetljivo, da za samozaposlene kulturnike predstavljajo avtorske pravice iz kolektivnih organizacij redke vir prihodkov. Sklepamo, da avtorske pravice pri nas niso tako urejene, da bi predstavljale omembe vreden prihodek za avtorje.

Tabela 7: Vprašanje Q22, porazdelitev odgovorov

Q22	Ali ste v zadnjih 12 mesecih prejeli še kakšne druge prihodke, razen prihodkov iz dejavnosti (npr. plačo iz naslova redne zaposlitve za polovični ali krajši delovni čas, avtorske honorarje za delo izven dejavnosti, zaslužek iz registriranega popoldanskega s.p.-ja, zaslužek iz dopolnilnega dela, dohodek iz premoženja, nadomestila za bolniške in nege družinskih članov, socialne transferje, itd.):				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da, katere:)	110	19%	26%	26%
	2 (Ne.)	308	53%	74%	100%
Veljavni	Skupaj	418	72%	100%	

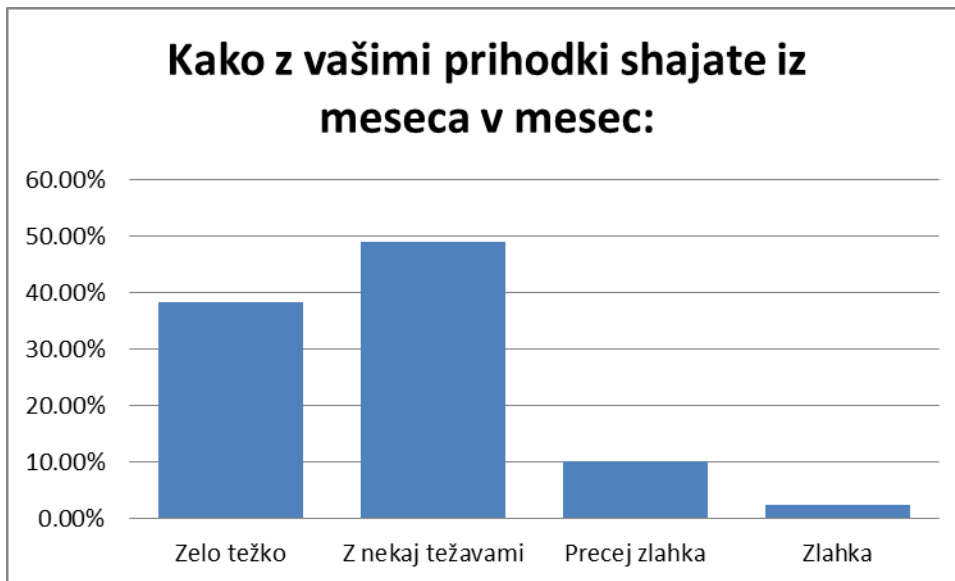
Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Vprašanje Q23: Približno kolikšen delež vaših skupnih prihodkov sestavljajo ti prihodki iz drugih virov:

Vprašanje je zahtevalo opisen odgovor, ki ga je podalo 199 oseb. Številčno prevladujejo tisti, pri katerih predstavlja delež prihodkov iz drugih virov manj kot 50% skupnih prihodkov, takšnih je 74.37%. Samo 25 oseb (11.56%) je navedlo, da njihovi drugi prihodki predstavljajo 70% ali več skupnih prihodkov.

Na podlagi odgovorov lahko sklepamo, da samozaposleni, ki z drugimi prihodki zaslužijo več kot s svojo registrirano dejavnostjo, ostajajo verjetno v statusu zaradi plačanih prispevkov za socialno varnost. Vendar pa odgovori respondentov kažejo, da tudi drugi prihodki v povprečju niso tako visoki, da bi samozaposlene reševali pred revščino. Poleg tega jih ima samo manjšina samozaposlenih.

Slika 13: Odgovori na vprašanje Q24 - Kako z vašimi prihodki shajate iz meseca v mesec:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 422 oseb. Odgovor »zelo težko« je izbralo 162 oseb (oz. 38.39% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), odgovor »z nekaj težavami« 207 oseb (oz. 49.05% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), odgovor »precej zlahka« 43 oseb (oz. 10.19% tistih, ki so odgovorili na vprašanje in »zlahka« 10 oseb (oz. 2.37% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Iz podatkov povzemamo, da z velikimi do zmernimi težavami shaja s svojimi prihodki več kot 87% tistih, ki so odgovorili na vprašanje.

Vprašanje se je nanašalo na skupne prihodke, ne samo na prihodke iz dejavnosti. Sklepamo lahko, da tudi v primeru, da imajo samozaposleni poleg prihodkov iz

dejavnosti še druge prihodke, skupni prihodki ne zadoščajo, da bi večina shajala brez finančnih težav.

Avtorji prejšnje raziskave (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) so zapisali, »da so samozaposleni v kulturi skupina ljudi, ki pozna skromno življenje, ki še posebej v zadnjem času spričo ekonomskih razmer doživljajo resnične socialne stiske«. Ker se razmere v družbi in kulturi v zadnjih letih niso izboljšale, ampak še poslabšale, so danes socialne stiske kulturnikov gotovo še večje kot pred štirimi leti.

Na tem mestu velja opozoriti, da se je država leta 2012 z zakonom zavarovala pred tem, da bi samozaposleni lahko dobili denarno socialno pomoč v primeru, če ostanejo brez dovolj velikih sredstev za preživetje. Gre za zloglasno pripisovanje fiktivnega prihodka samozaposlenim, ki v 14. členu Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) preprečuje dostop do socialnih transferjev ali te pravice zmanjšuje številnim samozaposlenim. Varuhinja za človekove pravice je na skupno pobudo Asociacije in Novičnika za samozaposlene v kulturi ta člen vložila v ustavno presojo. Julija 2016 je ustavno sodišče presodilo, da člen ni v skladu z ustavo.

Q25 Katerega leta ste prvič pridobili status samozaposlene(ga) v kulturi?

Na to vprašanje je odgovorilo 386 respondentov: do leta 2000 je status pridobilo 33.42% respondentov, do leta 2005 pa že več kot polovica, 52.59%. Po posameznih letih je največ respondentov status pridobilo v letu 2008, 29 oz. 7.51% je bilo takšnih. mTemu sledi leto 2014, ko je status pridobilo 28 oz. 7.25% respondentov. Vendar struktura po zadnjih letih ne dopušča postaviti teze, da pridobivanje statusa linearno narašča, tako je v letih 2012 in 2013 status pridobilo le 13 oseb v vzorcu oz. 3.37% respondentov. Če pogledamo strukturo respondentov, ki so si pridobili status samozaposlenega v kulturi, bi lahko rekli, da jih večina pripada srednji generaciji in da si je nekaj njih status samozaposlenega pridobilo v času, ko še ni stopil v veljavo status samozaposlenega v kulturi, ki ga

poznamo danes. V prejšnji anketi iz leta 2012 je bila struktura vprašancev drugačna: »od 2000 do 2009 (49.6%), pa tudi v prvih treh letih novega desetletja je prirast izjemen –ob predpostavki nadaljevanja linearnega trenda rasti iz let 2010-2012 (24.3%) v celem drugem desetletju 21. stoletja bi imeli ob koncu leta 2019 kar 593 novih samozaposlenih v kulturi.« (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012).

Vprašanje Q26: Ali imate od takrat status samozaposlene(ga) v kulturi ves čas brez prekinitev?

Na vprašanje ali imajo status samozaposlenega v kulturi brez prekinitve je odgovorilo 398 respondentov 334 (83.92%) jih je odgovorilo pritrdilno in 64 (16.08%) nikalno.

Vprašanje Q27: Iz kakšnih razlogov je prišlo do prekinitve oziroma prekinitev in koliko časa je trajala oziroma so trajale?

Na to vprašanje je odgovarjalo 59 respondentov. Kot najpogostejši razlog za prekinitev statusa so respondenti navedli: zaposlitev (16 respondentov oz. 27.12%), in študij, saj so morali zaradi njega prekiniti status 5 (8.47%). V tej analizi so se samo 4 (6.78%) opredelili, da so izgubili status zaradi preseganja cenusa, medtem, ko je bil v analizi iz leta 2012 to eden od najpogostejših odgovorov za prekinitev statusa.

Vprašanje Q28: Ali ste pred pridobitvijo statusa samozaposlenega v kulturi delali še kje drugje v kulturi?

Na to vprašanje je odgovarjalo 304 respondentov. Preden so pridobili status samozaposlenega v kulturi, je največ respondentov izbralo "drugo" 147 (48.36%). Zaposlitev v NVO s področja kulture pred statusom samozaposlenega jih je imelo 55 (18.09%), 54 (17.76%) jih je bilo zaposlenih v javnih zavodih s področja kulture in 48 (15.79%) jih je bilo zaposlenih pri pravni osebi iz profitne narave s področja kulture.

Pod "drugo" jih je od 132 odgovorov skoraj polovica 59 (44.70%) odgovorilo, da pred pridobitvijo statusa samozaposlenega v kulturi niso delali drugje v kulturi.

Vprašanje Q29: Kaj je bil najpomembnejši razlog, da ste se odločili za status samozaposlenega (izberite samo eno možnost)?

Iz odgovorov na vprašanje, kateri je najpomembnejši razlog, da so se odločili za status samozaposlenega v kulturi je odgovarjalo 401 respondentov, vidimo, da več kot tretjina respondentov 137 (34.16%) navaja, da niso imeli druge možnosti, 78 (19.45%) jih meni, da je v naravi umetnosti, da deluje izven institucij, zato so si izbrali/e status samozaposlenega, ki to omogoča, 71 (17.71%) pa vidi v tem izziv in privlačnost svobodnega poklica, 51 (12.72%) se jih je zanj odločilo zaradi nezmožnosti zaposlitve v institucijah (javnem zavodu-javni upravi, NVO-jih, podjetju). Manjši delež 25 (6.23%) pa je odgovorilo, da so institucije, s katerimi so bili v določenem delovnem razmerju, od njih terjale ureditev statusa samozaposlenega v kulturi. Kot "drugo" pa jih je razlog označilo 39 (9.73%).

Pod "drugo" se navajajo različni razlogi, vendar so najbolj pogosto pojavlja razlog, da jim status samozaposlenega omogoča možnost izdajanja računov, kar pomeni, da so tako lahko konkurenčnejši na trgu, saj je davčna obremenitev samozaposlenega v kulturi nižja kot pa pri ljudeh brez statusa, ki bi morali za delo skleniti avtorsko pogodbo. Naslednji najbolj pogosti odgovori so povezani z naravo in načinom dela, ki omogočajo samostojnost, kar je kombinacija prednosti svobodnega poklica in pomanjkanja drugih možnosti.

Uredba o samozaposlenih v kulturi – seznam poklicev v okviru Uredbe – kaže jasno sliko, kaj je status samozaposlenega v kulturi danes, t.j. zatočišče vseh tistih poklicev, ki jih javne inštitucije v kulturi v večji meri ne poznajo – z izjemami seveda (primerjava s Katalogom funkcij, delovnih mest in nazivov). Iz tega je razvidno, da pri nekaterih

poklicih ni druge izbire kot odločiti se za status samozaposlenega v kulturi. Tu govorimo predvsem o ustvarjalnih poklicih s področja npr. likovnega in intermedijskega.

Sprememba Uredbe za samozaposlene v letu 2014 je prinesla to, da prihodke samozaposlenih iz naslova kulturnih žepnin, kakor še nekatere druge vrste prihodkov, enako odšteva od prihodkov za dohodninski cenzus, na podlagi katerih se vsako leto presoja upravičenost do izplačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna. Pri upravičenosti do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna se je uvedel dodaten pogoj - rezidentstvo v Sloveniji za davčne namene. Upošteva se prenehanje pravice po samem zakonu, ko samozaposleni izpolni pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Pravica do plačila prispevkov za starejše samozaposlene, ki jo lahko pridobijo za daljše obdobje od treh let, se je uskladila s spremembami pokojninske zakonodaje s poudarkom na pomenu izjemnega kulturnega prispevka.

Samozaposlenemu, ki doseže starost najmanj 50 let in zaprosi za pravico do plačila prispevkov iz državnega proračuna, se prizna pravica do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, če mu je bila predhodno že priznana pravica v skupnem trajanju 20 let. V to obdobje je všteti tudi čas zaposlitve v javnem zavodu s področja kulture, kar lahko vodi v pristrano obravnavanje samozaposlenih, saj se tu ne upošteva tudi zaposlitev v nevladnih in profitnih organizacijah s področja kulture.

b. Delovanje resornega ministrstva – socialni prispevki, zakonski akti

Slika 14: Odgovori na vprašanje Q30 - Ali vam je v juniju 2015 resorno ministrtvo plačalo prispevke za socialno varnost?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 390 oseb. Izmed tistih, ki so odgovorili na vprašanje, je 287 oseb (73.59%) odgovorilo pritrdilno in 103 oseb (26.41%) nikalno. Odstotek oseb, ki jim na ministrtvu teče pravica do plačila prispevkov za socialno varnost, je letos višji kot v raziskavi iz leta 2012, kjer je na podobno vprašanje odgovorilo pritrdilno 63.30% oseb.

Rezultat je skladen s podatkom, da število prejemnikov pravice do prispevkov narašča. Danes že več kot dve tretjini posameznikov v vzorcu izpolnjuje kriterij vrhunskosti oziroma izjemnosti in hkrati s prihodki s prihodki ne presega cenzusa, ki je bil za leto 2015, ko so izpolnjevali anketo, določen v višini 20,163.87 EUR bruto (v letu 2016 je cenzus 19,839.86 EUR bruto). Kljub izpolnjevanju strogih kriterijev izjemnosti bruto dohodek teh posameznikov na povprečni triletni ravni torej ni presegal 20,163.87 EUR na leto.

Slika 15: Odgovori na vprašanje Q31 - Kako ste zadovoljni z ministrstvom za kulturo glede plačevanja socialnih prispevkov?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 282 oseb. Izmed tistih, ki so odgovorili na vprašanje, je bilo skupno 162 oseb (57.45% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) zelo zadovoljnih ali zadovoljnih, 101 oseb (35.82% tistih, ki so dogovorili na vprašanje) pa ni zadovoljnih: Med zadovoljnimi je 128 oseb (45.39%), je izbralo odgovor »Zadovoljen/a, vendar bi morali plačevati višje prispevke«. Večinski razlog za nezadovoljstvo pa je bila prenizka višina prispevkov, tak odgovor je izbralo 64 oseb (22.70% tistih, ki so dogovorili na vprašanje).

Leta 2012 je bila situacija zadovoljstva/nezadovoljstva ravno obratna. Pri vprašanju o zadovoljstvu glede aktualnega izvajanja državne podpore samozaposlenih v kulturi, je v tedanji raziskavi (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) izrazilo zadovoljstvo skupno 12,4 % respondentov, več kot polovica, oz. 56,7 % pa je bilo nezadovoljnih.

Primerjava kaže, da so danes samozaposleni bolj zadovoljni z državno podporo kot pred štirimi leti. Ta presenetljiv obrat bi lahko deloma pripisali temu, da se je v zadnjih letih nekoliko povečal spekter državne podpore za samozaposlenih v kulturi. Leta 2012 je država izvajala samo plačane prispevke za socialno varnost. Zdaj ministrstvo izvaja tudi kulturne žepnine in dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni za samozaposlene v kulturi. Slednje je dobrodošla novost, vendar pa pokrije le majhen del izpadov prihodka zaradi bolezni pri samozaposlenih, saj je omejeno na posameznikovo enkratno koriščenje v letu in na dolgotrajne bolezni, ki trajajo najmanj 31 delovnih dni (v praksi šest tednov). Do dnevnega nadomestila prav tako niso upravičeni samozaposleni v primeru poškodb na delovnem mestu ali izven njega.

Drug odgovor bi lahko poiskali v veliki prilagodljivosti samozaposlenih ustvarjalcev, ki jo omenja že prejšnja raziskava: »Slabša ekonomska varnost onemogoča kvalitetno delo, dodatno izobraževanje, a se obenem s svojim položajem soočajo s skromnostjo in prilagodljivostjo, ob tem, da pričakujejo posluh države oziroma pristojnih institucij....« Sklepamo torej lahko, da so se samozaposleni prilagodili tudi na razmere, ki so se od leta 2012 zanje še poslabšale.

Raziskava iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) navaja, da se respondentom zdi plačevanje socialnih prispevkov sicer pomembno in potrebno, a razumejo to bolj kot socialni korektiv in ne kot ustrezno nagrado za izjemnost. Večina jih je razumela, da je prav, da obstaja nekakšen kriterij kakovosti za umetniško produkcijo, a da bi moral biti minimum zagotovljen tudi tistim, ki takega kriterija na izpolnjujejo.

V naši raziskavi ni pogosto izražen očitek glede prestrogih pogojev za pridobitev in podaljševanje pravice do prispevkov. Respondente najbolj moti, da so prispevki prenizki, predvsem glede na pričakovano višino pokojnine po upokojitvi.

V dosedanjih javnih razpravah se je izkazalo, da je dejavnik, ki najbolj bistveno vpliva na dojetje vloge in namena inštituta plačanih prispevkov, višina osebnih prihodkov. Samozaposleni z nizkimi prihodki dojemajo plačane prispevke kot osnovno socialno varnost, tisti z višjimi prihodki pa so prepričani, da jih cenzus ovira pri finančni in karierni uspešnosti.

Nezadovoljstvo zaradi prenizkega cenzusa je v letošnji anketi izraženo samo dvakrat. Glede na to sklepamo, da so plačani prispevki še bolj kot pred štirimi leti dojeti kot zelo zaželen socialni korektiv, oziroma minimum socialne varnosti. Ministrstvo za kulturo sicer pazi, da se pravica do plačanih prispevkov za socialno varnost po vsebini ne bi približala socialnim transferjem, ki jih država deli preko centrov za socialno delo, saj sodijo socialni transferji pod pristojnost Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Slika 16: Odgovori na vprašanje Q32 - Zakaj niste dobili plačanih prispevkov?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

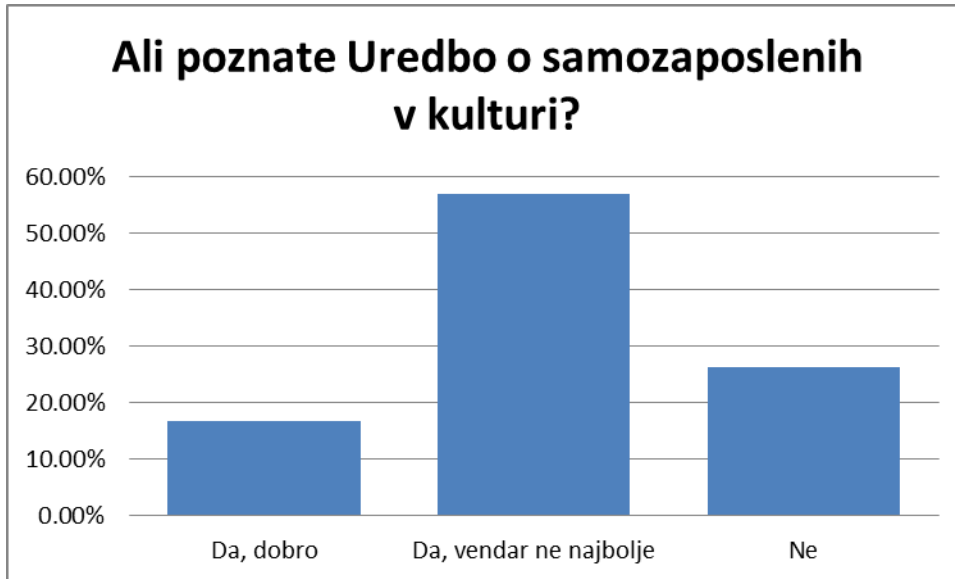
Na vprašanje je odgovorilo 98 oseb. 44 oseb (44.90%) tistih, ki so odgovorili na vprašanje, za prispevke ni zaprosila. Tistih, ki so izbrali odgovor: »Nisem dosegel/a strogo postavljenih točk za pridobitev pravice«, je v anketi 16 (16.33%), tistih, ki so izbrali: »Presegel/a sem cenzus« pa je bilo 11 (11.22%). Ministrstvo za kulturo pravi, da po njihovih podatkih preseganje cenzusa ni večinski razlog za izgubo te pravice, pač pa je večinski razlog nedoseganje vrhunskosti.

Dva respondenta poročata o tem, da poti nazaj v status nista našla niti potem, ko se jima je zaslužek zmanjšal. Prvi poroča, da je odpovedal status zaradi premajhnega zaslužka: »Pred leti mi je ministrstvo ukinilo plačevanje prispevkov, jaz pa sem mislil, da bom to že zmoget, a je šlo samo na slabše.« Druga samozaposlena pa poroča: »Pred leti sem presegla cenzus, nikoli več poskusila vstopiti, niti ne bi več dosegla zahtev«.

Med samozaposlenimi na splošno vlada velik strah pred izgubo pravice do prispevkov, kar jih hromi, da bi bolj fleksibilno prehajali med statusom in še tistimi redkimi priložnostmi, ki so jim na voljo (npr. v nekaterih primerih nadomestilo zavoda za zaposlovanje...).

Strah pred izgubo prispevkov je utemeljen, saj je sedanja zakonska ureditev taka, da mora samozaposleni v primeru, da odide na zavod po nadomestilo, po povratku v status znova izkazovati izjemne dosežke. Ta prepreka bi se hitro lahko odpravila s spremembo v ZUJIK-u, za kar pa se Ministrstvo za kulturo še ni odločilo.

Slika 17: Odgovori na vprašanje Q33 - Ali poznate Uredbo o samozaposlenih v kulturi?

Na vprašanje je odgovorilo 392 oseb. Več kot polovica, 223 (56.89%) je odgovorila, da pozna Uredbo o samozaposlenih, vendar ne najboljše, medtem ko je 66 (16.84%) odgovorilo, da jo pozna. Sklepamo lahko, da skoraj tri četrtine respondentov pozna Uredbo za samozaposlene. Stanje spremljanja kulturno-političnih dogajanj se je med anketiranimi samozaposlenimi izboljšalo, kajti pri prejšnji analizi (iz leta 2012) je pritrdilno odgovorila manj kot polovica samozaposlenih. Lahko sklepamo, da več kot polovica anketirancev tega vprašalnika spremlja aktualno-družbena politična dogajanja, ki zadevajo njihov socio-ekonomski položaj.

Slika 18: Odgovori na vprašanje Q34 - Kakšno je vaše mnenje o uredbi o samozaposlenih v kulturi?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 266 oseb. Več kot polovica respondentov, 158 (59.40%), ki so pritrdili, da poznajo Uredbo za samozaposlene, pa pojasnjuje, da ta dokument slabo rešuje status samozaposlenih v kulturi kljub novitetam, ki so se zgodile z spremembami. Spremembe, ki jih je vlada sprejela leta 2014, so se nanašale na kulturne žepnine in upravičenost do prispevkov za socialno varnost iz proračuna (npr. pravice do plačevanja prispevkov ni potrebno podaljševati po 50. letu, 3-letno povprečenje prihodkov,..). Sprememba Uredbe za samozaposlene je vpeljala nekaj novitet, kar navajajo respondenti, vendar še vedno menijo, da je položaj samozaposlenega ostal slabši v primerjavi z zaposlenimi v kulturi v ekonomskem in socialnem smislu.

Vprašanje Q35: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

Od 17 respondentov, ki so odgovorili na to vprašanje, prihaja veliko različnih odgovorov. Najpogosteje se pojavljajo odgovori kot so: problemi bolniške, nizki prispevki, neplačan dopust, ker ni izenačitve pravic z redno zaposlenimi.

Mnenje enega respondenta je, da so se »sčasoma nekatere stvari izboljšale (npr. možnost zamrznitve statusa zaradi zaposlitve, ipd.), glede bolniških pa vse ostaja na istem, torej na slabšem v primerjavi z drugimi poklici in delavci«

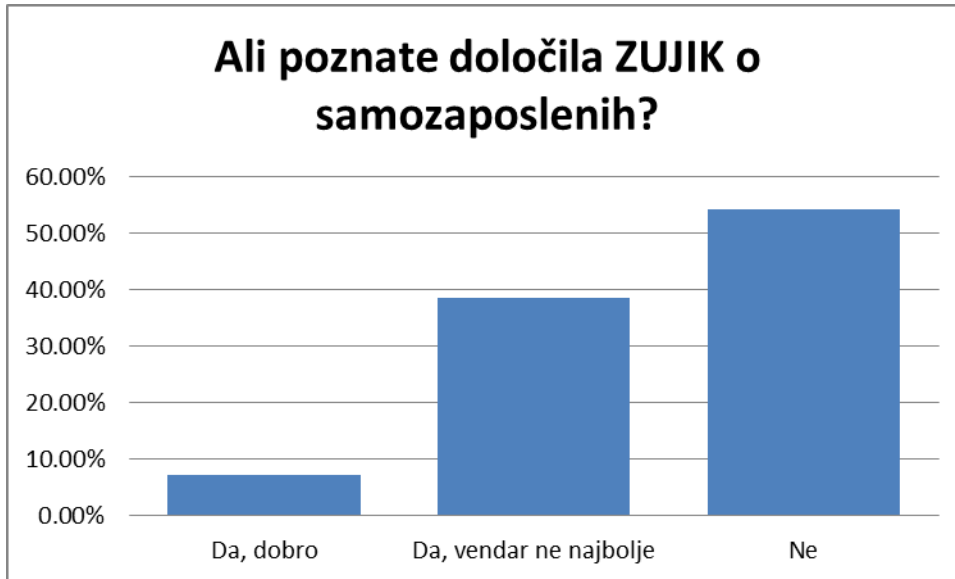
Vprašanje Q36: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

Od 116 odgovorov sta bila dva, da je znotraj Uredbe za samozaposlene več nedorečenih vprašanj na katere so samozaposleni že večkrat opozarjali. Uredbo smatrajo za nezadostno in opozarjajo, da Ministrstvo za kulturo premalo sodeluje z nevladnim sektorjem pri predlogih izboljšav. Še vedno je veliko odgovorov, da status samozaposlenega ni izenačen s pravicami, ki jih imajo zaposleni; predvsem z bolniško, nadomestilom in plačilom prispevkov.

»Z rezi pravic in možnosti je delovanje samozaposlenih v kulturi vse bolj negotovo, izčrpavajoče; hkrati pa je to edina možnost delovanja prekarcev v kulturi, ki pa se zaradi skoposti obenem preveša v nemožnost delovanja.«

Ko je bila izdelana analiza leta 2012 so se ravno pripravljale spremembe določil Uredbe, ki so jih vprašani samozaposleni označili za slaba: »merila za preverjanje vrhunskosti so preveč subjektivna in preveč zaostrena: nagrade bi bilo potrebno upoštevati v celotnem ustvarjalnem ciklu posameznika, ne pa v triletnem ocenjevalnem obdobju.«

Slika 19: Odgovori na vprašanje Q37 - Ali poznate določila ZUJIK o samozaposlenih?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 382 oseb. Poznavanje krovnega Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (ZUJIK) je slabše kot poznavanje Uredbe o samozaposlenih v kulturi. Slaba polovica, 175 (45.81%) je na vprašanje pritrdila. Od tega jih 147 (38.48%) pozna ZUJIK, vendar ne najboljše. Poznavanje je precej slabše v primerjavi s poznavanjem Uredbe o samozaposlenih.

Slika 20: Odgovori na vprašanje Q38 - Kakšno je vaše mnenje o ZUJIK?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 157 oseb. Več kot polovica, 98 (62.42%) respondentov meni, da je v ZUJIK-u status samozaposlenih slabo urejen in rešen, samo 8 (5.10%) pa meni, da je v njem status dobro urejen in rešen. Kot glavne razloge zakaj zakon slabo ureja status samozaposlenega, so respondenti po večini navajali, da splošna usmeritev statusa ni spodbujevalna in ne motivira k finančni in karierni uspešnosti. Po odgovorih sodeč bi zakon in njegova nadgradnja morala izhajati iz prakse in bolj diferencirano ponujati rešitve za posamezna področja. V odgovorih se pojavi tudi mnenje, da je zadnja predlagana novela zakona korak v napačno smer, kajti ne odraža realnih interesov in stanja med samozaposlenimi. Status samozaposlenega še vedno ni enakopraven s statusom zaposlenega (npr. v javnih zavodih) in ne nudi možnosti kot so upoštevanje bolniške od prvega dne, uveljavljanje statusa brezposelnosti, saj ne upošteva razlik materialnih stroškov po panogah (npr. ilustratorja in kiparja), ker ne zagotavlja niti pokojnine v višini najnižje plače. Nekateri ustvarjalci so socialno ogroženi in to celo, če so njihove bolniške/porodniške/invalidnosti urejene oz. upoštevane. Status samozaposlenega omejuje glede delovanja na trgu (multidisciplinarno delo ustvarjalca, zaposlovanje), census ni pravilno postavljen oz. tolmačen tako, da bi ščitil

ustvarjanje/ustvarjalca in ker status ne upošteva multidisciplinarnega dela, ima lahko ustvarjalec posledično težave pri dokazovanju cenzusa.

Vprašanje Q39: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimο navedite):

Na to vprašanje so odgovorile 3 osebe oz. 1% respondentov. Pri večini je bil odgovor, da jim še nekako gre in da še nimajo zapletov z statusom.

Vprašanje Q40: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimο navedite):

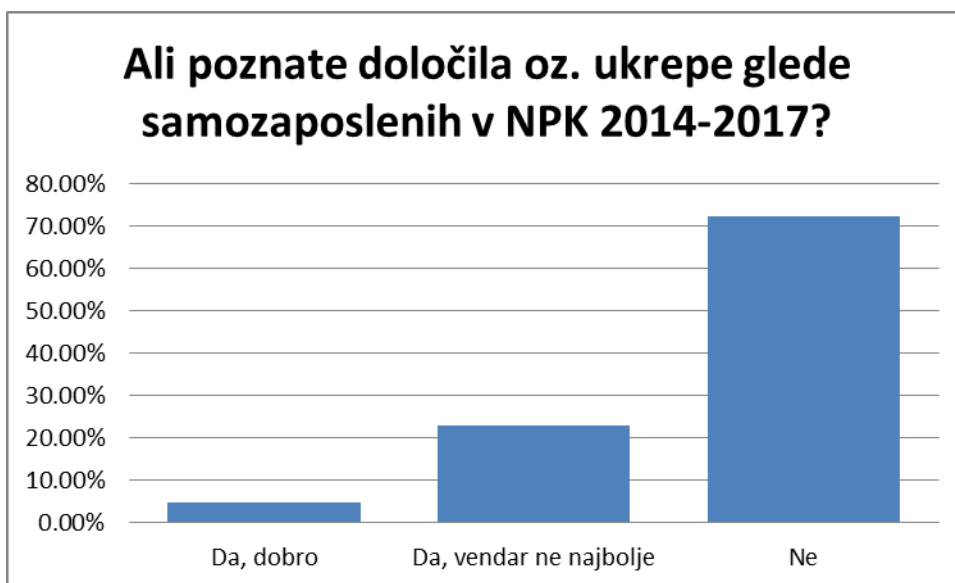
Vprašanje je zahtevalo opisen odgovor, nanj jih je odgovorilo 59 oseb. Ponovno se ponavlja ugotovitev, da se v zakonu ne usklajujejo dejanske potrebe samih ustvarjalcev.

Velikokrat se pojavljajo odgovori, da samozaposleni v kulturi nimajo enakih pravic kot zaposleni, glede bolniške in dopusta. Zanimiv je tudi odgovor, ki podaja predlog o razmisleku o temeljnem dohodku za samozaposlene v kulturi, ki bi omogočal minimum za preživetje vseh samozaposlenih.

Največkrat se izpostavlja se kot odgovor socialna neenakost z drugimi zaposlenimi. Nekateri ustvarjalci so socialno celo ogroženi. Problem je omejitev delovanja na trgu ne upošteva se interdisciplinarnost pri pravici za socialne prispevke in pri dokazovanju za cenzus. Doseganje praga spodbuja količinsko produkcijo ne gradi na kakovosti. Merjenje kakovosti z nagradami in priznanji je neustrezno. Starejši samozaposleni se, če jim prispevek ne plačuje država, lahko hitro zanjdejo v stiskah in hudi revščini, kajti možnosti za zaposlitev samozaposlenega v kulturi po 50 letu sploh ni.

Status samozaposlenega je razen nekaj ugodnosti izenačen z navadnim s.p.-jem, še tistih nekaj ugodnosti, ki jih imamo jih počasi izgublamo. Govorimo o ranljivem področju, ki nima možnosti trga ali bodisi zaradi narave dela ali pa preprosto trga ni.

Slika 21: Odgovori na vprašanje Q41 - Ali poznate določila oz. ukrepe glede samozaposlenih v NPK 2014-2017?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovarjalo 373 oseb. NPK 2014-2017 je med respondenti najmanj poznan dokument, kajti samo 103 (27.61%) anketiranih je odgovorilo, da pozna njegova določila oz. ukrepe. Od tega jih je 85 (22.79%) pritrdilo, vendar menijo, da določil in ukrepov ne poznajo najboljše.

Slika 22: Odgovori na vprašanje Q42 - Kakšno je vaše mnenje o NPK 2014-2017?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 94 oseb. Samo 7 (7.45%) respondentov meni, da so v NPK 2014-2017 dobri ukrepi za reševanje položaja. Več kot polovica, 48 (51.06%) meni, da so ukrepi preslabi, da bi reševali položaj samozaposlenih v kulturi oz. ukrepov sploh ni. Iz odgovorov sodeč lahko sklepamo, da dokument z najvišjim nacionalnim konsenzom za slovensko kulturno politiko ni dovolj zavezujoč in ne zagotavlja kontinuitete pri izvajanju poglobitvenih ciljev nacionalnega kulturnega programa. Nacionalni program za kulturo 2014-2017 govori o dodatnih evropskih sredstvih za stabilizacijo položaja samozaposlenih, vendar vemo, da so dodatna sredstva iz kohezijskih sredstev predhodne finančne perspektive v letu 2014 le začasno omogočila komaj 66.5 zaposlitev, kar ne bo prispevalo k dolgoročnemu reševanju položaja samozaposlenih v kulturi.

Vprašanje Q43: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

Odgovorov na mnenje o Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 poda 4 respondenti. Mnenje enega od njih je, da so nekateri predlogi, ki urejajo področje

samozaposlenih v kulturi dobri, nekateri pa ne. Slabost pripisujejo tudi temu, da pri pripravi dokumenta niso bili vključeni samozaposleni v kulturi.

Vprašanje Q44: Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

Vprašanje je zahtevalo deskriptivni odgovor, nanj jih je odgovorilo 32 respondentov. Mnenje o Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 je, da ta dokument ni zavezujoč, zato se ne izvaja in tudi kar je v programu dobrega, se žal ne izvaja. Premalo je določil o finančnih vložkih, ki naj bi jih namenili za doseg posameznih ciljev. Za realizacijo ukrepov nekaterih področij kot je intermedijska in likovna umetnost je predvideno premalo sredstev.

Vprašanje Q45: Ali poznate še kak drug pomemben zakonski ali strateški dokument na nacionalni ravni glede samozaposlenih v kulturi?

Na vprašanje je odgovorilo 368 vprašanih: 356 (96.74%) ne pozna nobenega pomembnega zakonskega ali strateškega dokument na nacionalni ravni glede samozaposlenih v kulturi, 12 (3.26%) pa ga oz. jih pozna.

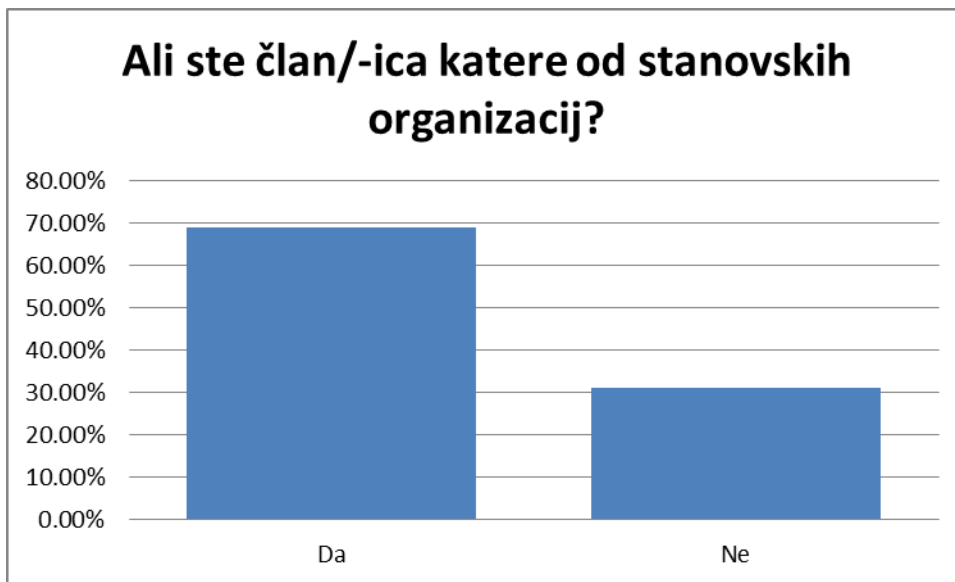
Respondenti so odgovorili, da so pomembni zakonski ali strateški dokumenti še ZASP (večinski odgovor), Ustava RS ter ZUJPS.

Vprašanje Q46: Prosimo navedite tudi svoje mnenje o tem dokumentu oz. dokumentih, ki ste jih zapisali pod "Drugo":

Na to vprašanje je odgovorilo 10 vprašanih. Odgovor je kritika dejstva, da se pomembnih zakonskih ali strateških dokumentov na nacionalni ravni, ki pokrivajo področje samozaposlenih v kulturi, ne upošteva.

c. Stanovske organizacije

Slika 23: Odgovori na vprašanje Q47 - Ali ste član/ica katere od stanovskih organizacij?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 368 oseb. Večina tistih, ki so odgovorili na to vprašanje 254 (69.02%), je včlanjenih v stanovske organizacije, le manj kot tretjina, 114 (30.98%) je odgovorila, da ni včlanjena.

Vprašanje Q48: Prosimo, navedite, v katere stanovske organizacije ste včlanjeni v letu 2015:

Na to vprašanje je odgovorilo 235 vprašanih: med odgovori pa prevladujejo Društvo slovenskih pisateljev (DSP), Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), Zveza dramskih umetnikov Slovenije (ZDUS), Društvo oblikovalcev Slovenije (DOS), Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLUI), Društvo arhitektov Ljubljana (DAL), Društvo likovnih umetnikov Ljubljana (DLUL), Lektorsko društvo Slovenije, različne filmske organizacije ter Društvo Asociacija.

Vprašanje Q49: Ali v kateri od teh organizacij v letu 2015 aktivno delujete kot član/-ica njihovih organov?

Na vprašanje je odgovorilo 245 vprašanih: 156 (63.67%), torej več kot polovica jih je dogovorila nikalno, medtem ko jih je 89 (36.33%) odgovorilo pritrdilno.

Vprašanje: Q50 V katerih (prosimo navedite)?

Na to vprašanje je odgovorilo 79 oseb. Pri navedbi stanovskih organizacij v katerih aktivno delujejo kot član/-ica njihovih organov je navedeno kar veliko število različnih stanovskih organizacij, če jih samo nekaj izpostavimo: DSKP, DLUL, ZDSLUI, Društvo Asociacija, Odprta zbornica za sodobno umetnost, ZDUS, Lektorsko društvo, DSR, Mia, Fenomenološko društvo, Sekcija za mladinsko književnost pri DSP,...

Slika 24: Odgovori na vprašanje Q51 - Ali ste seznanjeni z obstojem in delovanjem sledečih organizacij in servisa, ki se ukvarjajo tudi z zagovorništvo za samozaposlene v kulturi?

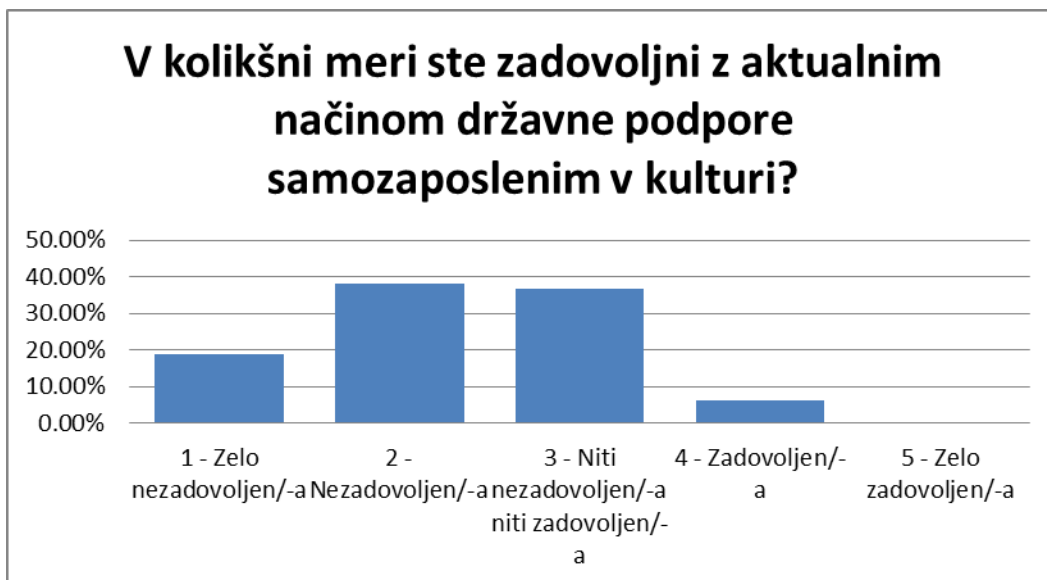
Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 288 oseb. Največ vprašanih 202 (70.14%) je odgovorilo, da pozna Asociacijo, društvo nevladnih organizacij in samostojnih ustvarjalcev na področju kulture in umetnosti, 138 (47.92%) Novičnik za samozaposlene v kulturi, 97 (33.68%) pozna Sindikat GLOSA in sindikalno konferenco SUKI in 44 (15.28%) Odprto zbornico za sodobno umetnost.

En respondent je pohvalil Novičnik za samozaposlene in delo njegove urednice (»že od prej, zelo uporabni nasveti«), ter društvo Asociacija. Drug respondent je napisal, da ima do predlogov sindikata GLOSA in sindikalne konference SUKI večkrat pridržke. Dva respondenta sta pod drugo navedla Artservis (»zakaj ste ga ukinili«).

Iz odgovorov sodeč bi lahko sklenili, da samozaposleni v kulturi potrebujejo zavzeto zagovorništvo ter kvalitetno informacijsko podporo pri opravljanju dejavnosti. Zagovorniške organizacije kot Asociacija ter informacijski in svetovalni servisi kot nekdanji Artservis ter sedanji Novičnik za samozaposlene v kulturi so zato odigrali/igrajo zelo pomembno vlogo.

Slika 25: Odgovori na vprašanje Q52 - V kolikšni meri ste zadovoljni z aktualnim načinom državne podpore samozaposlenim v kulturi?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Zadovoljnost z aktualnim načinom državne podpore samozaposlenih v kulturi smo merili na petstopenjski lestvici (1-zelo nezadovoljen do 5-zelo zadovoljen). Stopnja 2 (nezadovoljen) in stopnja 3 (niti nezadovoljen niti zadovoljen) sta prejeli največ odgovorov in sta bili skoraj izenačeni, prvo je izbralo 137 respondentov (38.27%), drugo pa 131 (36.59%), medtem ko je stopnjo 5 (zelo zadovoljen) izbral le 1 respondent (0.28%), zelo nezadovoljnih pa je bilo 67 (18.72%).

d. Sodelovanje z drugimi pravnimi subjekti na področju kulture

Slika 26: Odgovori na vprašanje Q53 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali z javnimi zavodi s področja kulture?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 355 oseb. Skoraj polovica respondentov 168 (47.32 %) je odgovorila, da sodeluje z javnimi zavodi v manjši meri, 90 (25.35%), da sploh ne, 84 (23.66%) v večji meri, medtem ko je le 13 (3.66%) v zadnjih petih letih sodelovalo izključno z javnimi zavodi s področja kulture.

Vprašanje Q54: S koliko javnimi zavodi s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?

Na to vprašanje je odgovorilo 242 vprašanih. Pri vseh vprašanih smo pri računanju povprečja prišli do rezultata, da so sodelovali v zadnjih petih letih z 4.31 javnimi zavodi. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru pokazala da so vprašani v zadnjih petih letih sodelovali z 3 javnimi zavodi.

Vprašanje Q55: V koliko različnih projektih?

Pri vseh 212 vprašanih smo prišli do rezultatov, da je v povprečju sodelovanja z javnimi zavodi bilo realiziranih 8.59 različnih projektov. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru realizacija 4 različnih projektov.

Vprašanje Q56: Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od javnega zavoda / javnih zavodov s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 257 respondentov: 133 (51.75%) jih je odgovorilo, da je prevladujoč način plačila na osnovi izdanega računa za storitev, 93 (36.19%) na osnovi avtorske pogodbe, 7 (2.72%) na osnovi pogodbe o delu in 24 (9.34%) drugo. Pod drugo se pojavlja pogosto odgovor, da so bili javni zavodi, s katerimi so respondenti sodelovali v vlogi koproducenta, ta pa jim je nudil kot plačilo le brezplačen prostor. Tukaj trčimo na problem nedefiniranega odnosa pri sodelovanju z javnimi zavodi tim. koprodukcije.

Lahko vidimo, da je prevladujoč način plačila na osnovi izdanega računa za storitev in na osnovi avtorske pogodbe, ki se ne izključujeta.

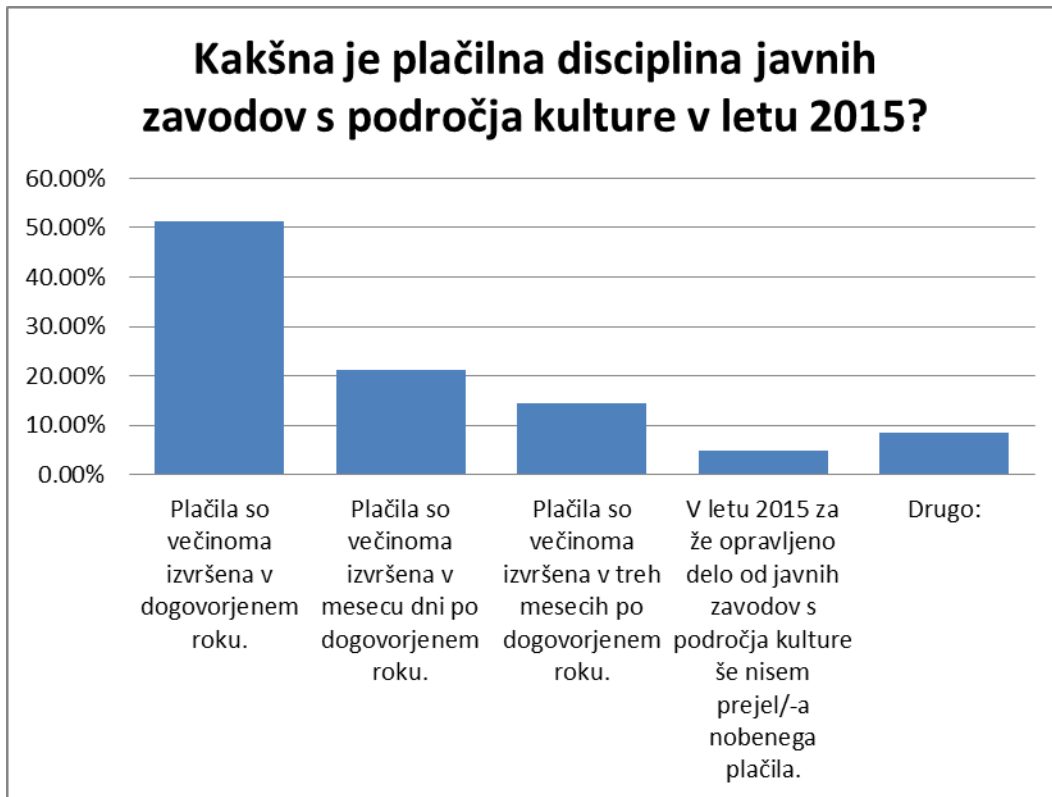
V raziskavi iz leta 2012 je bil prevladujoč način plačila na osnovi avtorske pogodbe 69.8%, medtem ko je bilo plačilo na osnovi izdanega računa na drugem mestu 28.7%. Zanimivo, da so respondenti iz raziskave leta 2012 poudarili zaostrenost gospodarske situacije v Sloveniji v letu 2012, ki je »pomembno negativno vplivala na njihovo sodelovanje z javnimi zavodi. Ne samo zaradi (nezakonite) prepovedi izplačevanja avtorskih honorarjev, pač pa predvsem zaradi krčenja obsega programov dela javnih zavodov, zaradi česar le-ti potrebujejo vedno manj zunanjih sodelavcev (odpovedanih je bila vrsta že dogovorjenih projektov za leto 2013).«

Sodelovanje javnih zavodov z NVO in samozaposlenimi v kulturi je nedefinirano, saj so se le ti v preteklosti večkrat izkazali kot neprofesionalen partner v realizaciji skupnih projektov. Pri teh sodelovanjih bi bilo nujno opredeliti in ovrednotiti konkretne koprodukcijske vloške javnih zavodov, saj so po naših izkušnjah večkrat ovrednoteni »čez palec«. Da pa to sodelovanje predstavlja še prednostni kriterij v okviru letnih javnih razpisov za sofinanciranje kulturnih projektov in štiriletnih javnih razpisov za sofinanciranje javnih kulturnih programov, zbuja utemeljen občutek, da so na razpisih sofinancirani projekti na nek način namenjeni dofinanciranju programov javnih zavodov prek nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi. Ob tem je potrebno tudi poudariti, da določenih programskih vsebin ne pokriva oziroma se z njimi na ustrezni strokovni ravni ne ukvarja noben javni zavod.

Vprašanje Q57: Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od javnega zavoda / javnih zavodov s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 13 respondentov: po 1 sta odgovorila, da trimesečna ali polletna dinamika, trije mesečna dinamika, dva sta izbrala "drugo". 6 jih je odgovorilo, da so plačilo prejeli po zaključku projekta. Pod drugo imamo dva odgovora in sicer, da so plačilo prejeli 30 dni do pol leta oz. v dveh mesecih.

Slika 27: Odgovori na vprašanje Q58 - Kakšna je plačilna disciplina javnih zavodov s področja kulture v letu 2015?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 250 oseb. Nekaj več kot polovica 128 (51.20%) meni, da je plačilo večinoma še vedno izvršeno v dogovorjenem roku, 53 (21.20 %) meni da v mesecu dni po dogovorjenem roku, medtem ko 36 (14.40%) meni, da so plačila večinoma izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku. Le 12 (4.80%) je odgovorilo, da v letu 2015 za že opravljeno delo od javnih zavodov s področja kulture še ni prejelo nobenega plačila. V odgovorih se izpostavlja pereč problem neizplačevanja razstavnin nekaterih javnih zavodov. Na to so javno že opozarjale tudi nekatere zagovorniške organizacije kot je Odprta zbornica za sodobno umetnost in Asociacija. Umetnikom se velikokrat dogaja, da je plačilo za njihovo razstavljanje, kar izdelava kataloga ali možnost promocije. Kadar se ustvarjalci nočejo odpovedati plačilu razstavnine in drugih stroškov, se jih direktno ali indirektno opominja, da je še mnogo drugih ustvarjalcev, ki lahko razstavljajo namesto njih. Ustvarjalci od javnih zavodov velikokrat dobijo tudi odgovor,

da razstavnine ne morejo izplačati zato, ker v finančni strukturi programa nimajo postavke za avtorski honorar umetniku. V bodoče, bi veljalo raziskati koliko javnih zavodov sploh izplačuje razstavnine in v kakšni višini.

Slika 28: Odgovori na vprašanje Q59 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali z nevladnimi organizacijami s področja kulture?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 347 vprašanih. Nekaj manj kot polovica respondentov, 160 (46.11 %) sploh ni sodelovala z nevladnimi organizacijami, 96 (27.67%) je sodelovalo v manjši meri, 85 (24.50%) v večji meri, medtem ko je le 6 (1.73%) v zadnjih petih letih sodelovalo izključno z nevladnimi organizacijami na področju kulture.

Vprašanje Q60: S koliko nevladnimi organizacijami s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?

Na to vprašanje je odgovorilo 167 respondentov. Pri vprašanih smo prišli pri računanju povprečja do rezultata, da so v zadnjih petih letih sodelovali z 6.95 nevladnimi organizacijami s področja kulture. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru pokazala, da so vprašani sodelovali v petih letih z 4 nevladnimi organizacijami s področja kulture.

Vprašanje Q61: V koliko različnih projektih?

Pri vseh 163 vprašanih smo prišli do rezultatov, da je v povprečju sodelovanja z javnimi zavodi bilo realiziranih 12.14 različnih projektov. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru 5 različnih projektov.

Vprašanje Q62: Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od nevladne organizacije s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 180 respondentov: 112 (62.22%) jih je odgovorilo, da je prevladujoč način plačila na osnovi izdanega računa za storitev, 53 (29.44%) da na osnovi avtorske pogodbe, le 1 (0.56%) pa na osnovi pogodbe o delu in 14 (7.78%) drugo.

Pod drugo se pojavlja pogost odgovor, da so nevladne organizacije s področja kulture podhranjene in zato velikokrat niso zmožne izplačati plačila.

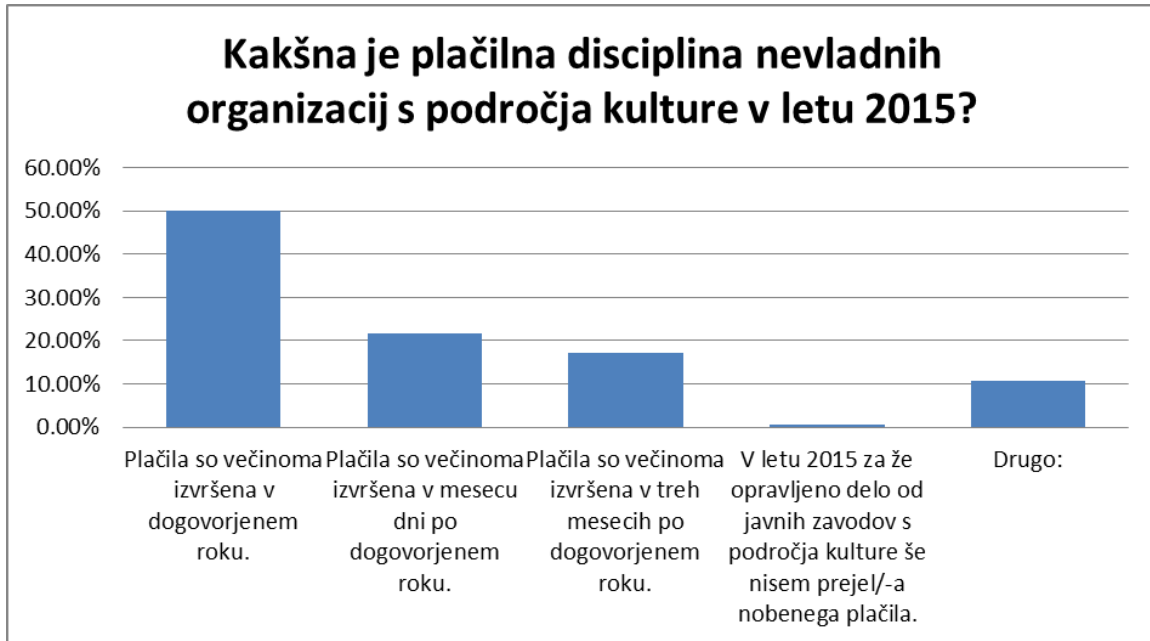
Vprašanje Q63: Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od nevladne organizacije s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 6 respondentov: 1 (16.67%) je odgovoril mesečna, 4 (66.67%) jih je odgovorilo, da so plačilo prejel/la po zaključku projekta. Pod drugo je odgovoril 1 (14%) kjer je bil odgovor »3 plačila Občine Dolenjske Toplice preko avtorske pogodbe, KUD Dolenjske Toplice pa za potne stroške in materiale«.

Kot je razvidno, so plačila večinoma še vedno izvršena v dogovorjenem roku oziroma z enomesečnim zamikom; tudi raziskava iz leta 2012 je vsebovala podobno ugotovitev. Takrat sta le dva (14%) respondenta potožila, da za že opravljeno delo od nevladnih organizacij s področja kulture nista prejela plačila; razlog, ki sta ga navedla je bila med drugim tudi podhranjenost tega sektorja.

Ugotovitve podhranjenosti tega sektorja držijo. Sredstva so se drastično znižala; sredstva za programe in projekte so iz leta 2013 na 2014 drastično upadla za kar 10.15% in trend padanja se nadaljuje. Vsa ta leta si sektor profesionalnih NVO-jev prizadeva za izenačitve pogojev delovanja in dela z javnimi zavodi, predvsem v točki primerljivega financiranja, kot to že opredeljuje obstoječi ZUJIK. Predpogoj, da se temu realno približa, pa je seveda, da NVO postane kulturno-politični subjekt. To je ključen korak, da bi lahko pričakovali izenačevanje pogojev financiranja, dela in delovanja nevladnega sektorja s pogoji, ki veljajo znotraj javnega sektorja in s tem tudi približevanje uresničevanju zahtev.

Slika 29: Odgovori na vprašanje Q64 - Kakšna je plačilna disciplina nevladnih organizacij s področja kulture v letu 2015?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 176 vprašanih. Natančno polovica respondentov, 88, meni, da so plačila večinoma izvršena v dogovorjenem roku, 38 (21.59%), da so večinoma izvršena v mesecu dni po dogovorjenem roku, 30 (17.05%), da so večinoma izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku in 1 (0.57%), da v letu 2015 za že opravljeno delo od nevladnih organizacij še ni prejela nobenega plačila. Plačila pri nevladnih organizacijah so večinoma odvisna od izplačil iz pridobljenih javnih razpisov (državnih in lokalnih) in če nevladne organizacije razpolagajo s sredstvi ob zaključenih projektih, potem je njihovo izplačilo izvedeno v dogovorjenih rokih.

Slika 30: Odgovori na vprašanje Q65 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave (npr. gospodarskimi družbami, samostojnimi podjetniki) s področja kulture?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 340 oseb. Skoraj točno polovica respondentov 167 (49.12%) je odgovorila, da v zadnjih petih letih sploh ni sodelovala s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture, 104 (30.59%) v manjši meri, v večji meri 60 (17.65%), medtem ko je le 9 (2.65%) v zadnjih petih letih sodelovalo izključno s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave.

Vprašanje Q66: S koliko pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?

Na to vprašanje je odgovorilo 142 respondentov. Pri vseh vprašanih smo prišli pri računanju povprečja do rezultata, da so v zadnjih petih letih sodelovali z 4.61 pravnimi

osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru pokazala, da so vprašani sodelovali s 3 pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture.

Vprašanje Q67: V koliko različnih projektih?

Tudi na to vprašanje je opaziti veliko razpršenost odgovorov. Na vprašanje je odgovorilo 128 respondentov: 19 (14.84%) jih je sodelovalo v 1 projektu, 18 (14.06%) jih je sodelovalo v po 2 ali 3 projektih, 17 (13.28%) jih je sodelovalo v 5 projektih.

Pri skupnih 128 vprašanih smo prišli do rezultatov, da je v povprečju s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture bilo realiziranih 8.03 različnih projektov. Zaradi ekstremnih vrednosti spremenljivke lahko mediana prikaže bolj realno sliko povprečenja, ki pa je v tem primeru 5 različnih projektov s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture.

Vprašanje Q68: Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od pravne osebe / pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 164 respondentov: 115 (70.12%) jih je odgovorilo, da je prevladujoč način plačila na osnovi izdanega računa za storitev, 44 (26.83%) da na osnovi avtorske pogodbe, 1 (0.61%) pa na osnovi pogodbe o delu in 4 (2.44%) drugo.

Pod drugo so bili podani odgovori, da so pravne osebe / pravne osebe zasebnega prava profitne narave s področja kulture plačevale tudi na roko ali pa da je bil plačnik enak izvajalcu (samozaposlenemu).

Vprašanje Q69: Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od pravne osebe / pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulture?

Na vprašanje je odgovorilo 9 respondentov: 5 (55.56%) jih je odgovorilo, da mesečna dinamika, 3 (33.33%), da so plačilo prejeli po zaključku projekta, ter 1, da drugo (dvomesečna dinamika).

Slika 31: Odgovori na vprašanje Q70 - Kakšna je plačilna disciplina pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulture v letu 2015?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na to vprašanje je odgovorilo 162 vprašanih. Več kot polovica respondentov 84 (51.85%) meni, da so plačila večinoma izvršena v dogovorjenem roku, 31 (19.14%) jih meni, da so večinoma izvršena v mesecu dni po dogovorjenem roku, 37 (22.84%) da so izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku in 3 (1.85%) meni, da v letu 2015 za že opravljeno delo od pravnih oseb zasebnega prava profitne narave še ni prejelo nobenega plačila. Pri sodelovanju s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture naši respondenti ugotavljajo poslabšanje sodelovanja. Mogoče so razlogi tudi v tem, da so

podjetja postala plačilno nesposobna; tista, ki še lahko izvajajo plačila, pa zaradi zmanjševanja sredstev ter posledično manjše kupne moči uspešno izkoriščajo že tako težak položaj samozaposlenih v kulturi in sistematično nižajo urne postavke plačil.

Vprašanje Q71: Zdaj vas sprašujemo še v splošnem, za vse naročnike. Prosimo navedite vaš način sodelovanja z vašimi naročniki (javnimi zavodi, nevladnimi organizacijami, podjetji) v splošnem:

Na vprašanje je odgovorilo 338 respondentov: 142 (42.01%) jih je odgovorilo, da dela za neredne in občasne naročnike, 96 (28.40%) jih dela za enega ali več rednih naročnikov, 49 (14.05%) jih dela v ekonomsko odvisnem razmerju (dobivam 80 % ali več prihodkov od enega naročnika), 31 (9.17%) jih je navedlo drugo ter 20 (5.92%) jih je odgovorila, da je samozaposlitev samo krinka za delo, ki ga opravljajo na enak način kot drugi redno zaposleni sodelavci.

Pod drugo so odgovori, ki kažejo na to, da so samozaposleni v kulturi v večini samonaročniki projektov in programov in sodelujejo z enim rednim naročnikom /društvom, katerega so ponavadi soustanovitelji.

NVO v kulturi so v večini primerov le drugo ime za neodvisne skupine SZK, saj je to edini način, da si samozaposleni v kulturi poskušajo ustvariti in samozagotoviti vsaj približno stabilno okolje za delovanje (preko programskega in večletnega financiranja s strani krovnega ministrstva, mestnih občin ali evropskih razpisov, kamor se lahko prijavljajo le pravne osebe zasebnega prava – kar pa status samozaposlenega ni).

Status samozaposlenega je odigral pomembno vlogo pri vzpostavljanju civilno družbenih kulturniških gibanj (ki so se kasneje materializirale v nevladne organizacije na področju kulture). Ravno obstoj instituta samozaposlenega v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je omogočil, da so se nekateri samozaposleni združevali v zasebne kulturne organizacije (NVO), ki so nadomeščale tisti institucionalni del kulturnega delovanja, ki ga takrat ni

bilo. Vznikli NVO-ji v kulturi še danes pokrivajo kulturno delovanje in omogočajo realizacijo poklicev, ki jih javni zavodi v kulturi ne zagotavljajo. Trenutni status samozaposlenega je tako moč razumeti kot podporni, ključni mehanizem delovanja nevladnega sektorja v kulturi, kot komplementarni sektor javnemu sektorju, kakor tudi delovanje tistih poklicev, ki so za uresničevanje javnega interesa v kulturi nujno potrebni, a jih zaradi narave dela ni moč umeščati v sistem javnih služb (npr. ustvarjalni poklici kot so likovni - kipar, slikar, ilustrator, intermedijski umetnik,...).

V Tabeli 8 vidimo tudi povprečne (in medianske) vrednosti sodelovanja z različnimi tipi organizacij v kulturi. Vidimo, da so samozaposleni v povprečju najpogosteje sodelovali z nevladnimi organizacijami s področja kulture – skoraj z sedmimi in v dvanajst različnih projektov v povprečju v zadnjih petih letih; sledijo, zanimivo, osebe zasebnega prava profitne narave s področja kulture – malce več kot 4.5 organizacij in 8 projektov v zadnjih petih letih; čisto na repu (po številu organizacij, nekoliko več pa glede števila projektov) pa so sodelovanja z javnimi zavodi s področja kulture – manj kot 4.5 organizacij in nekaj več kot 8.5 projektov v zadnjih petih letih.

S tega vidika je vidna velika prepletenost samozaposlenih v kulturi in nevladnih organizacij: prek slednjih poteka večina dela, ki ga opravijo samozaposleni. Temu področju je torej potrebno v bodoče nameniti veliko (več) pozornosti in ga primerno urediti in spodbuditi.

Tabela 8: Povprečne in medianske vrednosti glede sodelovanja z različnimi tipi organizacij v kulturi

	Q54	Q55	Q60	Q61	Q66	Q67
	S koliko javnimi zavodi s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?	V koliko različnih projektih?	S koliko nevladnimi organizacijami s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?	V koliko različnih projektih?	S koliko pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?	V koliko različnih projektih?
povprečje	4.31	8.59	6.95	12.14	4.61	8.03

mediana	3	4	4	5	3	5
---------	---	---	---	---	---	---

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

e. Pomen različnih (javnih) virov dohodkov

Slika 32: Odgovori na vprašanje Q72 - V kolikšni meri so bila v zadnjih petih letih za vas pomembna nadomestila (npr. knjižnično in podobna) kot vir dohodka?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

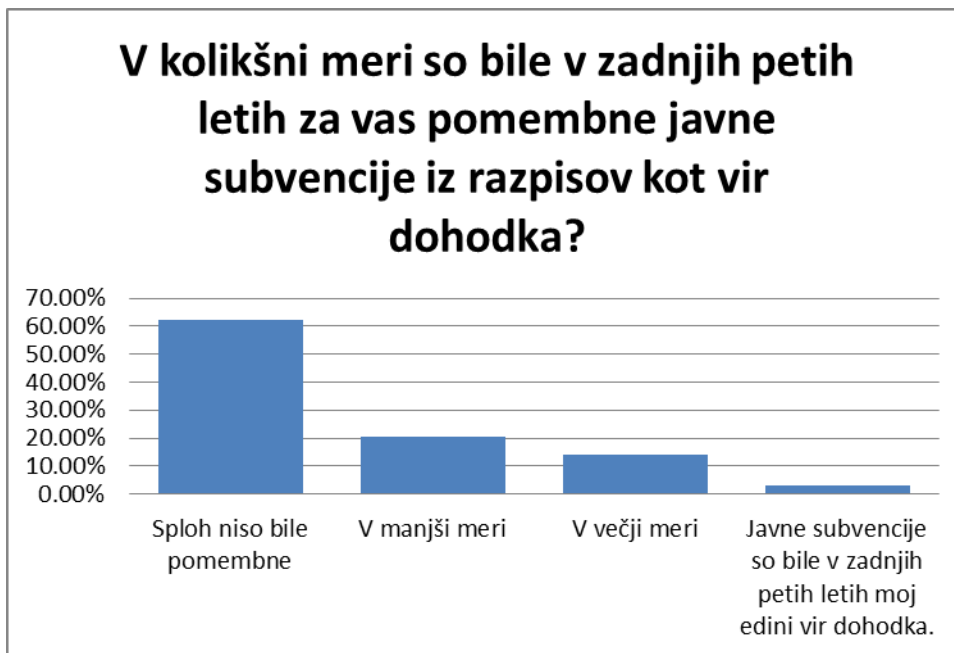
Na vprašanje je odgovorilo 318 oseb. Največ izmed tistih, ki so odgovorili na vprašanje - 241 oseb (75.79%) - je izbralo dogovor »Sploh niso bila pomembna«. 57 oseb, ki so odgovorile na vprašanje (17.92%), je izbralo odgovor »V manjši meri«. Odgovor »V večji meri« je izbralo 17 oseb (5.35%) tistih, ki so odgovorili na vprašanje. Za 3 respondente (oz. 0.94% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) so bila nadomestila edini vir prihodka.

Po podatkih raziskave iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) nadomestila niso igrala velike vloge pri 68.6% respondentov. Avtorji tedanje raziskave so zapisali, da bi bilo mogoče položaj samozaposlenih v kulturi

izboljšati tudi s kvalitetnejšim uveljavljanjem avtorskih pravic v primeru komercialne rabe. Tako bi ustvarjalci sami služili dovolj za življenje in tudi za prispevke.

V primerjavi z raziskavo iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) se je v naši raziskavi povečal delež tistih, za katere nadomestila niso pomembna. Zastavlja se vprašanje, zakaj pomen nadomestil za ustvarjalce pada? Med nadomestili je tudi knjižnično nadomestilo. Ne bi mogli zagotovo trditi, da knjižnično nadomestilo ni pomembno za samozaposlene zato, ker niso pisci, saj so ustvarjalci na področju knjige v drugi največji skupini respondentov naše ankete.

Slika 33: Odgovori na vprašanje Q73 - V kolikšni meri so bile v zadnjih petih letih za vas pomembne javne subvencije iz razpisov (državnih, občinskih; ne upoštevamo delovnih štipendij) kot vir dohodka?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 325 respondentov: 202 oseb (62.15% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Sploh niso bile pomembne«. V manjši meri so bile subvencije pomembne za 67 oseb (20.62% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), v večji

meri za 46 oseb (14.15% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Edini vir dohodka so bile za 10 oseb (3.08% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

Odgovori kažejo, da so javne subvencije še bolj nepomembne, kot so bile leta 2012, ko je v tedanji raziskavi (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) odgovor »Sploh niso pomembne« izbralo 50.90% oseb.

Odstotek tistih, za katere so javne subvencije edini vir dohodka, pa je približno enak v obeh raziskavah: 2.60% v raziskavi iz leta 2012 in 3.08% v naši raziskavi. Sklepamo, da gre za peščico profesionalcev, ki se prebijajo na izjemno trdem, skopem in tekmovalnem trgu razpisov.

Slika 34: Odgovori na vprašanje Q74 - V kolikšni meri so bile v zadnjih petih letih za vas pomembne delovne štipendije kot vir dohodka?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 325 oseb. 223 oseb (68.62% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Sploh niso bile pomembne«. V manjši meri so bile delovne

štipeidije pomembne za 44 oseb (13.54% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), v večji meri za 20 oseb (6.15% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), edini vir dohodka pa so bile v zadnjih petih letih za 1 osebo. Do delovnih štipeidij zaradi starostnih omejitev ni bilo upravičenih 37 oseb (11.38% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

V raziskavi iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) so bile delovne štipeidije zajete že v vprašanju o javnih subvencijah iz razpisov, v sedanji raziskavi pa smo jim namenili ločeno vprašanje. Menimo, da je generacijska pogojenost delovnih štipeidij, ki so na vseh področjih dostopne samo za mlade do 36 let starosti (razen na glasbenem, kjer so za delovno štipeidijo v projektem razpisu za leto 2017 lahko spet zaprosili ustvarjalci ne glede na starost), izjemno problematična, saj diskriminira vse starejše ustvarjalce, mladim pa daje lažne obete za prihodnost.

Lahko rečemo, da MzK diskriminira ustvarjalce tudi glede na področja. Na področju uprizoritvenih umetnosti lahko avtorji zapošajo brez starostnih omejitev za dvoletno sofinanciranje projektov, oz. opusov). Na slabšem položaju so vsi ustvarjalci iz drugih področij, ki za dvoletno sofinanciranje svojih opusov ne morejo zaprositi. Za različno obravnavo ustvarjalcev po področjih ne moremo najti utemeljitev. Najslabše se godi likovnim oz. vizualnim ustvarjalcem, kjer so sredstva, ki jih lahko pridobijo na enoletnih projektnih razpisih, izjemno nizka v primerjavi z drugimi področji, konkurenca pa izjemno velika. V primeru razstav vizualni umetniki tudi s težavo pridejo do razstavin.

Slika 35: Odgovori na vprašanje Q75 - V kolikšni meri je bila v zadnjih dveh letih za vas pomembna kulturna žepnina kot vir dohodka?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 324 oseb. 277 oseb (85.49% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Sploh niso bile pomembne«. V manjši meri so bile delovne štipendije pomembne za 30 oseb (9.26% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), v večji meri za 16 oseb (4.94% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), edini vir dohodka iz dejavnosti pa so bile v zadnjih dveh letih za 1 osebo (0.31% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

Kulturna žepnina je edini javni razpis oz. poziv, na katerega se lahko prijavijo samo samozaposleni ustvarjalci v kulturi. Zaradi poniževalnega načina razdeljevanja, majhne višine žepnin, nejasnega namena in drugih zgrešenosti poziva na MzK že od vsega začetka letijo kritike. Kljub temu se samozaposleni vsako leto bolj srdito in množično podajajo v boj za kulturno žepnino. V letu 2016 je za Kulturno žepnino zaprosilo 170 oseb, podeljenih pa je bilo 66 žepnin.

Znesek žepnine - bruto 1,500 eur - za samozaposlenega kulturnika, ki zasluži do 10,000 na leto, predstavlja dva povprečna mesečna bruto prihodka. Večina samozaposlenih ustvarjalcev kulturne žepnine še ni dobila, saj obstaja od leta 2013, na letni ravni pa je podeljenih cca. 60 žepnin. Podatki naše raziskave kažejo, da je žepnina v povprečju (izrazito) najmanj pomembna od vseh štirih v analizo vključenih virov prihodka (poleg žepnine še nadomestila, javne subvencije in delovne štipendije) – odstotek tistih, katerim ne pomeni ničesar je daleč največji od vseh štirih virov. Kljub temu je verjetno dovolj pomembna *za tiste, ki so jo dobili*. Vseeno pa podatki naše analize jasno kažejo na vprašljivost upravičenosti tega instrumenta, ki pomaga le redkim.

Vprašanje Q76: Ali ste bili v zadnjem 4-letnem obdobju sami financirani večletno projektno ali enoletno projektno?

Na vprašanje je odgovorilo 331 oseb. 275 oseb (83.08% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Nisem bil/a«. Enoletno projektno je bilo avtonomno financiranih 34 oseb (10.27% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), večletno projektno pa 22 oseb (6.65% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

Odgovori respondentov kažejo na slabo črpanje sredstev iz projektnih razpisov. Na tem mestu bi izpostavili pomembnost projektnih razpisov za umetnike. Enoletni projektni razpisi so zanje edina možnost za avtonomno pridobivanje javnih sredstev. Večletni projektni razpis je dostopen le za umetnike na uprizoritvenem področju. Na programskih razpisih posamezniki ne morejo kandidirati, kar velja tudi za evropske razpise.

Eden od razlogov za slabo črpanje je verjetno tudi ta, da posamezniki na projektnih razpisih niso dovolj konkurenčni. Na večletnih in enoletnih projektnih razpisih namreč lahko enakovredno kandidirajo tudi organizacije, tudi take, ki so programsko podprte s strani lokalnih skupnosti.

Vprašanje Q77: Ali ste v zadnjem 4-letnem obdobju delali za naročnika, ki je bil financiran programsko, večletno projektno ali enoletno projektno?

Na vprašanje je odgovorilo 330 oseb: 132 oseb (40.00% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Sem, za naročnika, ki je bil financiran programsko«. Za naročnika, ki ni bil financiran programsko, bil pa je financiran večletno projektno, je delalo 37 oseb (11.21% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Za naročnika, ki ni bil financiran niti programsko niti večletno projektno, bil pa je financiran enoletno projektno, pa je delalo 24 oseb (7.27% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

Z nobenim od naštetih vrst naročnikov ni sodelovalo 137 oseb (41.52% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Ker so pri nas skoraj vse kulturne organizacije podprte programsko ali projektno, lahko sklepamo, da malo manj kot dve tretjini respondentov (oz. 58.48%), ki so odgovorili na vprašanje, posluje s naročniki, ki so porabniki javnih sredstev za kulturo.

f. Računovodstvo in davčna osnova, pokojnine

Vprašanje Q78: Kakšen način ugotavljanja davčne osnove vodite:

Na vprašanje je odgovorilo 331 oseb. 248 oseb (74.92% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) ugotavlja davčno osnovo prek normiranih stroškov, 74 oseb (22.36% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa vodi knjigovodstvo. Rezultat ni presenetljiv, saj so normirani stroški vsa leta prevladujoči in pomenijo konstanto pri kulturnikih.

Pod drugo se je uvrstilo 9 oseb (2.72% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), kar je zanimivo glede na to, da obstajata samo dva načina ugotavljanja davčne osnove. Sklepamo, da nekateri avtorji, ki so ukvarjanje z davki prepustili raznim servisom (ZDSLJU-ju, avtorski agenciji...), ne vedo, za katero obliko ugotavljanja davčne osnove so registrirani.

Vprašanje Q79: Kdo vam vodi knjigovodstvo in/ali računovodstvo:

Na vprašanje je odgovorilo 330 oseb: 156 oseb (47.27% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) vodi knjigovodstvo in/ali računovodstvo samih, 58 oseb (17.58% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) to opravlja samih s pomočjo računovodje, za 62 oseb (18.79% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa dela računovodja.

42 oseb (12.73% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo »Nihče«. Sklepamo, da gre za posameznike, ki niso z nikomer v poslovnih odnosih, pa tudi za tiste, ki enostavnih obveznosti, kot je npr. izdajanje računov, ne dojemajo kot del knjigovodstva.

Odgovori pod drugo (12 odgovorov oz. 3.64%) odražajo mešane prakse. Nekateri so navedli, da jim pomagajo domači in bližnji (mama, prijateljica). V splošnem prevladuje vtis, da so se samozaposleni kulturniki prilagodili novi, zahtevnejši davčni zakonodaji, ki nalaga določene knjigovodske obveznosti vsem samozaposlenim, ne glede na to, ali so normiranci ali vodijo knjige. Pomagajo si tudi tako, da si občasno priskrbijo strokovno pomoč ali nasvet. Vsekakor odgovori ne potrjujejo stereotipa o boemskih umetnikih, ki naj bi hoteli imeti nobenih opravkov z birokratsko platjo svojega poklica.

Slika 36: Odgovori na vprašanje Q80 - Kako pomembna bi bila za vas možnost brezplačnega računovodstva:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 332 oseb: 209 oseb (62.95% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorila z »Zelo«. Malo pomembnosti je možnosti brezplačnega računovodstva pripisalo 87 oseb (26.20% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), nič pomembnosti pa 36 oseb (10.84% tistih, ki so odgovorili na vprašanje).

Sklepamo lahko, da bi se bila večina samozaposlenih v primeru brezplačnega računovodstva pripravljena razbremeniti dosedanjega lastnega birokratskega dela in/ali stroškov.

Slika 37: Odgovori na vprašanje Q81 - Ali v letu 2015 varčujete za čas po upokojitvi?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 332 oseb: 250 oseb (75.30% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je odgovorilo nikalno, 82 oseb (24.70% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa pritrdilno. Leta 2012 je na enako vprašanje odgovorilo nikalno 67.30% oseb, pritrdilno pa 32.70 % oseb.

Primerjava kaže, da za čas po upokojitvi danes varčuje še manj samozaposlenih kulturnikov kot leta 2012. Rezultat je bil izjemno zaskrbljujoč že pred štirimi leti. Avtorji tedanje raziskave (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012), so zapisali, da v povezavi z drugimi pridobljenimi informacijami potrjuje tezo, da mnogo samozaposlenih v kulturi s tekočimi prejemki s težavo stika konec s koncem.

Slika 38: Odgovori na vprašanje Q82 - Kaj menite o verjetni višini vaše bodoče pokojnine:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 335 oseb: 205 oseb (61.19 % tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je izbralo odgovor »Skrbi me, da ne bo dovolj visoka za dostojno preživetje«, 49 oseb (14.63 % tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa odgovor »Sploh ne vem, koliko bo visoka. Samo 2 osebi (0.60% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) sta odgovorili »Verjetno bo dovolj visoka za dostojno preživetje«, 30 oseb (8.96% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa »Ne razmišljam o tem.«.

Skrb, dvom in prepričanje o neustreznosti bodoče pokojnine izražajo vsi opisni odgovori pod drugo (49 oz. 14.63% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Ogromna večina tistih, ki so odgovorili na vprašanje, ve, sluti ali predvideva, da njihova pokojnina ne bo dovolj velika za dostojno preživetje. Precej pa jih je tudi prepričanih, da pokojnine sploh ne bo.

Zelo veliko respondentov (49 oseb) je izbralo odgovarjanje v kategoriji drugo, ki je opisna. Predvidevamo, da zato, da bi svoje občutke lahko izrazili z lastnimi besedami. Vprašanje pokojnine je zelo občutljivo, saj se dotika osnovnega preživetja v starosti, ko si nemočen in si sam ne moreš pomagati.

Predstavniki samozaposlenih že vrsto let opozarjajo na prenizke pokojnine, ki čakajo samozaposlene. MzK se doslej še ni izreklo o tem problemu, dodeljuje pa republiško priznavalnino, ki je v letu 2016 enaka razliki med pokojnino samozaposlenega in zneskom 771,62 EUR. Do republiške priznavalnine niso upravičeni samo samozaposleni kulturniki, pač pa vsi ustvarjalci, ki so pomembno prispevali k slovenski kulturi, med njimi tudi javni uslužbenci.

g. Zdravje in materialna prikrajšanost

V nadaljevanju prikazujemo rezultate odgovorov na vprašanja o zdravju in socialni (predvsem materialni – ponavadi tu ločimo dve komponenti, socialno in materialno, glej denimo Myck idr., 2015) prikrajšanosti samozaposlenih v kulturi. Potrebno je poudariti, da tu vprašalnik prinaša povsem nov del, ki ga predhodne raziskave, tudi tista iz 2012, niso vključile v analizo.

Vprašanja od Q83 do Q86:

Vprašanje Q83: Približno kolikokrat ste bili v zadnjem letu bolni?

Vprašanje Q84: Približno kolikokrat ste v zadnjem letu obiskali zdravnika?

Vprašanje Q85: Kolikokrat ste bili v zadnjem letu uradno na bolniški?

Vprašanje Q86: Kolikokrat ste v zadnjem letu koristili nadomestilo za bolniško iz Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije?

V Tabeli 9 so prikazane nekatere osnovne statistike rezultatov odgovorov na vprašanja Q83-Q86. Vidimo, da so bili v zadnjem letu samozaposleni v povprečju 1.68-krat bolni, zdravnika so obiskali 2.34-krat, uradno so bili na bolniški le 0.18-krat, bolniško

nadomestilo pa so koristili 0.08-krat. Predvsem bode v oči velika diskrepanca med številom obolevanj in uradnih bolniških odsotnosti, kar kaže, da bi bil na tem področju res potreben precejšen premik in nujna ureditev področja.

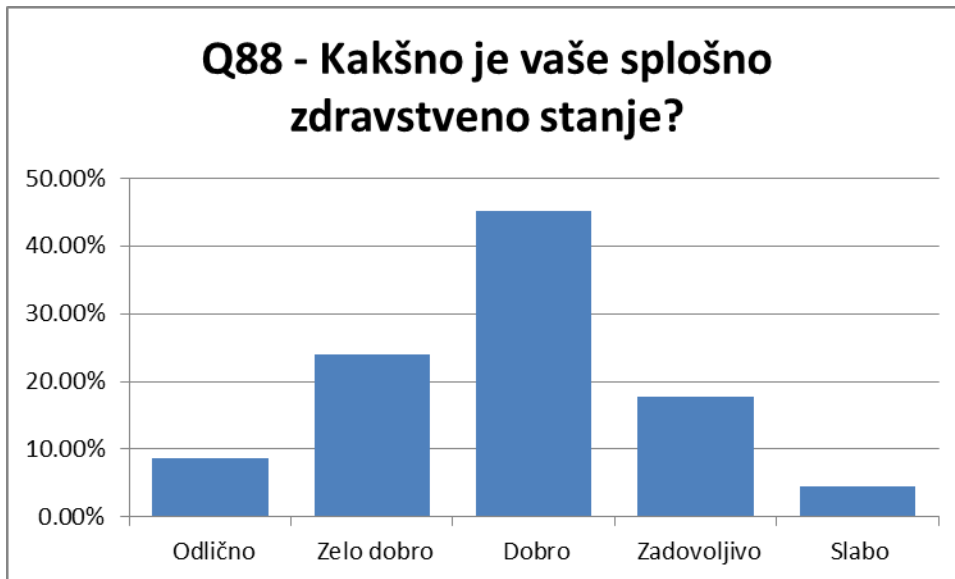
Tabela 9: Odgovori na vprašanja Q83-Q86, osnovne statistike

	n	popprečje	st.odklon	mediana	minimum	maksimum
Q83 - Približno kolikokrat ste bili v zadnjem letu bolni?	317	1.68	1.67	1	0	10
Q84 - Približno kolikokrat ste v zadnjem letu obiskali zdravnika?	322	2.34	2.56	2	0	20
Q85 - Kolikokrat ste bili v zadnjem letu uradno na bolniški?	318	0.18	0.69	0	0	6
Q86 - Kolikokrat ste v zadnjem letu koristili nadomestilo za bolniško iz Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije?	316	0.08	0.41	0	0	5

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Slika 39 prikazuje odgovore na vprašanje Q88 o splošnem zdravstvenem stanju samozaposlenih (gre za t.i. samooceno zdravstvenega stanja, splošno sprejeto kot kazalnik v zdravstvenih vedah, glej denimo Wu idr., 2013; Benjamins idr., 2004). Iz prikazanega je vidno, da je nekoliko več samozaposlenih mnenja, da so zelo dobrega ali odličnega zdravstvenega stanja (109 oz. 32.63%), kot pa slabega ali zadovoljivega (74 oz. 22.16%). Največji delež, 45.21% oz. 121 respondentov, pa jih meni, da je njihovo zdravstveno stanje dobro. Rezultati so rahlo presenetljivi, so pa delno v skladu z nedavnim prispevkom o zdravju starejših samozaposlenih in prekarnih delavcev v evropskih državah (glej Srakar in Prevolnik Rupel, 2016), kjer sta avtorja jasno pokazala, da je zdravje (tako dejansko kot samoocenjeno) starejših samozaposlenih v splošnem (ne le v kulturi) največkrat celo boljše od zdravja zaposlenih.

Slika 39: Odgovori na vprašanje Q88 - Kakšno je vaše splošno zdravstveno stanje?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Med splošne zdravstvene pokazatelje sodijo tudi t.i. mere omejitev vsakdanjega življenja. V nedavnem prispevku Zverova in Srakar (2015) izračunata, da se odstotek tistih, ki so v Sloveniji zelo ovirani giblje med 12 in 18%, v odvisnosti od uporabljene podatkovne baze. Spodnji podatki pokažejo, da so samozaposleni tudi pri tem kazalniku precej boljši od povprečja: zelo oviranih je namreč le okrog 5%. Je pa zato delež zmerno oviranih nekje okrog slovenskega povprečja (v istem prispevku avtorja navajata, da je v Sloveniji takšnih med 31 in 34%). Vse to potrjuje zgornje ugotovitve, da problemi samozaposlenih v kulturi verjetno ne ležijo v preslabem zdravju, kljub temu pa je predvsem področje nadomestil za bolniško stanje potrebno urediti boljše, kar smo pokazali ob analizi vprašanj v Tabeli 9.

Slika 40: Odgovori na vprašanje Q90 - V kolikšni meri ste bili zadnjih 6 mesecih ali dlje ovirani zaradi zdravstvenih težav pri običajnih aktivnostih?

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Po pogostosti posameznih bolezni izstopajo sledeče:

- Bolečina v križu ali druga kronična okvara hrbta: s to okvaro je med samozaposlenimi v kulturi kar 30.97%;
- Alergija, kot npr. rinitis, očesno vnetje, dermatitis, alergija na hrano ali drugo (alergijska oblika astme je izključena): s to boleznijo se srečuje 24.78% samozaposlenih v kulturi;
- Bolečina v vratu ali druga kronična okvara vratu: 16.37%;
- Močan glavobol, migrena: 14.60%.

Predvsem velja opozoriti na nekatere fizične težave, ki so lahko posledica dela v težavnih pogojih (bolečine v križu, okvare hrbta in vratu, tudi očesna vnetja), ter psihične težave (pri vseh vprašanjih glede tega so deleži precej visoki in znašajo blizu 10%; delno bi sem lahko umestili tudi glavobole in migrene). To so torej tiste bolezni, ki bi jim morali v bodoče posvetiti več pozornosti glede samozaposlenih v kulturi.

Tabela 10: Pogostost posameznih bolezn med samozaposlenimi v kulturi, vprašanje Q91

Bolezen	Delež z boleznijo	n
Astma (vključno z alergijsko obliko astme)	9.29%	226
Kronični bronhitis, kronična obstruktivna pljučna bolezen, emfizem	6.19%	226
Srčni infarkt (miokardni infarkt)	0.00%	226
Koronarna srčna bolezen (angina pectoris)	0.00%	226
Zvišan krvni tlak (hipertenzija)	10.18%	226
Možganska kap (možganska krvavitev, možganska tromboza)	0.00%	226
Revmatoidni artritis (vnetje sklepov)	3.54%	226
Osteoartritis (artroza, degenerativne boleznje sklepov)	5.75%	226
Bolečina v križu ali druga kronična okvara hrbta	30.97%	226
Bolečina v vratu ali druga kronična okvara vratu	16.37%	226
Sladkorna bolezen	2.21%	226
Alergija, kot npr. rinitis, očesno vnetje, dermatitis, alergija na hrano ali drugo (alergijska oblika astme je izključena)	24.78%	226
Razjeda želodca ali dvanajstnika (ulkus)	8.41%	226
Jetrna ciroza, motnje delovanja jeter	0.88%	226
Rak (maligni tumor, vključena tudi levkemija in limfom)	3.98%	226
Močan glavobol, migrena	14.60%	226
Motnje zadrževanja urina, težave z delovanjem sečnega mehurja	2.65%	226
Kronična tesnoba	9.29%	226
Kronična depresija	8.41%	226
Druge duševne težave	7.08%	226
Trajna poškodba ali okvara zaradi posledic nezgode	3.98%	226
Drugo - še neomenjene bolezni	29.20%	226

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

V Tabeli 11 prikazujemo še odgovore glede materialne prikrajšanosti samozaposlenih v kulturi. Pri vprašanjih Q92-Q94 vidimo, da si kar več kot 80% ne more privoščiti rednega nakupovanja nujnih življenjskih potrebščin in gospodinjskih zalog, približno dve tretjini pa tudi tedenskih počitnic stran od doma vsaj enkrat letno. Manjši delež si ne more privoščiti enkratnega zneska v višini 5,000.00 EUR.

Pri vprašanjih Q95-Q98 pa opazimo, da jih okrog dve tretjini občasno zebe, saj si ne morejo privoščiti stroškov ogrevanja; ter da shajajo s starimi očali ali brez zaradi previsokih stroškov. Več kot polovica je v zadnjih dvanajstih mesecih tudi preložila obisk pri zobozdravniku zaradi previsokih stroškov. Precej manj je le tistih, ki si v pomanjkanju ne morejo privoščiti niti nove obleke ali čevljev, »le« okrog 30%.

Ti rezultati so seveda zelo zaskrbljujoči in kažejo, da je med samozaposlenimi v kulturi izjemno veliko materialno prikrajšanih. To potrjuje tudi uvodne izračune glede deleža tistih, ki živijo pod pragom revščine: vsi ti deleži so precej nad slovenskim povprečjem.

Tabela 11: Odgovori na vprašanja o materialni prikrajšanosti gospodinjstva, vprašanja Q92-Q98

Vprašanje	Delež NE	n
Q92 - Si v vašem gospodinjstvu lahko privoščite redno nakupovanje nujnih življenjskih potrebščin in gospodinjskih zalog?	80.48%	333
Q93 - Si vaše gospodinjstvo lahko privošči tedenske počitnice stran od doma vsaj enkrat letno?	66.77%	331
Q94 - Si vaše gospodinjstvo lahko privošči nepričakovan izdatek v znesku 5.000,00 EUR brez izposojanja denarja?	15.36%	332
Vprašanje	Delež DA	n
Q95 - Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške še naprej nosili ponošeneobleke ali čevlje, ker si niste mogli privoščiti novih?	28.70%	324
Q96 - Ste se v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške sprijaznili s tem, da vas zebe, da bi prihranili pri stroških ogrevanja?	66.26%	329
Q97 - Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške preložili obisk pri zobozdravniku?	56.84%	329
Q98 - Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške shajali brez ali s starimi očali in bi potrebovali nova, a si jih niste mogli privoščiti?	62.58%	326

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

h. Pokojnine

Vprašanje Q99: približno koliko let imate še do upokojitve glede na starost in delovno dobo:

Vprašanje je imelo samo opisno možnost odgovarjanja. Na vprašanje je odgovorilo 280 oseb. Povprečno število let respondentov do upokojitve, ki smo ga lahko izračunali, je 22.56. Glede na to, da je povprečna starost respondentov v naši anketi 43 let, bi bila povprečna starost ob upokojitvi s polno delovno dobo približno 65 let.

V realnosti se bodo samozaposleni upokojevali prej, saj MzK plačuje prispevke samo do minimalne delovne dobe. Ker večina samozaposlenih ob starosti 65 let še ne bo izpolnila delovne dobe za polno upokožitev, bo njihova pokojnina nižja, kot bi bila ob polni starosti.

Populacija samozaposlenih v kulturi je visoko izobražena, zato pozno vstopa v status. Za počasen vstop v status je kriva tudi uredba o samozaposlenih, ki postavlja enako visoke zahteve za pridobitev pravice do plačanih prispevkov za socialno varnost za mlade in starejše prosilce. Ker se visoka izobrazba ne odraža v višini prispevkov, za samozaposlene kulturnike velja: čim višjo izobrazbo imajo, tem nižjo pokojnino lahko pričakujejo.

Večina respondentov je srednje generacije, zato se močneje zavedajo pomena delovne dobe kot mladi. Manjkajoča leta so zato lahko bolj natančno navedli. Nekaj jih je dodalo tudi pojasnilo, da se leta nanašajo le na delovno dobo, kajti glede na starost bodo upokožitev dosegli prej. Primer: »glede na emšo še leto ali dve, glede delovne dobe pa še kakih 12 let«. Nekaj samozaposlenih je odgovorilo tudi, da ne vedo, koliko let imajo še do upokožitve, pogost odgovor je tudi, da bodo delali, dokler bodo lahko. Pri tem je razvidno, da tako situacijo dojemajo kot prisilno oz. neprostovoljno: «Verjetno bomo sužnji do smrti.»

Vprašanje Q100: Koliko let boste še lahko delali v svojem poklicu (subjektivna ocena glede na zdravje in zahteve trga dela)?

Na opisno vprašanje je odgovorilo 204 oseb. Povprečno število let, ki smo ga lahko izračunali, je 21.65. Glede na izračun, po katerem čaka samozaposlenega še dobrih 22 let do upokojitve, bi to pomenilo, da so samozaposleni v relativno dobri psihofizični kondiciji.

Vendar je treba odgovore vzeti z rezervo. Več respondentov je navedlo zelo visoke, pretirane številke (50, 70, 73...). Predvidevamo, da so želeli s tem izraziti absurdnost prisilnega dela v visoki starosti.

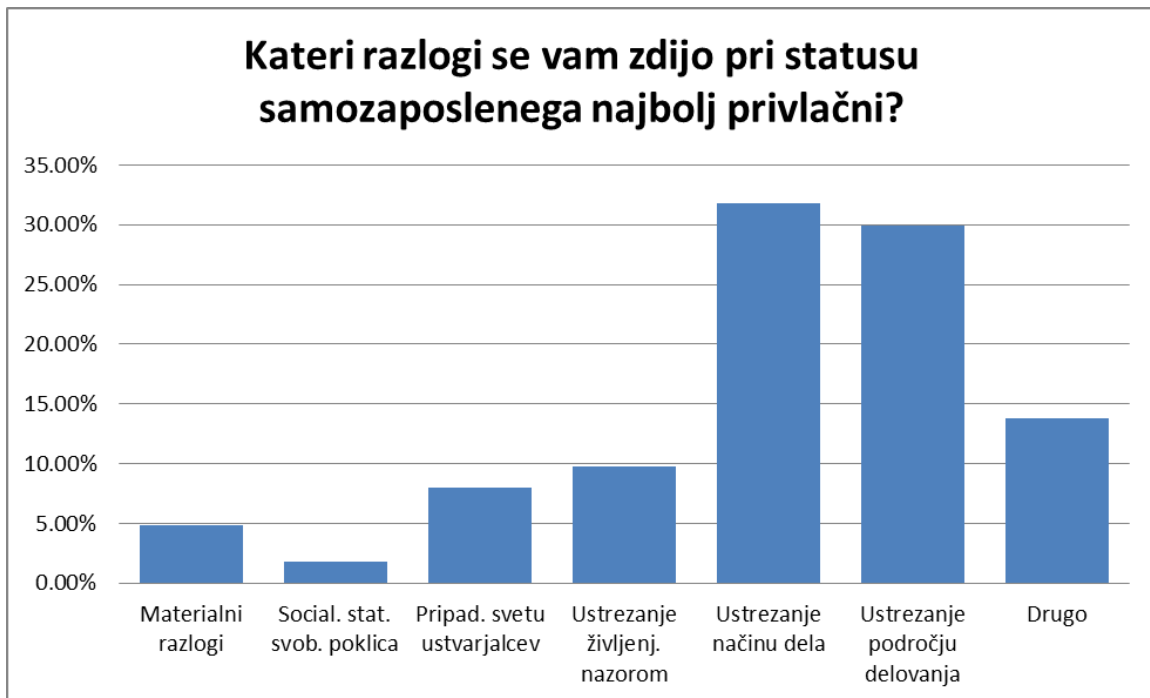
V raziskavi iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) so avtorji zapisali, da si v kontekstu razmisleka o negotovi prihodnosti le redki med intervjuvanci upajo razmišljati o še bolj oddaljenem času, trenutku upokojitve: »Menijo, da bodo aktualni status in s strani države plačani prispevki slabo vplivali na upokojitev, da jim upokojitev prinaša revščino, spet drugi ne verjamejo, da bodo sploh prišli do pokojnine, ampak da bodo delali do smrti. Pokojnina bo v vsakem primeru izjemno nizka in ne bo dovolj za osnovne potrebe, za preživetje. Večina samozaposlenih v kulturi ne zmore plačevanja dodatnih pokojninskih zavarovanj, ker s težavo povežejo mesec z mesecem. Razočarani so nad državo, ki danes od njih zahteva vrhunskost oziroma izjemnost, medtem ko bo pokojnina, ki bo sledila, manjša kot socialna podpora. Večina sogovornikov se referira na upokojene kolege umetnike s 400 in nekaj evri pokojnine, kar pomeni, da so pod pragom revščine.«

Podobne stiske odražajo odgovori naših respondentov. Največ odgovorov je opisnih, pri čemer prevladujejo pesimistične in resignirane ocene: »najbrž ne več dolgo«, »kolikor bo potrebno«, itd.. V enem odgovoru je omenjena bolezen oz. diagnoza. Več samozaposlenih je odgovorilo, da o tem, koliko časa bodo še lahko delali, raje ne razmišlja. To kaže na odiranje razmisleka na poznejši čas. Izraženo je tudi zanašanje na pozitivne družbene

spremembe (»če se bo izboljšal trg in socialni položaj samozaposlenih ustvarjalcev, bo lažje«).

i. Prednosti in slabosti statusa samozaposlenega v kulturi

Slika 41: Odgovori na vprašanje Q101 - Ob koncu prosimo navedite še, kateri razlogi se vam zdijo pri statusu samozaposlenega najbolj privlačni:

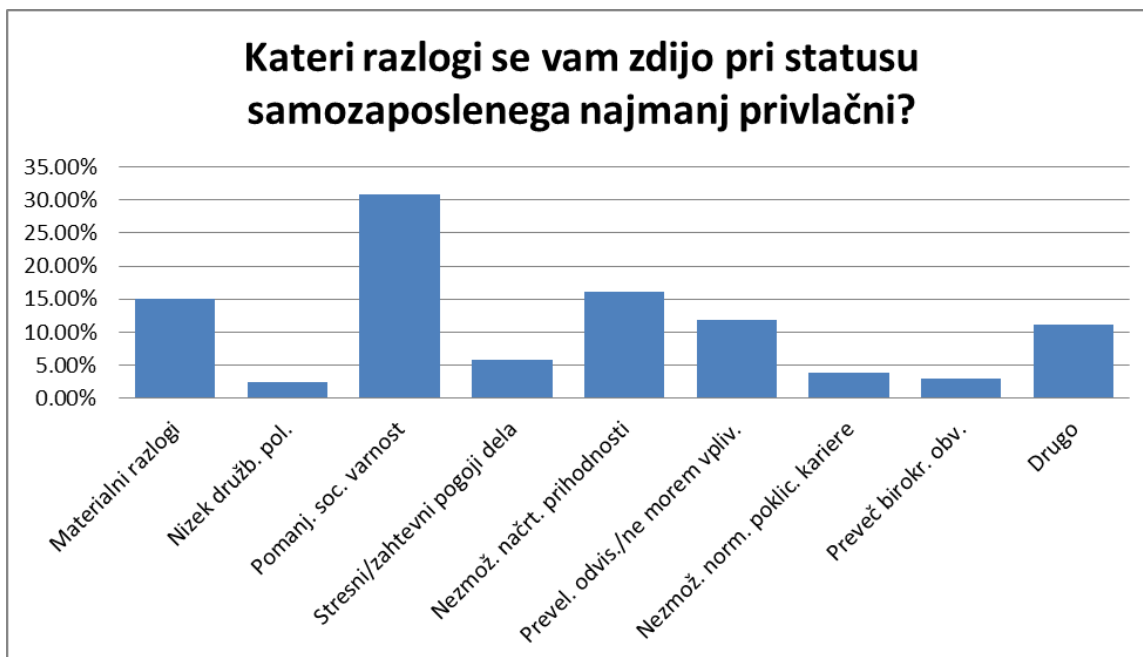
Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 327 oseb: 104 oseb (31.80% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je izbralo odgovor »Samozaposlenost najbolj ustreza načinu mojega dela«. 98 oseb (29.97% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa je izbralo odgovor »Samozaposlenost najbolj ustreza področjem mojega delovanja«. Tretja največja skupina, 32 oseb (9.79% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je izbrala odgovor »Samozaposlenost najbolj ustreza mojim življenjskim nazorom«. Najmanjša skupina, 6 oseb (1.83% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa je med odgovori izbrala »Socialni status svobodnega poklica«. Ta odgovor je sicer ponesrečeno pristal med privlačnostmi, saj bi bolj sodil med pomanjkljivosti.

Iz odgovorov sklepamo, da je samozaposlitev tista oblika zaposlitve, ki je najbolj prilagojena za opravljanje poklicev v kulturi in najbolj pisana na kožo ustvarjalcev.

V raziskavi iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) so med najbolj pozitivnimi dejavniki pri statusu respondenti navedli možnost prostega razpolaganja s svojim časom. Nekaj pozitivnih dejavnikov so repondenti navedli tudi v naši raziskavi pod drugo (okrog 14% tistih, ki so odgovorili na vprašanje): »plačani prispevki«, »svoboda«, »pripadnost sebi in vera v to kar počnem«. Vendar pa prevladujejo resignirani in pesimistični odgovori: »Ni posebne privlačnosti, gre za najbolj praktično tehnično rešitev«, »trenutno edina možnost vsaj minimalnega zaslužka«, itd. Več respondentov navaja, da je samozaposlenost edina dostopna možnost za njihovo delovanje.

Slika 42: Odgovori na vprašanje Q102 - Kateri razlogi pa se vam zdijo pri statusu samozaposlenega najmanj privlačni:

Vir: lastni izračuni na osnovi rezultatov spletnega vprašalnika.

Na vprašanje je odgovorilo 331: največ med njimi, 102 oseb (30.82% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) je izbralo odgovor »Pomanjkljiva socialna varnost«, najmanj med njimi, 8 oseb (2.42% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) pa »Nizek družbeni položaj«.

Druge izbire odgovorov so bile: »Materialni razlogi (50 oseb, oz. 15.11% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), »Nezmožnost načrtovanja prihodnosti« (53 oseb, oz. 16.01% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), »Prevelika odvisnost od stvari, na katere ne morem vplivati (politika, država)« (39 oseb, oz. 11.78% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), »Stresni in preveč zahtevni pogoji dela« (19 oseb, oz. 5.74% tistih, ki so odgovorili na vprašanje), »Nezmožnost normalne poklicne kariere« (13 oseb, oz. 3.93% tistih, ki so odgovorili na vprašanje) in »Preveč birokratskih obveznosti pri administriranju statusa« (10 oseb, oz. 3.02% tistih, ki so odgovorili na vprašanje). Pri tem se večina birokratskih obveznosti nanaša na davke in prispevke (pri tistih, ki si jih plačujejo sami), v manjši meri pa na administriranje statusa, ker imajo samozaposleni predvsem skrb za pridobivanje in podaljševanje pravice do plačanih prispevkov za socialno varnost, za skladnost registracije poklicev z dejanskim opravljanjem dejavnosti itd.

Pod drugo prednjačijo odgovori, ki kot glavne neprivlačnosti navajajo materialni položaj, revščino, negotovost socialne varnosti, nezmožnost načrtovanja prihodnosti. Dva respondenta navajata, da status ni stimulativen za razvoj, profesionalnost, uspešnost in kariero.

V raziskavi iz leta 2012 (Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012) so med glavnimi negativnimi dejavniki navedeni negativni posamezniki (neposredni konkurenti na ustvarjalnem področju, prijateljske klike, ki se pogosto prelevijo v poslovni monopol, birokrati, neplačniki). V naši raziskavi ni eksplicitnih navedb negativnih človeških faktorjev. Zdi se, da je vlogo glavnega negativca v zadnjih letih prevzela država, ki je popolnoma zbirokratizirala poslovno in socialno okolje za samozaposlene v kulturi.

Opazno je tudi, da za respondente kariera ni glavna skrb. Tega, da so kot svobodnjaki potisnjeni v razred, ki uživa v družbi le malo spoštovanja, večina ne doživlja kot motnjo. Sklepamo, da zato, ker gre za ustvarjalce, ki svojega poklica niso izbrali zato, da bi plezali po družbenih lestvicah. Respondente najbolj moti pomanjkljiva socialna varnost. Prej so se pripravljene sprijazniti z nizkimi dohodki, kot pa s slabo socialno varnostjo. Izražena je bila tudi kritika, da status slabo vpliva na ustvarjalce, saj »generira administrativni konformizem in samopomilovanje«.

5. Nekatere izboljšave – kratka statistična analiza

Čeprav podatki raziskave omogočajo številne analize, preverjanja in simulacije, bomo na tem mestu zaradi omejenosti prostora izvedli le nekatere. Predstavili bomo kratko analizo naslednjih predlogov izboljšav:

- 1) Dodatne možnosti financiranja samozaposlenih – povečanje sredstev na razpisih; povečanje kulturnih žepnin; dodatne delovne štipendije;
- 2) Ukinitev cenzusa za pravico do plačevanja prispevkov
- 3) Uvedba brezplačnega računovodstva za samozaposlene.

V začetku pa si pogledjmo, ali nam podatki omogočajo postaviti kakšno grupiranje oz. tipične predstavnike samozaposlenih. V ta namen smo izbrali nabor spremenljivk v spodnji tabeli, z uporabo osnovnih metod skupinjenja (hierarhični clustering z uporabo Wardove distanco, okrepljen z nehierarhično metodo K-means) pa smo dobili nabor naslednjih štirih skupin:

- **»likovni in intermedijski umetniki«**: v tej skupini so v povprečju najstarejši in najbolj izobraženi v vzorcu, vendar tudi z najnižjim dohodkom, izrazito malo jih deluje na področjih knjige in arhitekture in oblikovanja, izrazito veliko pa na področjih likovne in intermedijske umetnosti (od tod tudi ime skupine); v tej skupini je malenkost več žensk in malenkost več tistih, ki živijo v vaškem okolju; ta skupina je tudi najmanjša, v našem vzorcu jo tvori le 84 predstavnikov;

- »**arhitekti**«: ta skupina ne odstopa bistveno po sociodemografskih kriterijih, čeprav so v njej relativno visoko izobraženi, tisti z višjimi dohodki in bivajoči v mestih; izrazito veliko je v tej skupini arhitektov in oblikovalcev (od tod poimenovanje skupine), izrazito malo pa delujočih na področjih gledališke in glasbene umetnosti; v tej skupini je v našem vzorcu 90 predstavnikov;
- »**pisatelji/pesniki**«: v tej skupini je največ žensk in tistih, ki živijo s partnerjem; prav tako precej pogosteje živijo v vaškem okolju; med njimi je izrazito malo intermedijskih umetnikov, izrazito veliko pa tistih s področja knjige (od tod poimenovanje); v tej skupini je v našem vzorcu 106 predstavnikov;
- »**gledališčniki, glasbeniki, "filmarji"**«: ta skupina odstopa po vrsti sociodemografskih dejavnikov – v njej je največ moških, so v povprečju najmlajši; živijo velikokrat samski; nimajo visoke stopnje izobrazbe, njihov dohodek pa je relativno visok, prav tako pa tudi pogosteje bivajo v urbanih območjih oz. mestih; med njimi je izrazito veliko predstavnikov področij uprizoritvene, glasbene in avdiovizualne dejavnosti (od tod poimenovanje), izrazito malo pa predstavnikov likovne umetnosti in kulturne dediščine; ta skupina je v našem vzorcu največja in jo tvori 117 predstavnikov.

Tabela 12: Rezultati skupinjenja po izbranih spremenljivkah, v tabeli so povprečne vrednosti po vključenih (standardiziranih) spremenljivkah

	Skupina 1: »likovni in intermedijski umetniki«	Skupina 2: »arhitekti«	Skupina 3: »pisatelji/pesniki«	Skupina 4: »gledališčniki, glasbeniki, "filmarji"«
Spol (1=ženske)	0.01	-0.03	0.27	-0.20
Starost	0.24	-0.11	0.15	-0.40
Zakonski stan (1=s partn.)	-0.04	0.20	0.27	-0.51
Izobrazba	0.27	0.20	0.13	-0.36
Dohodek	-0.56	0.11	0.01	0.32
Bivališče (1=urbano)	-0.04	0.20	-0.27	0.26
Področje: Knjiga	-0.47	-0.08	1.07	-0.43
Arhit/Oblik	-0.54	1.84	-0.52	-0.48
Uprizumet	-0.34	-0.41	-0.16	0.74
Glasbumet	-0.21	-0.34	-0.23	0.57

Likumet	1.36	-0.04	-0.48	-0.52
Intermumet	0.45	-0.07	-0.29	-0.03
Medinavdkult	-0.48	-0.35	0.28	0.41
Kultded	-0.14	0.27	0.08	-0.28
Število enot v vzorcu	84	90	106	117

Vir: Lastni izračuni.

Zgornji rezultati jasno govorijo, da obstajajo med poklici v kulturi bistvene razlike v sociodemografskih kriterijih. Tudi s tega vidika bi bilo v bodoče nujno spremembe na področju samozaposlenih v kulturi ciljati različno glede na različne poklice v kulturi.

V Tabeli 8 prikazujemo porazdelitev pomembnosti javnih subvencij po dohodkovnih kategorijah v vzorcu. Jasno je vidno sledeče (kar potrjujejo tudi rezultati regresijskih analiz, ki jih tu ne prikazujemo): tisti, za katere so javne subvencije pomembne v večji meri ali celo kot edini vir dohodka, se nahajajo v nižjih dohodkovnih kategorijah. To pomeni, da bi z ukrepi, ki bi povečali sredstva na razpisih za samozaposlene, naslovili pravo kategorijo, tisto, za katero smo v prvem delu študije pokazali, da ima največje gmotne in socialne probleme – samozaposlene z najnižjimi prihodki. Zato vsekakor priporočamo resen razmislek o tem ukrepu.

Tabela 13: Javne subvencije – pomen glede na dohodkovne kategorije

Javne subvencije	dohodkovne kategorije (% glede na stolpec)						
	0 – 2,000.00 EUR	2,000.01 EUR – 5,000.00 EUR	5,000.01 EUR – 10,000.00 EUR	10,000.01 EUR – 15,000.00 EUR	15,000.01 EUR – 20,000.00 EUR	20,000.01 EUR – 30,000.00 EUR	Nad 30,000.00 EUR
Sploh niso bile pomembne	62%	60%	60%	55%	61%	92%	86%
V manjši meri	32%	17%	21%	24%	21%	8%	0%
V večji meri	6%	23%	17%	12%	13%	0%	14%
So bile v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka	0%	0%	2%	9%	5%	0%	0%

Vir: Lastni izračuni.

Nekoliko drugače velja za delovne štipendije, ki jih prikazujemo v Tabeli 9. Tu tovrstne razlike niso prisotne v tolikšni meri, zato morda večanje tega financiranja ne bi v tolikšni meri naslovlilo ustrezno dohodkovno skupino kot večanje sredstev na razpisih in kulturnih žepnin (kar prikazujemo v nadaljevanju).

Tabela 14: Delovne štipendije– pomen glede na dohodkovne kategorije

Delovne štipendije	dohodkovne kategorije (% glede na stolpec)						
	0 – 2,000.00 EUR	2,000.01 EUR – 5,000.00 EUR	5,000.01 EUR – 10,000.00 EUR	10,000.01 EUR – 15,000.00 EUR	15,000.01 EUR – 20,000.00 EUR	20,000.01 EUR – 30,000.00 EUR	Nad 30,000.00 EUR
Sploh niso bile pomembne	71%	76%	70%	60%	63%	92%	86%
V manjši meri	6%	7%	13%	18%	22%	8%	0%
V večji meri	3%	7%	7%	4%	8%	0%	14%
So bile v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Zaradi starostnih omejitev nisem upravičen/a	20%	11%	9%	19%	6%	0%	0%

Vir: Lastni izračuni.

V Tabeli 10 prikazujemo še porazdelitev pomembnosti kulturnih žepnin po dohodkovnih kategorijah v vzorcu. Jasno je vidno sledeče (kar ponovno potrjuje tudi rezultati regresijskih analiz, ki jih tu ne prikazujemo): tisti, za katere so kulturne žepnine pomembne v večji meri ali celo kot edini vir dohodka, se (izrazito) nahajajo v nižjih dohodkovnih kategorijah. To pomeni, da bi z ukrepi, ki bi povečali sredstva za kulturne žepnine za samozaposlene, naslovlili pravo kategorijo, tisto, za katero smo v prvem delu študije pokazali, da ima največje gnotne in socialne probleme – samozaposlene z najnižjimi prihodki. Zato vsekakor priporočamo zelo resen razmislek o tem ukrepu.

Tabela 15: Kulturne žepnine – pomen glede na dohodkovne kategorije

Kulturne žepnine	dohodkovne kategorije (% glede na stolpec)						
	0 – 2,000.00 EUR	2,000.01 EUR – 5,000.00 EUR	5,000.01 EUR – 10,000.00 EUR	10,000.01 EUR – 15,000.00 EUR	15,000.01 EUR – 20,000.00 EUR	20,000.01 EUR – 30,000.00 EUR	Nad 30,000.00 EUR
Sploh niso bile pomembne	85%	81%	80%	95%	87%	92%	100%
V manjši meri	9%	11%	11%	4%	10%	8%	0%
V večji meri	6%	4%	8%	2%	3%	0%	0%
So bile v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka	0%	4%	0%	0%	0%	0%	0%

Vir: Lastni izračuni.

Za analizo upravičenosti ukinitve cenzusa, smo napravili spodnjo regresijsko analizo. V njej smo vključili tri med seboj »navidezno nepovezane« enačbe (dovoljujemo le korelacijo med slučajnimi napakami vseh treh regresij), kjer smo za odvisne spremenljivke vzeli dohodkovne kategorije (seveda smo pri tem morali predpostaviti zveznost, vendar zvezne spremenljivke dohodka nismo mogli oblikovati na osnovi rezultatov anketnega vprašalnika); indeks socialne izključenosti, oblikovan na osnovi vprašanj Q92-Q98; ter binarno spremenljivko, ki zavzame vrednost 1, če vprašani ne prejema plačanih socialnih prispevkov s strani ministrstva zaradi preseganja cenzusa, in 0 sicer. Rezultati prileganja modela potrjujejo, da je bila odločitev za uporabo prej opisanega regresijskega modela upravičena.

Rezultati potrjujejo povezanost starosti in dohodka: starejši samozaposleni imajo višje dohodke, nekje po 49. letu starosti pa pričnejo upadati (t.i. »obratni U učinek« starosti). Zanimivo, da nekega jasnega razmerja med izobrazbo in dohodki pri samozaposlenih v kulturi ni, kar precej ustreza temu, kar bi pričakovali na osnovi pregleda literature, napravljenega v začetku naloge. V uprizoritveni umetnosti imajo samozaposleni nekoliko višje dohodke kot v arhitekturi in oblikovanju (kategorija, s katero primerjamo, zato je iz modela izključena), v likovni pa opazno nižje. Tudi tisti na področju knjige imajo,

zanimivo, precej visoke dohodke. Socialna izključenost je pričakovano povezana z nižjimi dohodki in to močno, na njeno vrednost pa močno vplivata tudi starost in izobrazba, v pričakovani smeri: do določene meje so starejši samozaposleni tudi močnejše socialno izključeni, tisti z višjo izobrazbo pa so manj močno socialno izključeni.

Kar je za nas najbolj pomembno: tisti, ki nimajo možnosti plačevanja prispevkov zaradi cenusa, imajo seveda močno višje dohodke (ustrezen koeficient je obarvan v rdečo barvo), poleg tega pa je takšnih v vzorcu izjemno malo (11 posameznikov). Takšnih je izrazito veliko na področjih knjige ter medijev in avdiovizualne kulture. Ker je takšnih posameznikov izrazito malo (manj kot 2% v vzorcu) in ker so povezani z izrazito visokimi dohodki, kar naslavlja skupino samozaposlenih v kulturi, ki jih v prvem delu naloge nismo identificirali kot posebej ranljivo skupino, ukrepa ne predlagamo kot posebej primerne za implementacijo.

Tabela 16: Regresijska tabela, »navidezno nepovezane« regresije (SUR), cenzus

	Dohodkovne kategorije			Socialna izključenost			Cenzus		
	Coef.	z	P>z	Coef.	Z	P>z	Coef.	z	P>z
Konstanta	3.5806	1.70	*	5.0273	1.77	*	-0.4114	-1.69	*
Spol	-0.1803	-1.14		-0.2583	-1.20		0.0214	1.16	
Starost	0.1721	2.31	**	0.1998	1.97	**	0.0091	1.04	
Starost kv	-0.0017	-2.09	**	-0.0020	-1.75	*	-0.0001	-1.03	
Srednja izobrazba	-2.4093	-1.87	*	-3.6622	-2.10	**	0.0573	0.38	
Visoka izobrazba	-2.8051	-2.19	**	-4.0919	-2.36	**	0.0633	0.42	
Bivališče	0.1993	0.84		0.3825	1.19		0.0308	1.12	
Dohodek				-0.8329	-11.88	***	0.0351	5.67	***
Socialna izključenost	-0.4513	-12.02	***						
Cenzus	2.3205	4.72	***	-0.2816	-0.41				
Subj. ocena zdravja				0.2497	1.19				
Področje:									
Knjiga	0.0765	0.47		0.2770	1.27		0.0479	2.58	**
Upriz. umetnosti	0.3593	2.09	**	0.2700	1.16		-0.0302	-1.50	
Glasb. umetnosti	-0.2205	-1.02		0.0031	0.01		0.0222	0.88	
Lik. umetnosti	-0.5946	-3.43	***	-0.4456	-1.86	*	-0.0016	-0.08	
Interm. umetnosti	0.3478	1.62		0.2457	0.85		-0.0318	-1.27	
Mediji in avdiov. kult.	-0.1023	-0.62		-0.3372	-1.53		0.0167	0.88	

Kultur. dediščina	-0.1464	-0.61	-0.1066	-0.33	0.0109	0.39
Št. opazovanj	291		291		291	
R kvadrat	0.1788		0.1215		0.0845	
Chi 2	231.19	***	169.77	***	54.57	***

Vir: Lastni izračuni.

V Tabeli 12 smo enak postopek kot v Tabeli 11 ponovili tudi za možnost brezplačnega računovodstva. Večina ugotovitev glede osnovnih spremenljivk (starost, spol, izobrazba., itd.) se ne spremeni. Na mnenje o koristnosti brezplačnega računovodstva sicer, zanimivo, močno vpliva spol – ženske so precej bolj naklonjene tej možnosti.

Za nas je najbolj pomembno, da imajo tisti z višjimi dohodki tudi manj želje po brezplačnem računovodstvu (ustrezen koeficient je obarvan v rdečo barvo), kar pomeni, da bi ta ukrep ponovno naslovil najranljivejšo skupino samozaposlenih v kulturi: tiste z najnižjimi prihodki.

Tabela 17: Regresijska tabela, »navidezno nepovezane« regresije (SUR), računovodstvo

	Dohodkovne kategorije			Socialna izključenost			Računovodstvo		
	Coef.	z	P>z	Coef.	z	P>z	Coef.	z	P>z
Konstanta	2.9785	1.41		4.5005	1.62		0.9158	1.17	
Spol	-0.1178	-0.73		-0.3798	-1.78	*	0.1531	2.58	**
Starost	0.2117	2.85	***	0.1926	1.95	*	0.0185	0.66	
Starost kv	-0.0022	-2.65	***	-0.0019	-1.77	*	-0.0002	-0.66	
Srednja izobrazba	-2.5578	-1.96	*	-3.4378	-2.00	**	-0.4791	-0.99	
Visoka izobrazba	-2.8980	-2.23	**	-3.7342	-2.18	**	-0.5468	-1.13	
Bivališče	0.2715	1.17		0.3797	1.24		-0.0033	-0.04	
Dohodek				-0.8073	-11.82	***	-0.0827	-4.13	***
Socialna izključenost	-0.4644	-12.03	***						
Računovodstvo	-0.3181	-2.02	**	0.5627	2.73	***			
Subj. ocena zdravja				0.3269	1.58				
Področje:									
Knjiga	0.2576	1.60		0.2722	1.29		0.0683	1.14	
Upriz. umetnosti	0.3552	2.06	**	0.2834	1.24		0.0595	0.92	
Glasb. umetnosti	-0.1735	-0.79		-0.0096	-0.03		0.0042	0.05	

Lik. umetnosti	-0.6895	-3.98	***	-0.4001	-1.71	*	-0.0897	-1.35
Interm. umetnosti	0.2837	1.31		0.2893	1.01		-0.0710	-0.88
Mediji in avdiov. kult.	-0.0441	-0.27		-0.3661	-1.69	*	0.0423	0.69
Kultur. dediščina	-0.0835	-0.35		-0.1917	-0.60		0.1199	1.34

Št. opazovanj	294			294			294	
R kvadrat	0.1756			0.1483			0.0593	
Chi 2	214.52	***		182.91	***		33.42	***

Vir: Lastni izračuni.

6. Zaključek – nekateri predlogi izboljšav

Na osnovi raziskovalnih spoznanj smo pripravili naslednji (preliminarni) seznam priporočil in predlogov:

Nagrade

Predlagamo, da se upoštevajo poleg glavnih nacionalnih nagrad in priznanj s področja umetnosti in kulture tudi nominacije za takšne nagrade in priznanja, če so podane s strani javnih zavodov na področju kulture, društev in zavodov v javnem interesu na področju kulture ali referenčnih posameznikov.

Utemeljitev: Že raziskava iz leta 2012 je predlagala vključitev nominacij, saj so že same po sebi dokaz izjemnih dosežkov nominiranih avtorjev. S tem bi se približali vrednotenju nominacij, kot ga poznajo v tujini. V našem predlogu je dodana še opredelitev predlagateljev. Kot argument za ta ukrep bi gotovo lahko vključili odgovore glede razlogov za neplačevanje prispevkov, kjer je bil eden vodilnih neizpolnjevanje prestrogo postavljenih kriterijev⁶.

⁶ Podobno, kot smo opozorili v osrednjem delu analize, velja tudi tu dodati, da je v letih 2015 in 2016 prišlo do močnega dviga števila tistih s statusom in tistih s pravico do plačevanja prispevkov, kar pa zaenkrat

Veljavnost nagrad

Nacionalne nagrade in priznanja na področju kulturniških in umetniških dosežkov naj kot reference veljajo neomejeno.

Utemeljitev: Neomejeno veljavnost je predlagala že raziskava iz leta 2012, saj gre najpogosteje za življenjske nagrade, ki jih je mogoče prejeti le enkrat v življenju. V zadnjem času tudi razpisi za umetnike, ne samo pogoji za prispevke, upoštevajo reference zadnjih treh let. Z neupoštevanjem trajne veljave nagrad in priznanj se zaradi birokratskih formalnosti izničuje vrednost najvišjih dosežkov umetnikov. Podobno kot pri predhodnem predlogu, tudi tu navajamo argument odgovorov glede razlogov za neplačevanje prispevkov, kjer je bil eden vodilnih neizpolnjevanje prestrogo postavljenih kriterijev.

Vzpostavitev računovodstva za samozaposlene v kulturi

MzK naj tistim samozaposlenim v kulturi, ki zaslužijo z opravljanjem dejavnosti do 10.000 eur/leto in ugotavljajo davčno osnovo z uveljavljanjem dejanskih stroškov, omogoči brezplačno računovodstvo.

Utemeljitev: Možnost brezplačnega knjigovodstva za samozaposlene je na MzK-ju že uzakonjena, vendar se ne izvaja. Po podatkih iz naše raziskave bi se zanjo z veseljem odločilo približno 63% respondentov. Predlagamo, da MzK ta ukrep najprej uvede za najbolj ranljivo skupino samozaposlenih, ki je bila z uvedbo nove davčne zakonodaje najbolj oškodovana (v predhodnem razdelku smo v regresijski analizi ponudili tudi argument za to – respondenti z nizkimi prihodki so tisti, ki bi bili najbolj izrazito na boljšem zaradi tega). Prehod iz normiranih stroškov na knjigovodstvo bi samozaposlenim z nizkimi prihodki omogočil uveljavljanje vseh olajšav pri dohodnini, do katerih kot normiranci po novi zakonodaji niso upravičeni. Poizvedba, ki smo jo opravili na trgu

še ni našlo ustrezne vsebinske razlage. Dokler temu ne bo tako (t.j. ne bo podana podrobna razlaga naglega porasta), tega dejstva raje ne vključujemo v argumentacijo predlaganih ukrepov.

računovodskih storitev, je izvrgla okvirni strošek računovodske storitve v višini cca 350 eur na posameznika. Ta strošek bi vključeval knjiženje dokumentov 4x/leto in pripravo letnega obračuna. Če na podlagi podatkih iz naše raziskave sklepamo, da 1.320 samozaposlenih zasluži manj kot 10.000 eur/leto, bi bil skupni letni strošek računovodstva 462.000 eur. Nekateri samozaposleni so ukvarjanje z davki že prepustili raznim plačljivim servisom, ki jih izvajajo agencije in cehovska združenja. Iz odgovorov respondentov naše ankete je razvidno, da nekateri sploh ne vedo, za katero obliko ugotavljanja davčne osnove so registrirani. Zato bi bilo smiselno, da bi se računovodstvo izvajalo skupaj z informacijsko& svetovalno podporo za samozaposlene v kulturi.

Informacijsko & svetovalna podpora za samozaposlene v kulturi

MzK naj omogoči kvalitetno informiranje in svetovanje za vse samozaposlene v kulturi.

Utemeljitev: Že prejšnja raziskava je podala predlog, naj MzK poskrbi za vzpostavitev spletnega portala z vsemi relevantnimi podatki, informacijami, obrazci, spletnim forumom, pogostimi vprašanji in odgovori, pravnim svetovanjem, itd. Zahteve po vzpostavitvi in financiranju celostne informacijske podpore za samozaposlene so bile doslej na MzK že velikokrat izražene. Edini specializirani servis, ki zapolnjuje vrzel na tem področju, je Novičnik za samozaposlene v kulturi, ki pa ni prosto dostopen, ker ga država ne sofinancira. MzK naj omogoči, da bo kvalitetno informiranje prosto dostopno vsem samozaposlenim v kulturi.

Nadomestilo za obdobja brez naročil

MzK naj za samozaposlene kulturnike uvede nadomestila za obdobja, ko ostanejo brez naročil za plačano delo.

Utemeljitev: Le redki samozaposleni v kulturi imajo možnost pridobitve nadomestila na zavodu za zaposlovanje, saj je pogoj izguba rednega naročnika, ki ga mnogo samozaposlenih kulturnikov, še zlasti umetnikov, nima. Nadomestila naj izvaja MzK na podoben način, kot že izvaja dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi

bolezni za samozaposlene v kulturi. Dodatni argument za ta ukrep vidimo v eni osnovnih ugotovitev raziskave (ki pa je le ponovitev ugotovitev raziskav predhodnih let, ki smo jih podrobneje opisali v prvem poglavju): da so samozaposleni v kulturi materialno oz. gmotno izrazito ogrožena oz. diskriminirana skupina v slovenski družbi. Ukrep je le eden izmed tistih, ki bi jih potrebovali za popravo izrazito slabega gmotnega položaja te družbene skupine.

Povratek v status po zamrznitvi

Po povratku v status naj se samozaposlenemu v kulturi avtomatsko prizna tudi pravica do prispevkov, če je bil do njih upravičen pred prekinitvijo statusa.

Utemeljitev: Sedanja zakonska ureditev je taka, da mora samozaposleni v primeru, da prekine status zaradi odhoda na zavod po nadomestilo, po povratku v status znova izkazovati izjemne dosežke in si tako na novo pridobiti pravico do plačanih prispevkov. Strah pred izgubo pravice do prispevkov samozaposlene hromi pred tem, da bi črpali sredstva iz zavoda, do katerih bi bili upravičeni.

Dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni in poškodb

MzK naj izvaja dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni in/ali poškodb brez omejitev.

Utemeljitev: MzK naj odpravi omejitve, po katerih lahko samozaposleni pridobijo dnevno nadomestilo v primeru bolezni samo enkrat na leto in ukine pogoj, da je samozaposleni upravičen do dnevnega nadomestila samo, če traja bolezen več kot 30 delovnih dni. Samozaposleni naj imajo možnost na MzK-ju pridobiti nadomestilo vsakič, ko zbolijo, od prvega dne bolezni. Poleg bolezni naj bodo upravičeni razlogi za pridobitev dnevnega nadomestila tudi poškodbe na delovnem mestu ali izven njega. Dodaten argument za ta ukrep je gotovo v rezultatih naše analize, ki so pokazali, da obstaja velik razkorak med številom dni v bolezni in številu dni, ko samozaposleni

prejema nadomestilo za bolezen. Na tem področju so torej nujne spremembe in bolj primerna ureditev.

Redni pregledi pri zdravniku s področja medicine dela

MzK naj uvede plačane in redne preglede samozaposlenih v kulturi pri zdravnikih specialistih medicine dela.

Utemeljitev: Naša raziskava je pokazala, da so bolezni, za katerimi najpogosteje bolehalo samozaposleni najpogosteje povezane s težavnimi delovnimi pogoji: bolečine v križu, vratu in hrbtu; očesna obolenja. S tega vidika bi veljajo temeljiteje kot doslej spremljati izpostavljenost tem razmeram in tudi na tem področju v bodoče sprejemati ukrepe za izboljšanje stanje.

Prispevki za socialno varnost

Višina prispevkov naj se razdeli v tri razrede: začetniki, uveljavljeni ustvarjalci in vrhunski ustvarjalci.

Utemeljitev: S takšno ureditvijo bi se spodbujala izjemnost in izboljšalo neustrezno nagrajevanje vrhunskih in uveljavljenih ustvarjalcev v primerjavi z njihovimi kolegi začetniki. Posameznik bi v višji razred napredoval na podlagi dosežkov. Če v določenem obdobju ne bi dosegel kriterijev za prestop v naslednji razred, bi lahko ohranil drugi ali tretji razred, ali se vrnil v nižji razred. Podoben predlog je bil podan v raziskavi leta 2012, le da se je nanašal na višino cenzusa.

Zagovorništvo

MzK naj priznava strokovna in interesna združenja za sogovornike.

Utemeljitev: Že v prejšnji raziskavi je bil podan predlog, naj MzK pri spremembah bolj upošteva stroko: »Stroka, interesna združenja in posamezniki se čutijo izključeni iz dialoga, ki neposredno zadeva njihov status, pri čemer so ravno samozaposleni v kulturi

tisti, ki imajo neposredne izkušnje in najboljše poznajo svoje težave.« Letošnja akcija Odprte zbornice za sodobno umetnost glede razstavnin je pokazala, da MzK ne priznava za sogovornika strokovnega združenja Odprte zbornice, ki združuje posameznike na področju vizualne, intermedijske in interdisciplinarne umetnosti, saj ni odgovorilo na pismo Odprte zbornice. Tako ravnanje daje zelo slab zgled javnim zavodom in drugim naročnikom za samozaposlene ustvarjalce.

Delovne štipendije

Na vseh področjih naj se uvedejo delovne štipendije po zgledu dvoletnih štipendij iz uprizoritvenih umetnosti.

Utemeljitev: Sedanja generacijska pogojenost delovnih štipendij, ki so dostopne samo za mlade do 36 let starosti, diskriminira vse starejše ustvarjalce in jih postavlja v neenak položaj z mladimi. V naši raziskavi smo pokazali, da so trenutno delovne štipendije precej manj pomembne od javnih subvencij, za veliko večino samozaposlenih pa še vedno predstavljajo zelo majhen delež prihodkov, kar bi ta ukrep spremenil in s tem prispeval tudi k ureditvi gmotnega položaja samozaposlenih v kulturi, ki smo ga prepoznali kot enega ključnih problemov na tem področju.

Ukrepi na področju sprostitev trga dela za samozaposlene v kulturi

Uvedba različnih oblik spodbud in olajšav za nakupe umetniških del, kot so davčne olajšave, shema deleža za umetnost, plačilo davka v obliki umetniških del (arts-in-lieu shema, ki jo poznajo nekatere tuje države).

Utemeljitev: V raziskavi smo pokazali, da so samozaposleni v kulturi skupina, ki je v izrazito podrejenem položaju na trgu dela. Zelo malo je dejanskih mehanizmov, ki bi jim omogočali preživetje v njihovem poklicu, zato so velikokrat odvisni od različnih virov javnih sredstev, do katerih pa je vedno težji dostop. Zato predlagamo uvedbo različnih shem, ki bi omogočila več dela za samozaposlene v kulturi, tudi na osnovi ugotovitev uvodnega dela analize, da je podjetniški/delodajalski status verjetno bolj primeren za

samostojno delo v kulturi kot običajni delavski status (kar pa ne pomeni, da ni potrebno urediti socialnih pravic na tem področju, da bodo bistveno bolj primerljive s tistimi, ki jih imajo zaposleni, s čimer bi dejansko odpravili oz. zmanjšali t.i. suženjske razmere takšnega dela). V ta namen predlagamo različne ukrepe, o katerih se je na ministrstvu govorilo že v preteklih letih: uvedba sheme deleža za umetnost od javnih investicijskih projektov (predlog, ki ga je pripravil Zavod za kiparstvo v letih 2008-2010 in obstaja že tudi v zakonski obliki, in ki bi verjetno najbolj izrazito pomagal predvsem likovnim in intermedijskim umetnikom, tistim torej, ki imajo ene najnižjih prihodkov med samozaposlenimi v kulturi); uvedba možnosti plačila davka v obliki umetnostnih del (t.i. arts-in-lieu shema, ki jo poznajo denimo Irska, Velika Britanija in Italija – pri njej gre za to, da umetnik lahko del svojega davka poravna v obliki lastnega umetnostnega dela, s katerim »plača« davek; delo gre v muzejske zbirke in postane tako v javni lasti; z ukrepom bi izrazito pomagali tistim, ki zaradi nizkih prihodkov sedaj ne morejo plačevati niti najbolj osnovnih davščin, kot je dohodnina; pokazali smo, da je med samozaposlenimi v kulturi takšnih veliko oz. večina); različne davčne olajšave za vlaganja v kulturo; in druge sheme, ki bi lahko sprostile trg dela za samozaposlene (nekaj takšnih je v svojem predlogu novega Zakona o javnem interesu v kulturi – ZOJIK⁷ – predlagala tudi skupina strokovnjakov SRČ).

7. Reference

- Abbing, H. (2002). *Why Are Artists Poor? The Exceptional Economy of the Arts*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Adler, M. (1985). Stardom and talent. *American Economic Review* 75, 208–212.
- Baumol, W., Bowen, W. (1966). *Performing Arts: The Economic Dilemma*. New York: Twentieth Century Fund.

⁷ Gre za novo poimenovanje zakona s strani te strokovne skupine.

- Benjamins, M.R., Hummer, R.A., Eberstein, I.W., Nam, C.B. (2004). Self-reported health and adult mortality risk: an analysis of cause-specific mortality. *Soc Sci Med* 2004, 59,1297–1306.
- Blaug, M. (2001). Where are We Now on Cultural Economics? *Journal of Economic Surveys*, Vol. 15, No. 2, 123–143.
- Caves, R. (2000). *Creative Industries. Contracts between Art and Commerce*. Cambridge & London: Harvard University Press.
- Društvo Asociacija (2010). *Ocena stroškov dela za samozaposlene v kulturi*. Ljubljana: Društvo Asociacija.
- Društvo Asociacija (2012). *Simulacija števila samozaposlenih po uveljavitvi predlaganih sprememb Uredbe o samozaposlenih*. Ljubljana. Društvo Asociacija.
- Društvo Asociacija, Odprta zbornica za sodobno umetnost in Društvo novinarjev Slovenije (2013). *Ocena učinkov nove zakonodaje (Zakon o dohodnini, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju) na samozaposlene v kulturi in samostojne novinarje*. Ljubljana: Društvo Asociacija.
- Filer, R.K. (1986). The 'starving artist' – Myth or reality? Earnings of artists in the United States. *Journal of Political Economy* 94, 56–75.
- Filozofska fakulteta in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani (2012). *Socialni položaj samozaposlenih v kulturi in predlogi za njegovo izboljšanje s poudarkom na temi preživetvene strategije na področju vizualnih umetnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS.
- Frey, B.S., Pommerehne, W.W. (1989, slov. 2001). *Muze na trgu. Odkrivanje ekonomike umetnosti*. Murska Sobota: PAC, Pomurski akademski center; Kranj: Ustanova za podjetništvo.
- Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani (2013). *Primerjalnopravna analiza ureditve statusa in socialne varnosti samozaposlenih oseb v kulturi v nekaterih evropskih državah*. Ljubljana: Ministrstvo za kulturo RS.
- MacDonald, G. (1988). The economics of rising stars. *American Economic Review* 78, 155–166.

- Menger, P.-M. (2006). Artistic Labor Markets: Contingent Work, Excess Supply and Occupational Risk Management. V: Ginsburgh, V.A., Throsby, D. (ur.). *Handbook of the Economics of Art and Culture*. Amsterdam: North-Holland, str. 765-811.
- Myck, M., Najsztub, M., Oczkowska, M. (2015). Measuring social deprivation and social exclusion. V: Börsch-Supan, A., Kneip, T., Litwin, H., Myck, M., Weber, G. (ur.), *SHARE Wave 5 data: a contribution to a better understanding of differences in material conditions in later life*. Berlin: De Gruyter, str. 67-78.
- Peacock, A. (1970). *A Report on Orchestral Resources*. London: The Arts Council of Great Britain.
- Peacock, A., Weir, R. (1975). *The Composer in the Market Place*. London: Faber.
- Piketty, Thomas (2014, slov. 2015): *Capital in the Twenty-first Century*. Cambridge in London: Harvard University Press.
- Rosen, S. (1981). The economics of superstars. *American Economic Review* 75, 845–858.
- Simpson, C. (1981). *SoHo: The Artist in the City*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Srakar, A. (2015a). Samozaposleni v kulturi v Sloveniji : nekaj osnovnih podatkov. *Likovne besede*, 2015, pos. št., str. 38-48.
- Srakar, A. (2015b). Financiranje kulture v Sloveniji in ekonomski učinki slovenske kulture v letih 1997-2014. *Likovne besede*, 2015, pos. št., str. 5-25.
- Srakar, A. (2015c). Samozaposleni in prekarni delavci v državah SHARE : nekaj osnovnih ugotovitev. V: Majcen, Boris (ur.). *Značilnosti starejšega prebivalstva v Sloveniji - prvi rezultati raziskave SHARE*. 1. natis. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja: = Institute for Economic Research, str. 274-282.
- Srakar, A., Prevolnik Rupel, V. (2016). For financial or active ageing reasons? Econometric evidence from SHARE on health of the older precarious workers. *Value in Health*, v postopku recenzije.
- Srakar, A., Pungerčar, M.M., Stare, Š. (2013). *Samozaposleni v kulturi – spremembe v novi zakonodaji in njihovi učinki*. Nacionalni svet za kulturo, predstavitev, junij 2013.

- Srakar, A., Verbič, M. (2015). Dohodkovna neenakost v Sloveniji in gospodarska kriza. *Teorija in praksa*, maj-jun. 2015, letn. 52, št. 3, 538-553.
- Stanovnik, T., Stropnik, N. (1995). Dohodkovni položaj slovenskih gospodinjstev (raziskovalno poročilo). V: T. Stanovnik, S. Kukar. *Medgeneracijski transferji dohodka v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja, str. 21-39.
- Stropnik, N., Srakar, A. (2015). Tveganje relativne revščine in subjektivno občutenje revščine med prebivalstvom, starim 50 let in več. V: Majcen, B. (ur.). *Značilnosti starejšega prebivalstva v Sloveniji - prvi rezultati raziskave SHARE*. 1. izd. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja, str. 171-182
- Throsby, D. (1992). Artists as workers. Ponatisnjeno v: Towse, R. (ur.), (1997). *Cultural Economics: The Arts, the Heritage and the Media Industries*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Throsby, D. (1994b). The production and consumption of the arts. *Journal of Economic Literature* 32, 1–29.
- Towse, R. (1992). The labour market for artists. *Ricerche Economiche XLVI*, 55–74.
- Towse, R. (2010). *A Textbook of Cultural Economics*. New York and Cambridge: Cambridge University Press.
- Wassall, G., Alper, N. (1990). When is an artist an artist: An analysis of factors related to claiming membership in this profession. *Journal of Arts Management and Law* 4, 37–50.
- Wu, S., Wang, R., Zhao, Y., Ma, X., Wu, M., Yan, X., He, J. (2013): The relationship between self-rated health and objective health status: a population-based study, *BMC Public Health* 2013, 13: 320.
- Zver, E., Srakar, A. (2015). Mere oviranosti kot podlaga za ocenjevanje zdravih let življenja in potreb po dolgotrajni oskrbi. V: Majcen, B. (ur.). *Značilnosti starejšega prebivalstva v Sloveniji - prvi rezultati raziskave SHARE*. 1. natis. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja: = Institute for Economic Research, str. 150-163.

PRILOGA: SPLETNI VPRAŠALNIK

Anketa o samozaposlenih v kulturi (Nacionalni svet za kulturo)
--

Spoštovani,

skupina štirih strokovnjakov v okviru Nacionalnega sveta za kulturo pripravlja podrobno analizo stanja na področju samozaposlenih v kulturi v Sloveniji. V ta namen smo po vzoru ankete med samozaposlenimi, izvedene za raziskavo Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani za naročnika Ministrstvo za kulturo RS v letu 2012, pripravili spodnji vprašalnik, kjer je tudi veliko novih vprašanj, da bi dobili še nekoliko bolj podroben uvid v stanje na področju samozaposlenih v kulturi v Sloveniji.

Zato Vas vljudno prosimo, da nekaj minut vašega dragocenega časa namenite izpolnjevanju ankete, ki nam bo pomagala tudi pri snovanju predloga ukrepov na področju samozaposlenih v kulturi. Podatki bodo uporabljeni striktno v namene raziskave, po koncu dela skupine pa bodo (seveda v anonimni obliki) dostopni vsem bodočim raziskovalcem področja samozaposlenih v kulturi v Sloveniji, kar verjamemo, da je še en doprinos raziskave.

Vabimo Vas torej, da s klikom na "Naslednja stran" prispevate vaše mnenje kot samozaposleni v kulturi.

Z lepimi pozdravi,

Jadranka Plut, mag. Marija Mojca Pungerčar, Simon Kardum, dr. Andrej Srakar.

IF (1) (Demografija)

Q1 - Ker se raziskava v veliki meri veže na anketo med samozaposlenimi, izvedeno za raziskavo Filozofske in Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani za naročnika Ministrstvo za kulturo RS v

letu 2012, nas najprej zanima, ali ste sodelovali tudi v tisti raziskavi?

- Da
- Ne
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

XSPOL - Prosimo navedite vaš spol:

- Moški
- Ženski

IF (1) (Demografija)

Q2 - Prosimo vpišite vašo letnico rojstva:

IF (1) (Demografija)

XZST1surs4 - Kakšen je vaš zakonski stan?

- Samski (nikoli poročen)
- Poročeni
- Zunajzakonska skupnost
- Ločeni
- Vdoveli

IF (1) (Demografija)

IF (2) XZST1surs4 = [2] or XZST1surs4 = [3] (Samski (nikoli poročen))

Q3 - Ali ima vaš partner/ica status samozaposlenega v kulturi?

- Da
- Ne

IF (1) (Demografija)

Q3_2 - Koliko ljudi živi v vašem gospodinjstvu?

IF (1) (Demografija)

Q4 - Koliko vzdrževanih oseb živi v vašem gospodinjstvu?

IF (1) (Demografija)

Q5 - Koliko otrok (v starosti od 0 do 14 let) živi v vašem gospodinjstvu?

IF (1) (Demografija)

Q6 - Kakšna je vaša zadnja končana formalna stopnja izobrazbe?

- Osnovna šola
- 2-letna ali 3-letna poklicna srednja šola
- 4-letna srednja šola ali gimnazija
- Višja oziroma visoka strokovna šola
- Univerzitetni študij
- Specialistični študij
- Magistrski študij
- Doktorski študij
- Ne želim odgovoriti
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

Q7 - Katere so vaše registrirane dejavnosti - naštejte prosimo vse dejavnosti, za katere ste registrirani na Ministrstvu za kulturo:

Možnih je več odgovorov

- Animator lutk
- Antikvar
- Aranžer glasbe
- Arheolog
- Arhitekt

- Arhivist
- Avtor radijskih oddaj
- Avtor stripov
- Avtor televizijskih oddaj
- Bibliotekar
- Direktor filma
- Direktor fotografije
- Dirigent
- Dramatik (avtor radijskih iger)
- Dramaturg
- Filmski animator
- Fotograf
- Galerist
- Glasbeni opremljevalec
- Grafik
- Igralec
- Ilustrator
- Industrijski oblikovalec
- Instrumentalist
- Interdisciplinarni ustvarjalec sodobne umetnosti
- Intermedijski umetnik
- Interpretator kulturne dediščine
- Izdelovalec glasbil
- Kantavtor
- Kipar
- Konservator
- Konservator-restavrator
- Koreograf
- Korepetitor
- Kostumograf
- Krajinski arhitekt
- Kritik/recenzent
- Kurator
- Kustos
- Leksikograf
- Lektor (gledališki lektor)
- Mešalec slike
- Mešalec zvoka
- Moderator/voditelj
- Montažer
- Napovedovalec (radijski, televizijski)
- Oblikovalec maske
- Oblikovalec svetlobe
- Oblikovalec tekstilij in oblačil
- Oblikovalec vidnih sporočil
- Oblikovalec zvoka
- Pedagog
- Performer
- Pesnik
- Pevec
- Pisatelj
- Pisec glasbenih besedil
- Plesalec

- Prevajalec v slovenski jezik in iz slovenskega jezika v tuj jezik
- Producent
- Režiser
- Režiser zvoka
- Scenarist
- Scenograf
- Skladatelj
- Slikar
- Snemalec (filmski, videa, za elektronske medije)
- Teatrolog
- Uглаševalec glasbil
- Unikatni oblikovalec
- Urednik (redaktor)
- Videast
- Zborovodja
- Drugo, navedite:

IF (1) (Demografija)

Q8 - Na katerih od spodaj navedenih področij delujete v letu 2015? Označite vsa, ki so relevantna.

Možnih je več odgovorov

- Knjiga
- Arhitektura in oblikovanje
- Uprizoritvena umetnost
- Glasbena umetnost
- Likovna umetnost
- Intermedijska umetnost
- Mediji in avdiovizualna kultura
- Kulturna dediščina
- Drugo, navedite:

IF (1) (Demografija)

Q9 - Prosimo vas, da izberete tudi ustrezno področje vašega delovanja po standardni klasifikaciji dejavnosti SKD (prosimo izberite samo en odgovor):

- G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah sknjigami
- G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami
- G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah zglasbenimi in video zapisi
- J58.11 Izdajanje knjig
- J58.13 Izdajanje časopisov
- J58.14 Izdajanje revij in druge periodike
- J58.21 Izdajanje računalniških iger
- J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
- J59.12 Post produkcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, videofilmov, televizijskih oddaj
- J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
- J59.14 Kinematografska dejavnost
- J59.20 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij
- J60.10 Radijska dejavnost
- J60.20 Televizijska dejavnost
- J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij

- M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost
- M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij
- M74.10 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo
- M74.20 Fotografska dejavnost
- M74.30 Prevajanje in tolmačenje
- N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem
- P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje napodročju kulture in umetnosti
- R90.01 Umetniško uprizarjanje
- R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje
- R90.03 Umetniško ustvarjanje
- R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve
- R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov
- R91.02 Dejavnost muzejev
- R91.03 Varstvo kulturne dediščine
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

Q10 - Vpišite prvo številko iz poštne številke kraja, v katerem živite (primer: če je poštna številka kraja, v katerem živite, 1236, vpišite številko 1)

IF (1) (Demografija)

Q11 - Katero slovensko regionalno središče je bilo v preteklem letu najpomembnejše zvidika vašega ustvarjanja?

- Ljubljana
- Maribor
- Celje
- Murska Sobota
- Novo mesto
- Kranj
- Koper
- Nova Gorica
- Drugo:
- V preteklem letu je večji del mojega ustvarjanja potekal v tujini

IF (1) (Demografija)

IF (3) Q11 = [10] (V preteklem letu je večji del mojega ustvarjanja potekal v tujini)

Q12 - V kateri tuji državi ste večinoma delovali v preteklem letu?

IF (1) (Demografija)

IF (3) Q11 = [10] (V preteklem letu je večji del mojega ustvarjanja potekal v tujini)

Q13 - V katerem tujem mestu oz. tujih mestih v tej državi ste večinoma delovali v preteklem letu?

IF (1) (Demografija)

Q14 - V kakšni stavbi živite?

- V večstanovanjski zgradbi
- V enodružinski hiši
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

Q15 - Vaše prebivališče se nahaja v:

- Glavnem mestu, t.j. Ljubljani
- Predmestju Ljubljane
- Večjem mestu
- Manjšem mestu
- Na vasi

IF (1) (Demografija)

Q16 - Kakšen je vaš status glede na lastništvo nepremičnine, v kateri živite?

- Lastnik/-ca
- Tržni najemnik/-ca
- Neprofitni najemnik/-ca
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q17 - Ali imate na voljo poslovni prostor/-e za opravljanje dejavnosti samozaposlene(ga) v kulturi (atelje, studio, delavnico, pisarno itd.)?

- Da
- Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (5) Q17 = [1] (Da)

Q18 - Ali je ta prostor oziroma ali so ti prostori del vaših bivanjskih prostorov v kraju, kjer živite?

- Da
 Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (5) Q17 = [1] (Da)

IF (6) Q18 = [2] (Ne)

Q19 - Kakšen je vaš status glede na lastništvo prostora/-ov za opravljanje dejavnosti samozaposlene(ga) v kulturi?

- Lastnik/-ca
 Tržni najemnik/-ca
 Neprofitni najemnik/-ca
 Brezplačni najemnik
 Začasni uporabnik izpraznjenega prostora
 Drugo:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q20 - Ali se na svoje delovno mesto dnevno vozite vsaj 30 km daleč?

- Da
 Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q21 - Prosimo, opredelite raven vašega bruto letnega dohodka iz opravljanja dejavnosti:

- 0 - 2.000,00 EUR
 2.000,01 EUR - 5.000,00 EUR
 5.000,01 EUR - 10.000,00 EUR
 10.000,01 EUR - 15.000,00 EUR
 15.000,01 EUR - 20.000,00 EUR
 20.000,01 EUR - 30.000,00 EUR
 Nad 30.000,00 EUR
 Ne želim odgovoriti

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q22 - Ali ste v zadnjih 12 mesecih prejeli še kakšne druge prihodke, razen prihodkov iz dejavnosti (npr. plačo iz naslova redne zaposlitve za polovični ali krajši delovni čas, avtorske honorarje za delo

izven dejavnosti, zaslužek iz registriranega popoldanskega s.p.-ja, zaslužek iz dopolnilnega dela, dohodek iz premoženja, nadomestila za bolniške in nege družinskih članov, socialne transferje, itd.):

- Da, katere:
 Ne.

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q23 - Približno kolikšen delež vaših skupnih prihodkov sestavljajo ti prihodki iz drugih virov:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q24 - Kako z vašimi prihodki shajate iz meseca v mesec:

- Zelo težko
 Z nekaj težavami
 Precej zlahka
 Zlahka

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q25 - Katerega leta ste prvič pridobili status samozaposlene(ga) v kulturi?

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q26 - Ali imate od takrat status samozaposlene(ga) v kulturi ves čas brezprekinitvev?

- Da
 Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (7) Q26 = [2] (Ne)

Q27 - Iz kakšnih razlogov je prišlo do prekinitve oziroma prekinitvev in koliko časa jetrajala oziroma

so trajale?

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q28 - Ali ste pred pridobitvijo statusa samozaposlenega v kulturi delali še kje drugje v kulturi?

- Sem, v javnem zavodu s področja kulture
- Sem, v nevladni organizaciji s področja kulture
- Sem, v pravni osebi profitne narave (podjetju, pri samostojnem podjetniku) s področja kulture
- Drugo, navedite:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q29 - Kaj je bil najpomembnejši razlog, da ste se odločili za status samozaposlenega (izberite samo eno možnost)?

- Izziv in privlačnost svobodnega poklica
- Mislim, da je v naravi umetnosti, da deluje izven institucij, zato sem izbral/a to možnost
- Nisem imel/a druge možnosti
- Nisem dobil/a zaposlitve v instituciji (javnem zavodu oz. javni upravi, nevladni organizaciji, podjetju)
- V instituciji oz. institucijah, s katero oz. katerimi pretežno sodelujem, so terjali, da izberem status samozaposlenega
- Drugo, prosimo navedite:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q30 - Ali vam je v juniju 2015 resorno ministrstvo plačalo prispevke zasocialno varnost?

- Da
- Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (8) Q30 = [1] (Da)

Q31 - Kako ste zadovoljni z ministrstvom za kulturo glede plačevanja socialnih prispevkov (izberite najustreznejšo možnost):

- Zadovoljen/a oz. zelo zadovoljen/a, prispevki so dovolj visoki
- Zadovoljen/a, vendar bi morali plačevati višje prispevke
- Nisem zadovoljen/a, prispevki so prenizki
- Nisem zadovoljen/a, vedno znova je potrebno potrjevati pravico do plačevanja prispevkov

- Nisem zadovoljen/a, pogoji za pridobitev pravice do plačevanja prispevkov so prestrogi
 Drugo, prosimo navedite:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (9) Q30 = [2] (Ne)

Q32 - Zakaj niste dobili plačanih prispevkov?

- Nisem dosegel/a strogo postavljenih točk za pridobitev pravice
 Nisem izpolnil/a katerega od drugih pogojev za pridobitev pravice
 Presegel/a sem cenzus
 Ministrstvo zamuja s plačevanjem
 Za prispevke nisem zaprosil/a
 Drugo, prosimo navedite:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q33 - Ali poznate Uredbo o samozaposlenih v kulturi?

- Da, dobro
 Da, vendar ne najbolje
 Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (10) Q33 = [1] or Q33 = [2] (Uredba o samozaposlenih v kulturi)

Q34 - Kakšno je vaše mnenje o Uredbi o samozaposlenih v kulturi?

- Dobro rešuje in ureja status samozaposlenih v kulturi
 Slabo rešuje in ureja status samozaposlenih v kulturi
 Drugo:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (10) Q33 = [1] or Q33 = [2] (Uredba o samozaposlenih v kulturi)

IF (11) Q34 = [1] (Dobro rešuje in ureja status samozaposlenih v kulturi)

Q35 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (10) Q33 = [1] or Q33 = [2] (Uredba o samozaposlenih v kulturi)
IF (12) Q34 = [2] (Slabo rešuje in ureja status samozaposlenih v kulturi)
Q36 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q37 - Ali poznate določila Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) o samozaposlenih?

- Da, dobro
- Da, vendar ne najboljše
- Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (13) Q37 = [1] or Q37 = [2] (Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK))

Q38 - Kakšno je vaše mnenje o Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK)?

- V njem je status samozaposlenih v kulturi dobro urejen in rešen
- V njem je status samozaposlenih v kulturi slabo urejen in rešen
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (13) Q37 = [1] or Q37 = [2] (Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK))

IF (14) Q38 = [1] (V njem je status samozaposlenih v kulturi dobro urejen in rešen)

Q39 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (13) Q37 = [1] or Q37 = [2] (Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK))

IF (15) Q38 = [2] (V njem je status samozaposlenih v kulturi slabo urejen in rešen)

Q40 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q41 - Ali poznate določila oz. ukrepe glede samozaposlenih v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017?

- Da, dobro
- Da, vendar ne najbolje
- Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (16) Q41 = [1] or Q41 = [2] (Nacionalni program za kulturo 2014-2017)

Q42 - Kakšno je vaše mnenje o Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017?

- V njem so dobri ukrepi za reševanje položaja samozaposlenih v kulturi
- V njem so slabi ukrepi (oz. jih sploh ni) za reševanje položaja samozaposlenih v kulturi
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (16) Q41 = [1] or Q41 = [2] (Nacionalni program za kulturo 2014-2017)

IF (17) Q42 = [1] (V njem so dobri ukrepi za reševanje položaja samozaposlenih v kulturi)

Q43 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (16) Q41 = [1] or Q41 = [2] (Nacionalni program za kulturo 2014-2017)

IF (18) Q42 = [2] (V njem so slabi ukrepi (oz. jih sploh ni) za reševanje položaja samozaposlenih v kulturi)

Q44 - Zakaj ste takšnega mnenja (prosimo navedite):

IF (1) (Demografija)

IF (4)

Q45 - Ali poznate še kak drug pomemben zakonski ali strateški dokument na nacionalni ravni glede samozaposlenih v kulturi?

Da (prosimo navedite):

Ne

IF (1) (Demografija)

IF (4)

IF (19) Q45 = [1] (Drugo:)

Q46 - Prosimo navedite tudi svoje mnenje o tem dokumentu oz. dokumentih, ki ste jih zapisali pod "Drugo":

IF (1) (Demografija)

Q47 - Ali ste član/-ica katere od stanovskih organizacij (društev, združenj, ...) zvašega področja ustvarjanja?

Da

Ne

IF (1) (Demografija)

IF (20) Q47 = [1] (Da)

Q48 - Prosimo, navedite, v katere stanovske organizacije ste včlanjeni v letu 2015:

IF (1) (Demografija)

IF (20) Q47 = [1] (Da)

Q49 - Ali v kateri od teh organizacij v letu 2015 aktivno delujete kot član/-ica njihovih organov?

Da

Ne

IF (1) (Demografija)

IF (20) Q47 = [1] (Da)

IF (21) Q49 = [1]

Q50 - V katerih (prosimo navedite) ?

IF (1) (Demografija)

Q51 - Ali ste seznanjeni z obstojem in delovanjem sledečih organizacij in servisa, ki se ukvarjajo tudi z zagovorništvom za samozaposlene v kulturi?

Možnih je več odgovorov

- Društvo Asociacija
- Odprta zbornica za sodobno umetnost
- Sindikat GLOSA in sindikalna konferenca SUKI
- Novičnik za samozaposlene v kulturi
- Drugo:

IF (1) (Demografija)

Q52 - V kolikšni meri ste zadovoljni z aktualnim načinom državne podporesamozaposlenim v kulturi?

- 1 - Zelo nezadovoljen/-a
- 2 - Nezadovoljen/-a
- 3 - Niti nezadovoljen/-a niti zadovoljen/-a
- 4 - Zadovoljen/-a
- 5 - Zelo zadovoljen/-a

IF (22)

Q53 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali z javnimi zavodi spodročja kulture?

- Sploh ne
- V manjši meri
- V večji meri
- V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno z javnimi zavodi s področjakulture.

IF (22)

IF (23) Q53 = [2] or Q53 = [3] or Q53 = [4] (V manjši meri)

Q54 - S koliko javnimi zavodi s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?

IF (22)

IF (23) Q53 = [2] or Q53 = [3] or Q53 = [4] (V manjši meri)

Q55 - V koliko različnih projektih?

IF (22)

IF (23) Q53 = [2] or Q53 = [3] or Q53 = [4] (V manjši meri)

Q56 - Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od javnega zavoda /javnih zavodov s področja kulture?

- Plačilo na osnovi avtorske pogodbe
- Plačilo na osnovi pogodbe o delu
- Plačilo na osnovi izdanega računa za storitev
- Drugo:

IF (22)

IF (24) Q53 = [4] (V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno z javnimi zavodi s področjakulture.)

Q57 - Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od javnega zavoda /javnih zavodov s področja kulture?

- Mesečna
- Trimesečna
- Polletna
- Letna
- Plačilo sem prejel/-a po zaključku projekta.
- Drugo:

IF (22)

IF (25) Q53 = [2] or Q53 = [3] or Q53 = [4] (V manjši meri)

Q58 - Kakšna je plačilna disciplina javnih zavodov s področja kulture v letu 2015?

- Plačila so večinoma izvršena v dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v mesecu dni po dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku.
- V letu 2015 za že opravljeno delo od javnih zavodov s področja kulture še nisemprejel/-a nobenega plačila.
- Drugo:

IF (22)

Q59 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali z nevladnimi organizacijami s področja kulture?

- Sploh ne
- V manjši meri
- V večji meri
- V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno s nevladnimi organizacijami na področju kulture.

IF (22)

IF (26) Q59 = [2] or Q59 = [3] or Q59 = [4] (V manjši meri)

Q60 - S koliko nevladnimi organizacijami s področja kulture ste sodelovali v zadnjih petih letih?

IF (22)

IF (26) Q59 = [2] or Q59 = [3] or Q59 = [4] (V manjši meri)

Q61 - V koliko različnih projektih?

IF (22)

IF (26) Q59 = [2] or Q59 = [3] or Q59 = [4] (V manjši meri)

Q62 - Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od nevladne organizacije s področja kulture?

- Plačilo na osnovi avtorske pogodbe
- Plačilo na osnovi pogodbe o delu
- Plačilo na osnovi izdanega računa za storitev
- Drugo:

IF (22)

IF (27) Q59 = [4] (V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno s nevladnimi organizacijami na področju kulture.)

Q63 - Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od nevladne organizacije s področja kulture?

- Mesečna
- Trimesečna
- Polletna
- Letna
- Plačilo sem prejel/-a po zaključku projekta.
- Drugo:

IF (22)

IF (28) Q59 = [2] or Q59 = [3] or Q59 = [4] (V manjši meri)

Q64 - Kakšna je plačilna disciplina nevladnih organizacij s področja kulturev letu 2015?

- Plačila so večinoma izvršena v dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v mesecu dni po dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku.
- V letu 2015 za že opravljeno delo od nevladnih organizacij še nismeprejel/-a nobenega plačila.
- Drugo:

IF (22)

Q65 - V kolikšni meri ste v zadnjih petih letih sodelovali s pravnimi osebamizasebnega prava profitne narave (npr. gospodarskimi družbami, samostojnimi podjetniki) s področja kulture

- Sploh ne
- V manjši meri
- V večji meri
- V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno s pravnimi osebami zasebnegaprava profitne narave.

IF (22)

IF (29) Q65 = [2] or Q65 = [3] or Q65 = [4] (V manjši meri)

Q66 - S koliko pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave s področja kulture ste sodelovali vzadnjih petih letih?

IF (22)

IF (29) Q65 = [2] or Q65 = [3] or Q65 = [4] (V manjši meri)

Q67 - V koliko različnih projektih?

IF (22)

IF (29) Q65 = [2] or Q65 = [3] or Q65 = [4] (V manjši meri)

Q68 - Kateri je bil prevladujoči način plačila, ki ste ga prejeli od pravne osebe /pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulture?

- Plačilo na osnovi avtorske pogodbe

- Plačilo na osnovi pogodbe o delu
- Plačilo na osnovi izdanega računa za storitev
- Drugo:

IF (22)

IF (30) Q65 = [4] (V zadnjih petih letih sem sodeloval/-a izključno s pravnimi osebami zasebnega prava profitne narave.)

Q69 - Kakšna je bila običajna dinamika plačil, ki ste jih prejeli od pravne osebe /pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulture?

- Mesečna
- Trimesečna
- Polletna
- Letna
- Plačilo sem prejel/-a po zaključku projekta.
- Drugo:

IF (22)

IF (31) Q65 = [2] or Q65 = [3] or Q65 = [4] (V manjši meri)

Q70 - Kakšna je plačilna disciplina pravnih oseb zasebnega prava profitne narave s področja kulturev letu 2015?

- Plačila so večinoma izvršena v dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v mesecu dni po dogovorjenem roku.
- Plačila so večinoma izvršena v treh mesecih po dogovorjenem roku.
- V letu 2015 za že opravljeno delo od pravnih oseb zasebnega prava profitne narave še nisem prejel/-a nobenega plačila.
- Drugo:

IF (22)

Q71 - Zdaj vas sprašujemo še v splošnem, za vse naročnike. Prosimo navedite vaš način sodelovanja z vašimi naročniki (javnimi zavodi, nevladnimi organizacijami, podjetji) v splošnem:

- Delamv ekonomsko odvisnem razmerju (dobivam 80 % ali več prihodkov od eneganaročnika)
- Samozaposlitevje samo krinka za delo, ki ga opravljam na enak način kot drugi redno zaposleni sodelavci
- Delam za enega ali več rednih naročnikov
- Delam zaneredne in občasne naročnike
- Drugo, prosimo navedite:

IF (32)

Q72 - V kolikšni meri so bila v zadnjih petih letih za vas pomembna nadomestila (npr.knjžnično in podobna) kot vir dohodka?

- Sploh niso bila pomembna
- V manjši meri
- V večji meri

Nadomestila so bila v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka.

IF (32)

Q73 - V kolikšni meri so bile v zadnjih petih letih za vas pomembne javne subvencije iz razpisov (državnih, občinskih; ne upoštevamo delovnih štipendij) kot vir dohodka?

- Sploh niso bile pomembne
- V manjši meri
- V večji meri
- Javne subvencije so bile v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka.

IF (32)

Q74 - V kolikšni meri so bile v zadnjih petih letih za vas pomembne delovne štipendije kot vir dohodka?

- Sploh niso bile pomembne
- V manjši meri
- V večji meri
- Delovne štipendije so bile v zadnjih petih letih moj edini vir dohodka.
- Do delovnih štipendij zaradi starostnih omejitev nisem upravičen/a

IF (32)

Q75 - V kolikšni meri je bila v zadnjih dveh letih za vas pomembna kulturna žepnina kot vir dohodka?

- Sploh ni bila pomembna
- V manjši meri
- V večji meri
- Kulturna žepnina je bila v zadnjih dveh letih moj edini vir dohodka iz dejavnosti.

IF (32)

Q76 - Aliste bili v zadnjem 4-letnem obdobju sami financirani večletno projektno ali enoletno projektno?

- Bil/a, večletno projektno
- Bil/a, enoletno projektno
- Nisem bil/a

IF (32)

Q77 - Aliste v zadnjem 4-letnem obdobju delali za naročnika, ki je bil financiran programsko, večletno projektno ali enoletno projektno?

- Sem, za naročnika, ki je bil financiran programsko
- Sem, za naročnika, ki ni bil financiran programsko, bil pa je financiran večletno projektno
- Sem, za naročnika, ki ni bil financiran niti programsko niti večletno projektno, bil pa je financiran enoletno projektno

Nisem

IF (32)

Q78 - Kakšennačin ugotavljanja davčne osnove vodite:

- Ugotavljanje prek normiranih stroškov
- Vodenje poslovnih knjig
- Drugo:

IF (32)

Q79 - Kdo vamvodi knjigovodstvo in/ali računovodstvo:

- Nihče
- Sam
- Sam s pomočjo računovodje
- Računovodja
- Drugo:

IF (32)

Q80 - Kakopomembna bi bila za vas možnost brezplačnega računovodstva:

- Zelo
- Malo
- Nič

IF (32)

Q81 - Ali v letu 2015 varčujete za čas po upokojitvi?

- Da
- Ne

IF (32)

Q82 - Kaj menite o verjetni višini vaše bodoče pokojnine:

- Verjetno bo dovolj visoka za dostojno preživetje
- Skrbi me, da ne bo dovolj visoka za dostojno preživetje
- Sploh ne vem, koliko bo visoka
- Ne razmišljam o tem
- Drugo:

IF (33)

Q83 - Približno kolikokratste bili v zadnjem letu bolni?

IF (33)

Q84 - Približno kolikokratste v zadnjem letu obiskali zdravnika?

IF (33)

Q85 - Kolikokratste bili v zadnjem letu uradno na bolniški?

IF (33)

Q86 - Kolikokratste v zadnjem letu koristili nadomestilo za bolniško iz Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije?

IF (33)

Q87 - Ali ste v zadnjem letu koristili nadomestilo za bolniško Ministrstva za kulturo RS?

- Da
- Ne

IF (33)

Q88 - Kakšno je vaše splošno zdravstveno stanje?

- Odlično
- Zelo dobro
- Dobro
- Zadovoljivo

Slabo

IF (33)

Q89 - Ali imate kakšno dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo? (Za dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo se šteje taka bolezen/težava, ki traja ali se pričakuje, da bo trajala 6 mesecev ali več)

- Da
- Ne
- Ne vem
- Ne želim odgovoriti

IF (33)

Q90 - V kolikšni meri ste bili zadnjih 6 mesecev ali dlje ovirani zaradi zdravstvenih težav pri običajnih aktivnostih?

- Zelo oviran
- Zmerno oviran
- Sploh nisem bil oviran
- Ne vem
- Ne želim odgovoriti

IF (33)

Q91 - Ali vam je zdravnik že kdaj diagnosticiral katero od naštetih bolezni (naštejte vse različne bolezni):

Možnih je več odgovorov

- Astma (vključno z alergijsko obliko astme)
- Kronični bronhitis, kronična obstruktivna pljučna bolezen, emfizem
- Srčni infarkt (miokardni infarkt)
- Koronarna srčna bolezen (angina pectoris)
- Zvišan krvni tlak (hipertenzija)
- Možganska kap (možganska krvavitev, možganska tromboza)
- Revmatoidni artritis (vnetje sklepov)
- Osteoartritis (artroza, degenerativne bolezni sklepov)
- Bolečina v križu ali druga kronična okvara hrbta
- Bolečina v vratu ali druga kronična okvara vratu
- Sladkorna bolezen
- Alergija, kot npr. rinitis, očesno vnetje, dermatitis, alergija na hrano ali drugo (alergijska oblika astme je izključena)
- Razjeda želodca ali dvanajstnika (ulkus)
- Jetrna ciroza, motnje delovanja jeter
- Rak (maligni tumor, vključena tudi levkemija in limfom)
- Močan glavobol, migrena
- Motnje zadrževanja urina, težave z delovanjem sečnega mehurja
- Kronična tesnoba
- Kronična depresija
- Druge duševne težave
- Trajna poškodba ali okvara zaradi posledic nezgode

Druge, še neomenjene bolezni (navedite):

IF (34)

Q92 - Bližamo se koncu vprašalnika. Radi bi vam postavili še nekaj kratkih vprašanj o socialni (predvsem materialni) prikrajšanosti vas oz. vašega gospodinjstva. Si v vašem gospodinjstvu lahko privoščite redno nakupovanje nujnih življenjskih potrebščin in gospodinjskih zalog?

- Da
 Ne

IF (34)

Q93 - Si vaše gospodinjstvo lahko privošči tedenske počitnice stran od doma vsaj enkrat letno?

- Da
 Ne

IF (34)

Q94 - Si vaše gospodinjstvo lahko privošči nepričakovan izdatek v znesku 5.000,00 EUR brez izposojanja denarja?

- Da
 Ne

IF (34)

Q95 - Prosim, pomislite na vaš finančni položaj v zadnjih dvanajstih mesecih. Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške še naprej nosili ponošeneobleke ali čevlje, ker si niste mogli privoščiti novih?

- Da
 Ne

IF (34)

Q96 - Ste se v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške sprijaznili s tem, da vas zebe, da bi prihranili pri stroških ogrevanja?

- Da
 Ne

IF (34)

Q97 - Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške preložili obisk pri zobozdravniku?

- Da
 Ne

IF (34)

Q98 - Ste v zadnjih dvanajstih mesecih, da bi znižali življenjske stroške shajali brez ali s starimi očali in bi potrebovali nova, a si jih niste mogli privoščiti ?

- Da
- Ne

Q99 - Približnokoliko let imate še do upokojitve glede na starost in delovno dobo:

Q100 - Kolikoleto boste še lahko delali v svojem poklicu (subjektivna ocena glede na zdravjein zahteve trga dela)?

Q101 - Ob koncu prosimo navedite še, kateri razlogi se vam zdijo pri statusu samozaposlenega najbolj privlačni:

- Materialni razlogi
- Socialni status svobodnega poklica
- Pripadnost svetu ustvarjalcev in kulturnih delavcev
- Samozaposlenost najbolj ustreza mojim življenjskim nazorom
- Samozaposlenost najbolj ustreza načinu mojega dela
- Samozaposlenost najbolj ustreza področjem mojega delovanja
- Drugo, prosimo navedite:

Q102 - Kateri razlogi pa se vam zdijo pri statusu samozaposlenega najmanj privlačni:

- Materialni razlogi
- Nizek družbeni položaj
- Pomanjkljiva socialna varnost
- Stresni in preveč zahtevni pogoji dela
- Nezmožnost načrtovanja prihodnosti
- Prevelika odvisnost od stvari, na katere ne morem vplivati (politika, država)
- Nezmožnost normalne poklicne kariere
- Preveč birokratskih obveznosti pri administriranju statusa
- Drugo, prosimo navedite:

